
CZĘŚĆ I

DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

Zawartość

1. Ocena oddziaływania i aktualności założeń dotychczasowej strategii.....	12
2. Analiza procesów demograficznych i ich wpływu na prognozowany rozwój społeczno-gospodarczy gminy i regionu.....	14
3. Analiza struktury zatrudnienia i rynku pracy w mieście i regionie.....	17
3.1. Pracujący.....	17
3.2. Bezrobocie.....	18
4. Ogólna charakterystyka gminy.....	21
4.1. Oświata i informatyzacja.....	21
Komputeryzacja i dostęp do internetu.....	27
Szkolnictwo wyższe.....	27
Sektor badawczo-rozwojowy i innowacyjność.....	30
4.2. Infrastruktura techniczna.....	32
4.3. System komunikacji, transportu.....	37
4.4. Obszary chronione, środowisko przyrodnicze.....	41
4.5. Analiza finansowa gminy.....	46
4.6. Podmioty gospodarcze.....	49
Struktura gospodarcza.....	49
Aktywność gospodarcza.....	50
4.7. Gospodarka mieszkaniowa.....	54
4.8. Kultura.....	55
4.9. Turystyka, sport i rekreacja.....	61
4.10. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	68
4.11. Instytucje otoczenia biznesu.....	71
4.12. Bezpieczeństwo publiczne.....	72
5. Analiza położenia gminy, analiza przestrzenna, struktura władania gruntami.....	74
6. Analiza dokumentów sprawozdawczych przedstawianych Radzie Miejskiej, w tym m.in. z wykonanych prac inwestycyjnych i z wykonania budżetu.....	77
7. Analiza dokumentów strategicznych.....	81
a) lokalnych dokumentów strategicznych.....	81
b) regionalnych i krajowych dokumentów strategicznych.....	86
c) dokumentów transgranicznych i ponadregionalnych.....	91
d) strategicznych dokumentów UE.....	93
8. Analiza aktywności promocyjnej i marketingowej gmin.....	95
9. Analiza współzależności zachodzących pomiędzy miastami i gminami Lubuskiego Trójmiasta.....	100
Spis ilustracji.....	105
Spis wykresów.....	105

1. Ocena oddziaływania i aktualności założeń dotychczasowej strategii

Dotychczasowa *Strategia Rozwoju Gospodarczego Gminy Sulechów* została sporządzona na lata 2005–2015. Dokument opracowany został w październiku 2005 r. przez Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. z Zielonej Góry.

Misja: Sulechów – gmina, w której zrównoważony rozwój gospodarczy zapewnia tworzenie nowych miejsc pracy dla mieszkańców, w tym w szczególności dla osób z obszarów wiejskich, poprzez stwarzanie optymalnych warunków dla rozwoju małych firm oraz nowych inwestycji zewnętrznych.

Misja gminy Sulechów wyznacza kierunek dalszych, zaplanowanych w niniejszej strategii działań realizowanych poprzez cel nadrzędny: zapewnienie zrównoważonego rozwoju prowadzącego do poprawy życia mieszkańców i środowiska.

W przypadku gminy Sulechów, opierając się na wynikach badań diagnostycznych, zidentyfikowano następujące zasadnicze obszary problemowe:

1. Rozwój infrastruktury (rozbudowa sieci kanalizacyjnej, poprawa stanu dróg i chodników, wspieranie rozbudowy sieci gazowej, poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego).
2. Rozwój gospodarczy (rozwój przedsiębiorczości, a w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw).
3. Rozwój turystyki i rekreacji (poprawa atrakcyjności i estetyki gminy).
4. Rozwój obszarów wiejskich (brakuje infrastruktury technicznej).
5. Rozwój społeczny (usługi zdrowotne, poczucie bezpieczeństwa, opieka społeczna, oświata, kultura, sport i rekreacja).
6. Rozwój w zakresie ochrony środowiska.
7. Rozwój w zakresie edukacji (prężny rozwój bazy naukowej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, powstające nowe kierunki i laboratoria – ochrona dóbr kultury, energetyka, rozwijająca się baza dydaktyczno-naukowa: laboratoria przy PWSZ, Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku, udział w tworzeniu Winnicy Lubuskiej w gminie Zabór).

Część zaplanowanych w strategii zadań została wykonana lub jest w trakcie realizacji:

- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
Gmina Sulechów posiada ok. 3,6 tys. ha gruntów objętych MPZP, co stanowi ponad 15% jej powierzchni. Corocznie wydaje się na ten cel znaczne środki, np. w 2009 r. wydano 200 146 zł, w roku 2010 przeznaczono 352 793 zł, w projekcie budżetu na 2011 r. zaplanowano 241 000 zł. Wnioski na opracowywanie MPZP składane przez właścicieli nieruchomości i podyktowane interesem gminy, są sukcesywnie realizowane, jeżeli są zgodne ze studium uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy Sulechów.
- Rozwój sieci kanalizacyjnej
W okresie objętym strategią infrastruktura kanalizacyjna została w bardzo szerokim zakresie rozbudowana i w dalszym ciągu jest rozbudowywana. W ostatnich latach na terenie gminy Sulechów została wybudowana i przekazana do użytkowania kanalizacja sanitarna w sześciu miejscowościach: Kruszyna, Obłotne, Krężoły, Buków, Kalsk i Brzezie k. Sulechowa. W większej części zrealizowano sieć kanalizacji sanitarnej obejmującą 4 miejscowości: Cigacice, Górki Małe, Górzynowo i Nowy Świat. Ponadto na ukończeniu jest projekt budowy sieci kanalizacji sanitarnej dla 4 miejscowości w gminie Czerwieńsk (Nietkowice, Sycowice, Będów i Bródki) oraz 4 miejscowości w gminie Sulechów (Pomorsko, Brody, Mozów i Kije).
- Utwardzanie i modernizacja dróg gminnych
Wybudowane zostały między innymi drogi gminne w miejscowości Kalsk, parkingi przy ul. Okrężnej, ul. Odrzańskiej i Placu Kościelnym w Sulechowie oraz dwie zatoki autobusowe przy ul. Odrzańskiej w Sulechowie, dwa ronda, ciągi piesze, dokonano także odbudowy ul. Walki Młodych oraz Al. Niepodległości, budowy drogi ul. Wiejska, St. Lema i J. Słowackiego.
- Remonty komunalnych zasobów mieszkaniowych oraz budownictwo mieszkaniowe i socjalne
Utrzymanie w należytym stanie technicznym zasobów mieszkaniowych wymaga ponoszenia ciągłych nakładów finansowych na remonty budynków i lokali. Plan remontów opracowywany corocznie przez ZGMK uwzględnia tylko najpilniejsze potrzeby remontowe możliwe do zrealizowania w ramach zatwierdzonych środków w planie finansowym jednostki. Na przestrzeni ostatnich lat zostało oddanych do użytkowania 18 mieszkań przy

ul. Walki Młodych, 8 mieszkań socjalnych przy ul. Przemysłowej i 18 mieszkań socjalnych przy ul. Piaskowej w Sulechowie. W 2011 r. zasiedlono kolejnych 18 mieszkań przy ul. Armii Krajowej. Obecnie trwają prace projektowe dla kolejnych budynków z 14 mieszkaniami socjalnymi w Dębinkach.

- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Realizacja tego zadania prowadzona jest poprzez: stworzenie warunków do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych – zobowiązanie przedsiębiorców w zezwoleniach do selektywnego odbioru odpadów oraz bieżące uzgadnianie rodzaju i ilości pojemników do selektywnej zbiórki odpadów, wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych wyselekcjonowanych z odpadów komunalnych, stworzenie warunków do prowadzenia selektywnej zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych, podniesienie świadomości mieszkańców o szkodliwości palenia śmieci i innych odpadów w piecach grzewczych.

- Gospodarka odpadami

W 2006 r. spisano porozumienie międzygminne w sprawie wspólnego zagospodarowywania i unieszkodliwiania odpadów. Zadanie jest w trakcie realizacji w zakresie wspólnej inwestycji z Miastem i Gminą Zielona Góra i gminami: Sulechów, Czerwieńsk, Świdnica, Zabór i Dąbie.

- Promocja i wspieranie rozwoju rolnictwa, przetwórstwa i gospodarstw agroturystycznych

Obecnie instytucją, która w ramach swoich zadań statutowych ma informować i pomagać w korzystaniu z programów unijnych na rzecz rolnictwa jest Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku.

- Remont i modernizacja obiektów zabytkowych i ich otoczenia

W ostatnich latach wykonano adaptację zabytkowego Zboru Kalwińskiego na cele sali widowiskowej z możliwością wyświetlania filmów, zrewitalizowano obiekty budowlane w strefie A miasta Sulechów, wykonano pełną renowację zabytkowego obiektu zamkowego będącego własnością gminy Sulechów, adaptację na cele kulturalne oraz społeczne, a także przebudowę.

- Wsparcie na rzecz utworzenia organizacji rozwoju lokalnego

W 2007 r. została przyjęta uchwała Rady Miejskiej w Sulechowie dotycząca utworzenia Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Między Odrą a Bobrem” wspólnie z gminami: Bobrowice, Bojadła, Czerwieńsk, Dąbie, Kolsko, Nowogród Bobrzański, Otyń, Świdnica, Trzebiechów, Zabór, Zielona Góra oraz przedstawicielami lokalnych sektorów społeczno-ekonomicznych. Ponadto w ramach współpracy z sąsiednimi samorządami Bytom Odrzański, Nowa Sól, Sulechów i Zielona Góra podjęto działania dotyczące budowy przystani portowych dla turystyki wodnej pomiędzy gminami. Wspólnie z gminą Czerwieńsk podjęto działania dotyczące rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej m.in. wsie Nietkowice, Sycowice, Będów, Bródki, Brody, Pomorsko, Kije, Mozów. Bardzo dobrze rozwija się współpraca z Wojewódzkim Zarządem Dróg i Starostwem Powiatowym dotycząca współfinansowania rozbudowy infrastruktury drogowej, chodników i ścieżek rowerowych na terenie gminy Sulechów.

- Aktywizacja działalności Sulechowskiego Domu Kultury oraz Ośrodka Sportu i Rekreacji

W 2010 roku ukończono projekt *Budowa krytego basenu wraz z modernizacją stadionu miejskiego w Sulechowie*, powstały sale sportowe przy Zespole Szkół w Sulechowie, Szkole Podstawowej nr 1 w Sulechowie, Szkole Podstawowej w Kijach, wybudowano dwa kompleksy boisk sportowych zrealizowanych w ramach programu *Moje Boisko – Orlik 2012* oraz przebudowano przyszkolne obiekty sportowe Zespołu Szkół w Sulechowie.

Wykonano remont kompleksu sulechowskiego centrum kulturalnego, czyli zamku, sali widowiskowej w dawnym zborze kalwińskim oraz budynku Sulechowskiego Domu Kultury. W zamku rozwija się Izba Pamięci – Izba Regionalna, która zaczyna gromadzić różne eksponaty, a tym samym aktywizuje działalność SDK w zakresie nowej oferty.

- Budowa i modernizacja świetlic wiejskich

W ramach zadania wykonano następujące projekty: *Adaptacja i remont budynku byłej szkoły podstawowej na wielofunkcyjną salę wiejską w Klępsku*, *Budowa sali wiejskiej w Kijach spełniającej rolę świetlicy wiejskiej i sali sportowej*, w listopadzie 2011 r. oddano do użytku salę wiejską w Łęgowie zrealizowaną w ramach projektu *Remont budynku sali wiejskiej z przeznaczeniem na funkcje społeczno-kulturalne i rekreacyjne w Łęgowie wraz z zakupem wyposażenia*. Z kolei w trakcie realizacji jest projekt *Remont świetlicy wiejskiej wraz z wyposaże-*

niem na rzecz aktywizacji społeczności wiejskiej w Bukowie. Ponadto opracowany został projekt budowlany w celu realizacji zadania pod nazwą *Remont i adaptacja części budynku wraz z wyposażeniem na rzecz aktywizacji społeczności wiejskiej oraz na potrzeby spotkań transgranicznych w Cigacicach*.

- Remonty i wyposażenie szkół

Remonty oraz modernizacje placówek oświatowych gminy Sulechów prowadzone są corocznie w szerokim zakresie, aby możliwe było utrzymanie właściwego standardu bazy. Wszystkie placówki oświatowe otrzymują również środki na zakup wyposażenia oraz pomocy dydaktycznych. W chwili obecnej wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja prowadzone przez gminę Sulechów posiadają multimedialne pracownie komputerowe wraz z dostępem do internetu.

- Program *Bezpieczna Gmina*

Zadania związane z bezpieczeństwem i porządkiem publicznym realizowane są przez instytucje i służby odpowiedzialne za stan bezpieczeństwa: komisariat policji, straż miejską oraz jednostkę ratowniczo-gaśniczą państwowej straży pożarnej, która wykorzystując nowoczesny sprzęt, prowadzi szeroko zakrojone akcje ratownicze na terenie gminy oraz poza jej granicami.

2. Analiza procesów demograficznych i ich wpływu na prognozowany rozwój społeczno-gospodarczy gminy i regionu

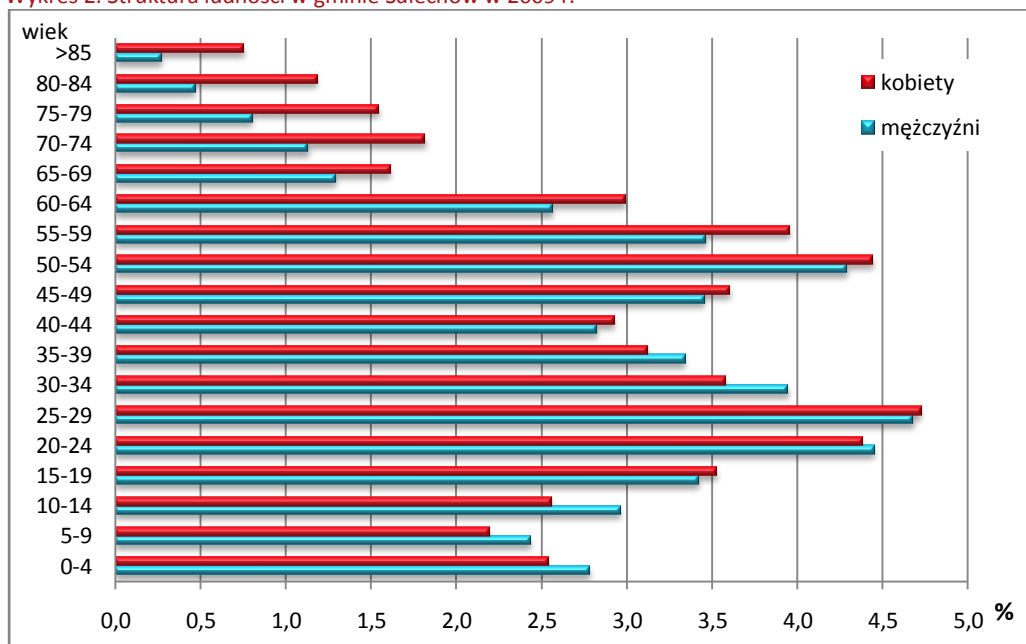
Na koniec 2009 r. gminę Sulechów zamieszkiwało blisko 26,5 tys. osób, spośród których co trzecia osoba była mieszkańcem obszaru wiejskiego. Ponad połowę ludności stanowiły kobiety, a wskaźnik feminizacji wynosił 106. Od 2003 r. gęstość zaludnienia utrzymuje się na stałym poziomie, a w 2009 r. wynosiła ona 112 osób na 1 km².

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Sulechów w latach 1995–2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Wykres 2. Struktura ludności w gminie Sulechów w 2009 r.

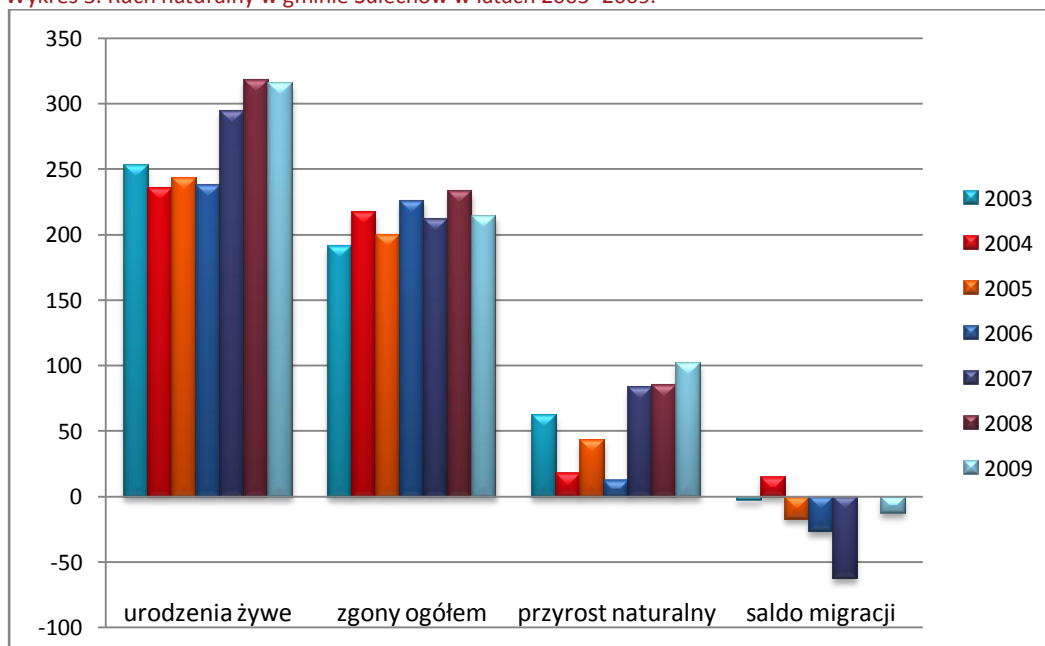

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Od 2004 r. w gminie Sulechów odnotowuje się nadwyżkę urodzeń nad liczbą zgonów, która nie powoduje istotnych zmian w liczbie ludności (w latach 2003–2009 wzrost o 138 mieszkańców), a jedynie kompensuje ujemne saldo migracji. Warto podkreślić, że w ostatnich latach nastąpił spadek liczby mieszkańców na obszarze miejskim oraz wzrost na obszarze wiejskim. Według prognoz liczba mieszkańców całego województwa lubuskiego oraz powiatu zielonogórskiego będzie spadać, zatem można przypuszczać, że również liczba osób mieszkająca w gminie Sulechów będzie się zmniejszać.

Od 2003 r. w gminie Sulechów odnotowuje się dodatni przyrost naturalny, który w 2009 r. wynosił blisko 4 na 1000 mieszkańców. Dla porównania w 2003 r. wskaźnik ten oscylował wokół 2,4.

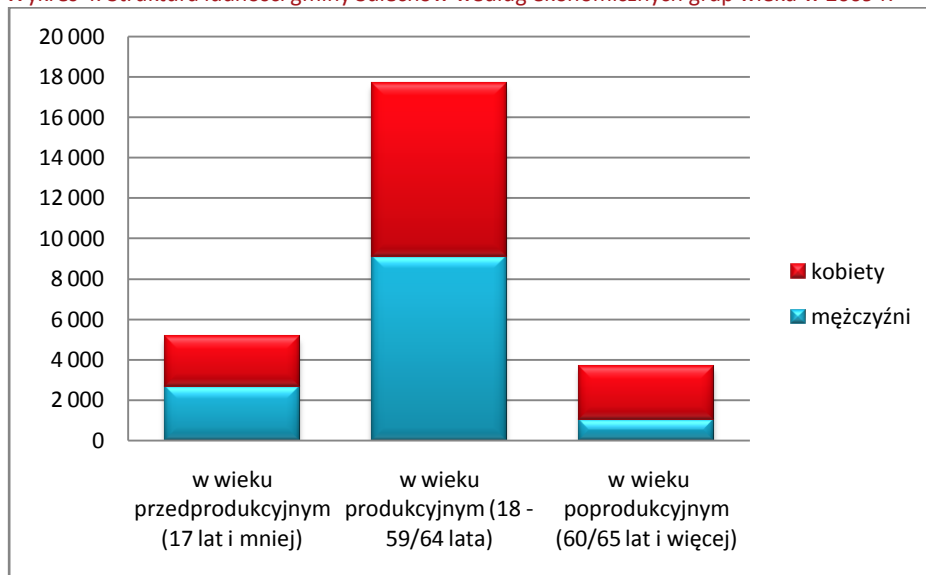
Wykres 3. Ruch naturalny w gminie Sulechów w latach 2003–2009.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Około $\frac{1}{3}$ mieszkańców gminy Sulechów stanowią osoby w wieku produkcyjnym (w wieku 18–59/64 lata). Od 2002 r. odnotowuje się niewielki wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności (ta od 2006 r. utrzymuje się prawie na niezmiennym poziomie), podobnie dla Polski, jak i województwa lubuskiego. Równocześnie od 2003 roku spada udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrasta udział ludności w wieku poprodukcyjnym, co również tożsame jest z tendencjami dla całego kraju oraz województwa lubuskiego. Powyższe tendencje demograficzne są niekorzystne dla gminy Sulechów, ponieważ wskazują na proces starzenia się społeczeństwa.

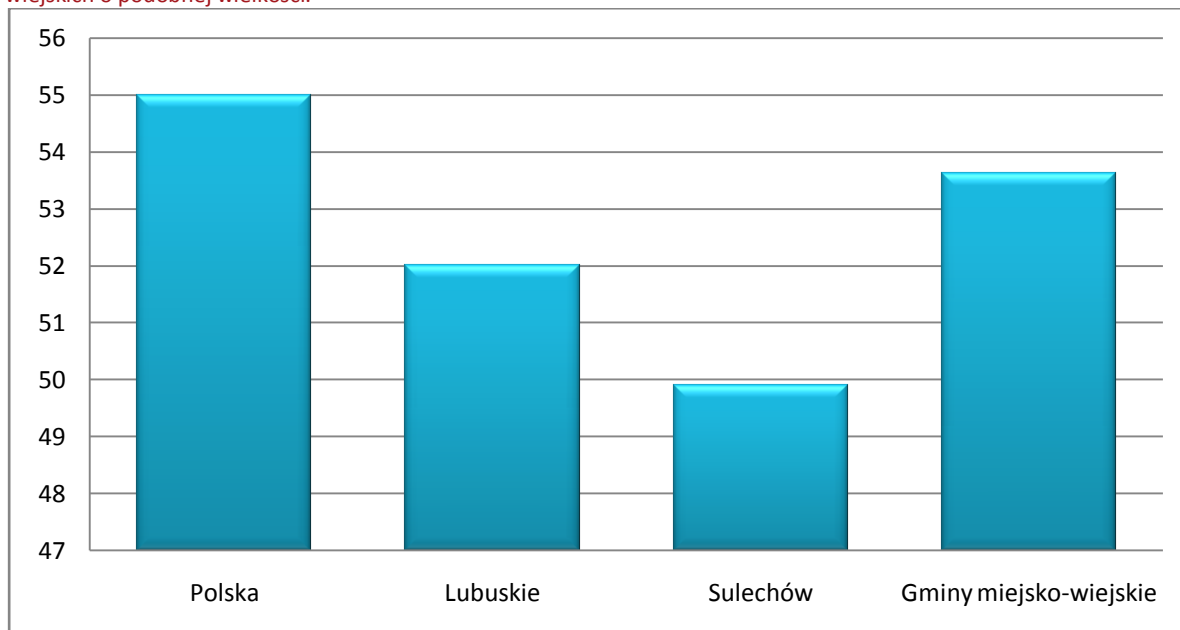
Wykres 4. Struktura ludności gminy Sulechów według ekonomicznych grup wieku w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Sulechów przedstawiający liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, znacznie spadł w ostatnich latach. W 2009 r. wynosił poniżej 50, co oznacza w uproszczeniu, że na jedną osobę niepracującą przypadały ponad dwie osoby pracujące. Dla Polski wskaźnik ten wynosił 55, natomiast dla województwa lubuskiego 52. Średnia wskaźnika dla 110 wybranych gmin miejsko-wiejskich Polski o podobnej liczbie mieszkańców wyniosła prawie 54, natomiast Sulechów plasował się na 10 miejscu.

Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2009 r. w gminie Sulechów na tle Polski, województwa oraz gmin miejsko-wiejskich o podobnej wielkości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Liczba ludności gminy utrzymuje się na podobnym poziomie. Spadek liczby ludności w mieście jest równoważony przez wzrost na obszarach wiejskich.

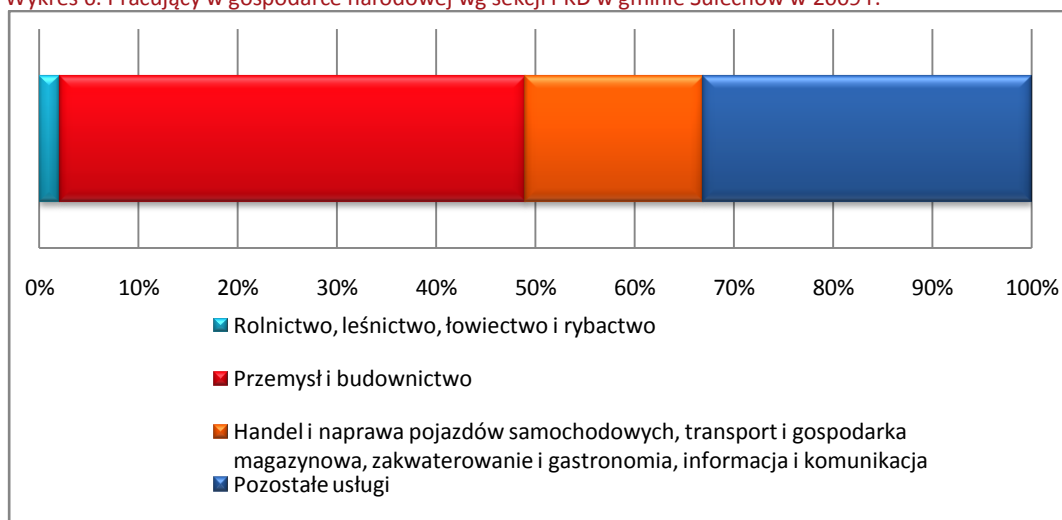
Wskaźnik obciążenia demograficznego jest stosunkowo niski, liczba osób w wieku produkcyjnym jest wysoka. Jednocześnie występują niekorzystne zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców – zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy wzroście ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmiany demograficzne będą wywierały silny wpływ na rynek pracy, szkolnictwo, popyt na usługi dla osób starszych oraz kondycję finansową gminy.

3. Analiza struktury zatrudnienia i rynku pracy w gminie i regionie

3.1. Pracujący

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2009 r. w gminie Sulechów pracowało ponad 5,2 tys. osób¹, wśród których $\frac{3}{5}$ na terenie miasta Sulechów. Na 1000 mieszkańców przypadało blisko 198 osób pracujących. Wskaźnik ten do roku 2008 systematycznie wzrastał – w 2003 r. na 1000 mieszkańców było 165 osób pracujących, natomiast w 2008 r. blisko 205. Jednocześnie wzrastał udział osób pracujących w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. W 2009 r. osoby pracujące stanowiły prawie 30% osób w wieku 18–59/64 lata, natomiast w 2003 r. jedynie co czwarta osoba w wieku produkcyjnym była zatrudniona w gminie. W 2009 r. w sektorze prywatnym pracowało blisko $\frac{3}{5}$ ogółu pracujących w gminie Sulechów. Najwięcej osób pracowało w przedsiębiorstwach usługowych – ponad 2,6 tys., co stanowi ponad połowę osób pracujących w gminie. Podmioty z sektora budownictwa i przemysłu zapewniły zatrudnienie dla 47% mieszkańców gminy Sulechów.

Wykres 6. Pracujący w gospodarce narodowej wg sekcji PKD w gminie Sulechów w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Ponadto według przeprowadzonych w 2006 r. przez GUS badań przepływów ludności związanych z zatrudnieniem (dojazdy do pracy)² liczba osób wyjeżdżających do pracy z gminy Sulechów wynosiła 2,7 tys. osób. Znaczący udział stanowili wyjeżdżający do pracy w Zielonej Górze. Z kolei liczba osób przyjeżdżających do pracy w Sulechowie wyniosła nieco ponad 2 tys. osób. Znaczny udział przyjeżdżających do pracy do wiejskiej części gminy Sulechów stanowili mieszkańcy Zielonej Góry³.

¹ W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób; łącznie z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

² Badane były przepływy osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII 2006. W badaniu za dojeżdżającego do pracy uważa się osobę spełniającą następujący warunek: gmina zamieszkania różna od gminy miejsca pracy oraz podwyższone koszty uzyskania przychodu z tytułu dojazdów do pracy. Z uwagi na metodykę badania oraz jego eksperymentalny charakter wartości liczbowe należy traktować jako szacunkowe.

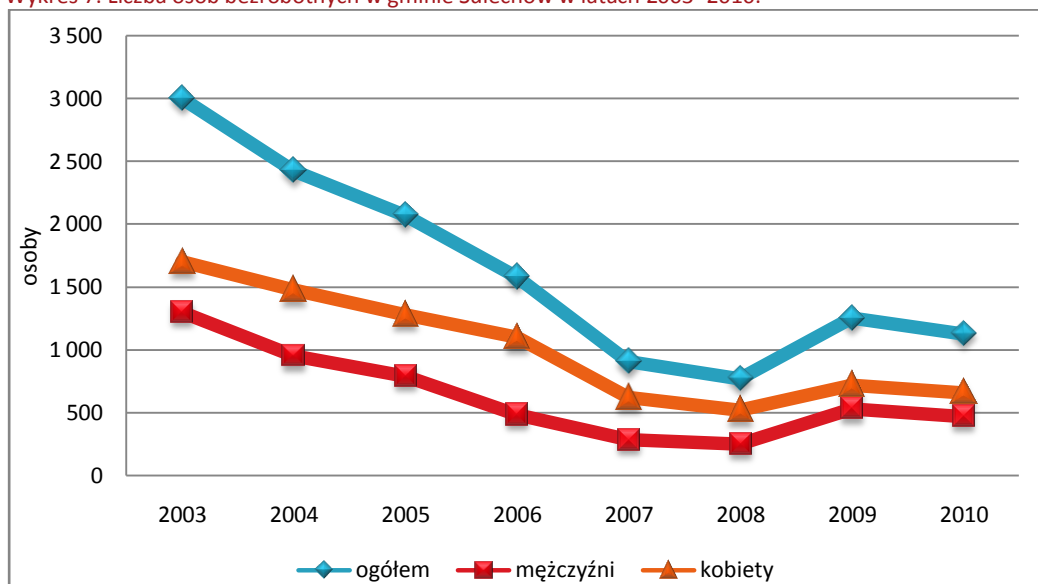
³ Na podstawie publikacji *Dojazdy do pracy w Polsce. Terytorialna identyfikacja przepływów ludności związanych z zatrudnieniem*, Główny Urząd Statystyczny.

W Cigacicach na terenie gminy Sulechów swoją siedzibę ma największa firma powiatu zielonogórskiego, Rockwool Polska Sp. z o.o., zajmująca się produkcją i sprzedażą materiałów izolacyjnych z wełny mineralnej. Firma zapewnia zatrudnienie dla ok. 500 osób. W gronie największych firm znajdujących się na terenie gminy Sulechów znajdują się także: DBW Polska Sp. z o.o. zajmująca się przetwarzaniem wełny mineralnej, włókna odpornego na działanie wysokich temperatur, odpornego termicznie i akustycznie, P. W. Roltex Sp. z o.o. zajmująca się obróbką blach i rur, Fabryka Nici Amanda Sp. z o.o., producent makaronów i kasz PPH SULMA Sp. z o.o., PPHU KAMEX – producent olejów spożywczych i mączek, przedsiębiorstwo budowlane „Peberol” Sp. z o.o.

3.2. Bezrobocie

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w gminie Sulechów na koniec 2010 roku bez pracy pozostawało ponad 1,1 tys. osób, co oznacza, że więcej niż co czwarta osoba bezrobotna w powiecie zielonogórskim była mieszkańcem gminy Sulechów. Prawie 60% stanowiły kobiety. Do roku 2008 liczba bezrobotnych znacznie spadała, jednak kryzys gospodarczy w negatywny sposób odbił się na rynku pracy i w 2009 r. nastąpił gwałtowny wzrost liczby osób pozostających bez pracy. Na koniec 2010 r. 84% spośród bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku.

Wykres 7. Liczba osób bezrobotnych w gminie Sulechów w latach 2003–2010.

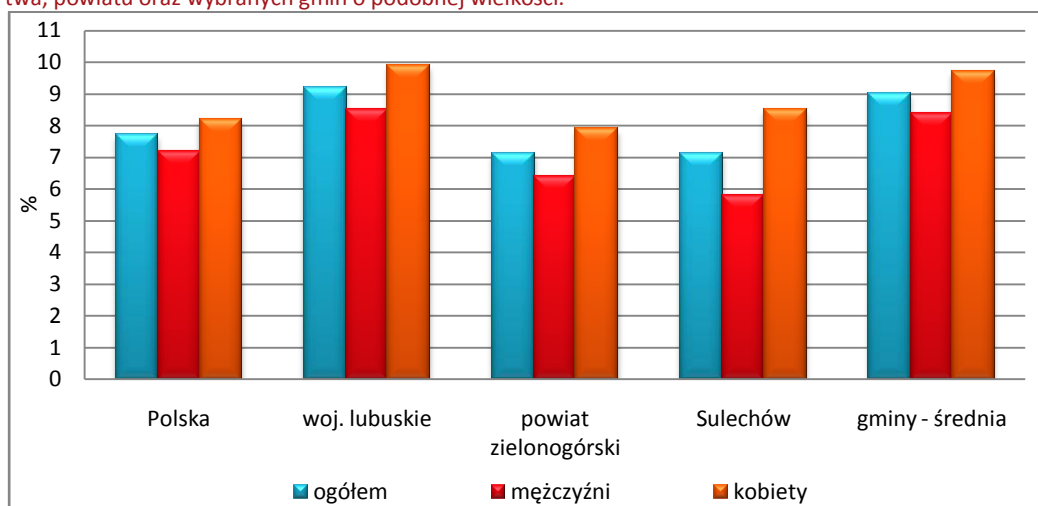

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

W 2010 r. prawie co czwarta osoba bezrobotna była w wieku powyżej 50 roku życia, natomiast osoby młode do 25 roku życia stanowiły 22% osób bezrobotnych. Ponad 40% bezrobotnych zaliczało się do grupy osób długotrwale bezrobotnych. Co piąty bezrobotny nie posiadał kwalifikacji zawodowych.

Na koniec 2009 r. osoby bezrobotne zarejestrowane w Urzędzie Pracy stanowiły niewiele ponad 7% osób w wieku produkcyjnym. To mniej niż w przypadku Polski i województwa lubuskiego. Z przeprowadzonej analizy wskaźnika dla 110 gmin miejsko-wiejskich o podobnej liczbie mieszkańców wynika, że gmina Sulechów na 73 miejsca zajęła 22 pozycję.

Wykres 8. Udział bezrobotnych w wieku produkcyjnym zarejestrowanych w 2009 r. w gminie Sulechów na tle kraju, województwa, powiatu oraz wybranych gmin o podobnej wielkości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Współczesny rynek pracy wymaga od jego uczestników ciągłego podwyższania swoich kwalifikacji zawodowych oraz zdobywania nowych umiejętności. Dotyczy to także osób bezrobotnych, które najczęściej z powodu niedostosowanych kwalifikacji do potrzeb rynku pracy mają trudności z kontynuacją swojej aktywności zawodowej. Z tego powodu tak istotną formą aktywizacji osób bezrobotnych, którą dysponują m.in. urzędy pracy, są szkolenia. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze⁴ odsetek osób zatrudnionych w okresie do 3 miesięcy po ukończeniu szkolenia wyniósł 38% (dane za 2010 r.). Analiza efektywności szkoleń wskazuje, że największą skutecznością cieszą się szkolenia dla operatorów wózków podnośnikowych, operatorów maszyn budowlanych, spawaczy, kierowców, specjalistów ds. kadr i płac oraz pracowników ochrony⁵.

Zdaniem opinii publicznej

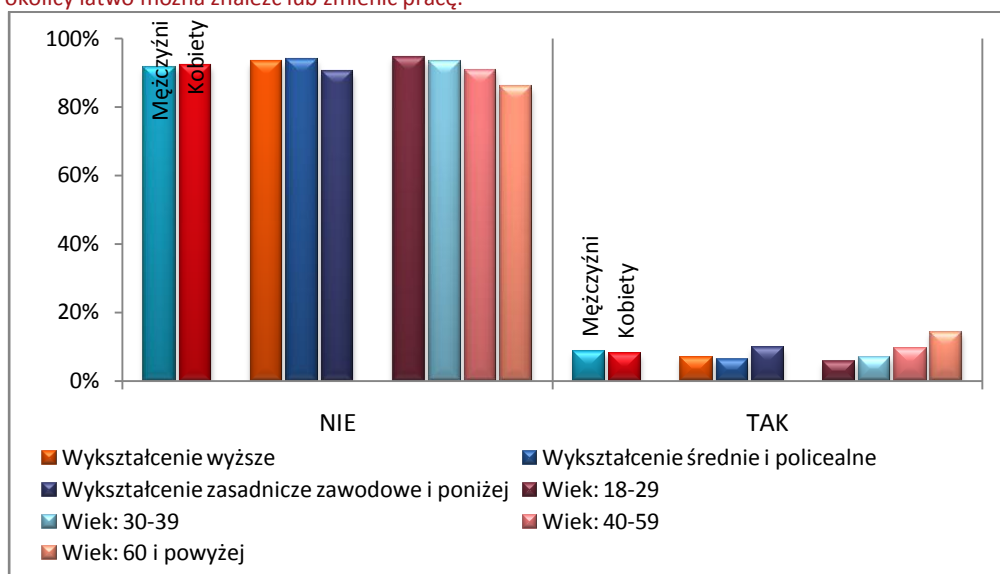
Zdecydowana większość mieszkańców gminy (92%) w ocenie ważonej twierdzi, że znalezienie lub zmiana pracy w gminie i najbliższej okolicy jest trudne. Oznacza to, że obywatele zaliczają tę sferę do słabych stron gminy. Wskazują jednocześnie, że łatwość lub trudność w znalezieniu pracy jest dla nich ważna i brana pod uwagę jako czynnik kształtujący atrakcyjność gminy. Wartość oceny tego kryterium jest jednak nieco niższa niż średnia dla wszystkich innych badanych kryteriów jakości życia. Płeć respondentów nie wpływa na ich opinię w tym zakresie. Co charakterystyczne osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej częściej niż inne grupy twierdziły, że pracę w gminie lub okolicy łatwo jest znaleźć. Dla nich jednocześnie trudność lub łatwość w znalezieniu pracy jest bardzo ważna. Najważniejsze jest to dla osób z wykształceniem średnim lub policealnym. Najmniej ważne dla osób z wykształceniem wyższym. Łatwość znalezienia pracy wzrasta również wraz z wiekiem. Najgorzej tę sferę oceniają ludzie młodzi (18–39) i dla nich jednocześnie trudność lub łatwość w znalezieniu pracy jest najbardziej ważna.

Wnioski: Popyt jakościowy lub/i ilościowy na miejsca pracy w gminie jest niezaspokojony i kwestia ta powinna być traktowana w planowaniu strategicznym jako jedna z najważniejszych, zarówno ze względu na ocenę tej sfery wyrażaną przez mieszkańców, jak i ze względu na złożoność tego problemu i fakt, że na rozwiązanie problemów związanych niezaspokojonym popytem na pracę wpływa bardzo wiele czynników z różnych dziedzin życia i działalności gminy. Problem z dostępem do pracy dotyczy wszystkich grup wiekowych oraz osób z różnym wykształceniem, jednak szczególną uwagę należy zwrócić na ludzi młodych. Na obniżony dostęp do pracy narzekają osoby niezależnie od wykształcenia, jednak najpoważniejszy problem dotyczyć może osób z wyższym wykształceniem.

⁴ Analiza skuteczności i efektywności szkoleń wg Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 marca 2007r. w sprawie szczególnych warunków prowadzenia przez publiczne służby zatrudnienia usług rynku pracy Dz. U. nr 47, poz. 315§40

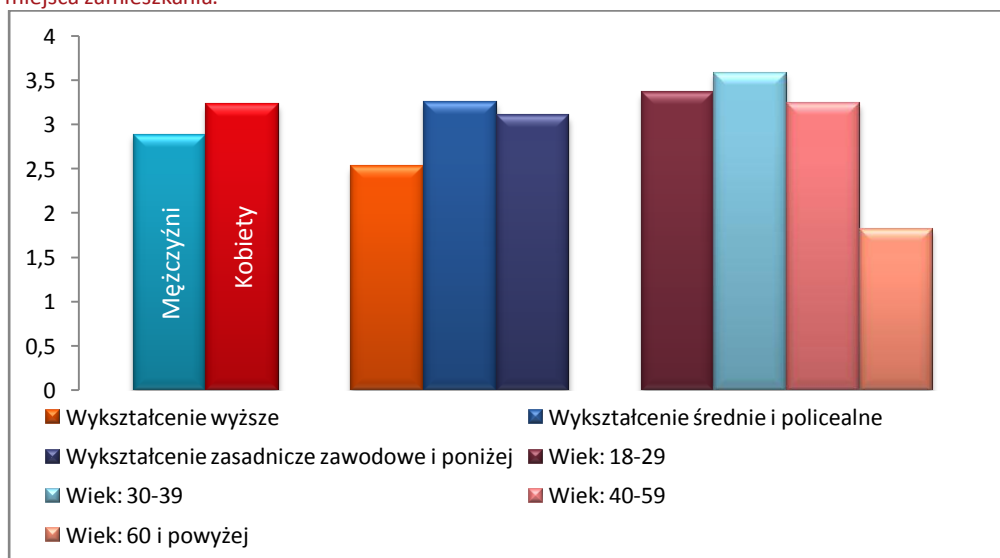
⁵ Na podstawie opracowania Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze *Lista zawodów i specjalności, na które istnieje zapotrzebowanie na rynku pracy w powiecie zielonogórskim*.

Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie Sulechów lub w najbliższej okolicy łatwo można znaleźć lub zmienić pracę.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 10. Średnia oceny, czy łatwość lub trudność w znalezieniu pracy w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Zaobserwowanym problemem jest niedostateczna liczba miejsc pracy w gminie związana z niewystarczającą liczbą średnich i dużych przedsiębiorstw. Większość mieszkańców szuka zatrudnienia poza gminą. Z uwagi na wysoką stopę bezrobocia w powiecie zielonogórskim gmina Sulechów powinna pozyskiwać nowych inwestorów, poprzez przygotowanie i udostępnienie uzbrojonych terenów dla inwestorów. Konieczne są działania aktywizujące bezrobotnych w związku z gwałtownym wzrostem bezrobocia w ostatnich latach oraz wysoką liczbą bezrobotnych bez prawa do zasiłku.

4. Ogólna charakterystyka gminy

4.1. Oświata i informatyzacja

W gminie Sulechów w roku 2009 instytucjonalną opiekę nad małymi dziećmi zapewniało 10 ogólnodostępnych placówek przedszkolnych (w tym 3 przedszkola) prowadzonych przez samorząd oraz 31 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Łącznie wychowaniem przedszkolnym objętych było 698 dzieci. Wskaźnik wykorzystania miejsc w przedszkolach w roku 2009 utrzymywał się na poziomie 105%. Wskazuje to, że liczba miejsc dla dzieci w przedszkolach nie jest wystarczająca i świadczy o przepełnieniu tych jednostek. Może to wpływać na warunki pracy i komfort uczęszczania do tych placówek. W przyszłości w przypadku dalszego wzrostu zainteresowania miejscami w przedszkolach gmina może nie być przygotowana na taką sytuację.

System edukacji szkolnej w gminie Sulechów w roku 2009 obejmował 18 szkół (ze szkołami specjalnymi) na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, średnim dla młodzieży, do których uczęszczało ponad 3,8 tys. dzieci i młodzieży, a także 4 szkoły dla dorosłych, do których uczęszczało prawie 200 dorosłych. Znaczną część kształcących się stanowili uczniowie szkół podstawowych – 38% (1508 osób). Zgodnie z ogólnymi zaleceniami Ministerstwa Edukacji Narodowej średnia liczebność w oddziałach szkół podstawowych wynosiła nieco ponad 18 osób (na zalecane nie więcej niż 26) i od 2003 roku zmniejszyła się o 3 osoby. Pozostałą część kształcącej się młodzieży stanowili uczniowie szkół gimnazjalnych – 25% (990 osób), natomiast 9% to uczniowie szkół licealnych ogólnokształcących (364 osób), również 9% to uczniowie zasadniczych szkół zawodowych (ze specjalnymi), a 14% to uczniowie techników. Z kolei wśród wszystkich kształcących się w Sulechowie tylko niespełna 5% uczęszczało do szkół dla dorosłych, z czego szkolnictwo policealne stanowiło zaledwie 7%.

Warto zaznaczyć, że uczniowie szkół ponadgimnazjalnych mają możliwość wyboru innych kierunków kształcenia także w dwóch sąsiednich miastach z Lubuskiego Trójmiasta – w Zielonej Górze i Nowej Soli. W Zielonej Górze stosunkowo dobrze rozwinięta jest sieć kształcenia profilowanego, uczniowie mają do dyspozycji: Szkołę Mistrzostwa Sportowego, Zespół Szkół Plastycznych, Państwową Szkołę Muzyczną i i II stopnia, Medyczne Studium Zawodowe. Istnieją także szkoły dające możliwość kształcenia językowego z klasami o profilu dwujęzycznym: I Liceum Ogólnokształcące i Gimnazjum nr 9. Wiele szkół ma poszerzony program zajęć sportowych, edukacji ekologicznej czy artystycznej.

Trendy demograficzne w grupie do 17 lat powodują, że systematycznie zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży objętych nauczaniem na poziomie podstawowym. Liczba uczniów tych szkół sukcesywnie spada (od 2003 r. liczba uczniów zmniejszyła o ponad 640 uczniów).

W roku 2009 szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży opuściło ponad 430 absolwentów, którzy w większości zasilają lokalny rynek pracy. Około 39% absolwentów ze wspomnianego rocznika kończy szkoły średnie zawodowe, a ok. 3% szkoły policealne, 32% szkoły ogólnokształcące, natomiast 27% absolwentów kończy zasadnicze szkoły zawodowe przygotowujące młodzież do wykonywania zawodów robotniczych.

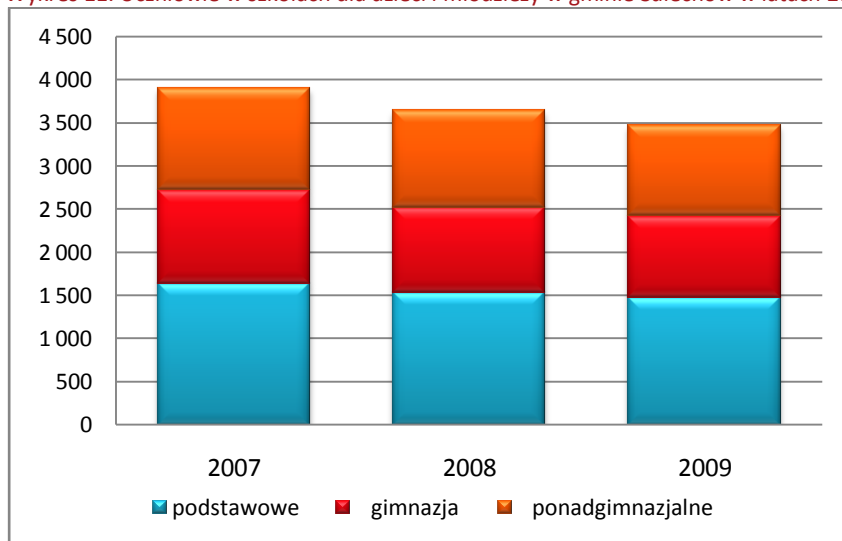
Od 2003 r. spada popyt na usługi edukacyjne dla dorosłych, co wskazuje na zmniejszenie zainteresowania tą formą kształcenia i na jej niedostosowanie do warunków rynkowych. Widać to na przykładzie liceów ogólnokształcących dla dorosłych: ponad pięciokrotny spadek liczby uczniów od roku 2003 do 2009 oraz szkół policealnych dla dorosłych – spadek o 60% w okresie 2008–2009. Wzrost zainteresowania odnotowały natomiast licea ogólnokształcące uzupełniające dla dorosłych w okresie 2005–2009 o 62%.

Osoby dorosłe uzupełniają wykształcenie w 3 szkołach ponadgimnazjalnych: dwóch liceach ogólnokształcących i w szkole policealnej. Na terenie Sulechowa działa ponadto Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów) oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Analiza wyników sprawdzianu w klasie szóstej oraz egzaminu gimnazjalnego uzyskiwanych przez uczniów lubuskich szkół na tych etapach edukacyjnych wskazywała na konieczność podjęcia systemowych działań skutkujących poprawą efektywności kształcenia. Jednym z nich jest realizowany od roku szkolnego 2007/2008 program Lubuskiego Kuratora Oświaty *Podnoszenie efektywności kształcenia w lubuskich szkołach podstawowych i gimnazjach*. Celem głównym programu jest doskonalenie procesu edukacyjnego ukierunkowanego na rozwój uczniów i osiąganie przez nich zadowalających wyników kształcenia.

Zakres danych czasowych dotyczący liczby uczniów w szkołach dla dzieci i młodzieży został zaprezentowany na przestrzeni trzech lat ze względu na trudności w dokładnym i jednolitym przygotowaniu danych, co spowodowane jest reformami i zmianami w systemie edukacji.

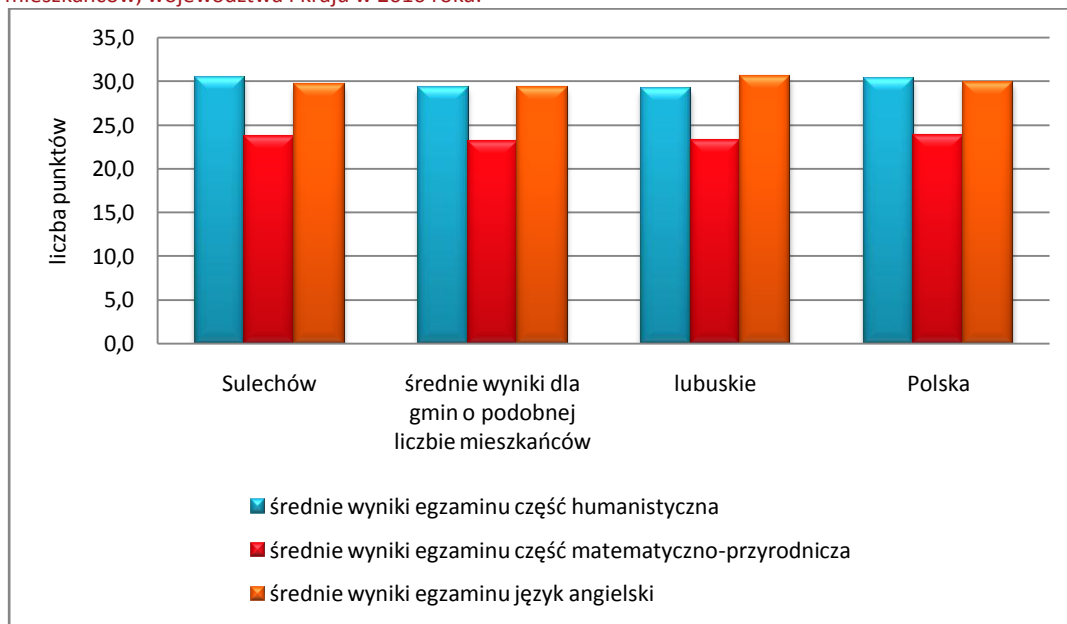
Wykres 11. Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży w gminie Sulechów w latach 2007–2009.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Jakość kształcenia w sulechowskich placówkach jest zróżnicowana. Wyniki egzaminów gimnazjalnych plasują Sulechów powyżej średniej województwa i krajowej w części humanistycznej. W części matematyczno-przyrodniczej Sulechów znajduje się na wyższej pozycji stosunku do województwa i nieco niższej w stosunku do kraju. Natomiast w części językowej (analizowanej na przykładzie języka angielskiego) Sulechów wypada nieco gorzej zarówno w stosunku do średnich wyników z województwa, jak i kraju. Na tle gmin o podobnej liczbie mieszkańców Sulechów wypada korzystnie, w części humanistycznej znajduje się na 16. pozycji na 76 analizowanych, w matematyczno-przyrodniczej na 26. miejscu, a w części językowej (analizowanej na przykładzie języka angielskiego) na 24 pozycji na 58 porównywanych gmin.

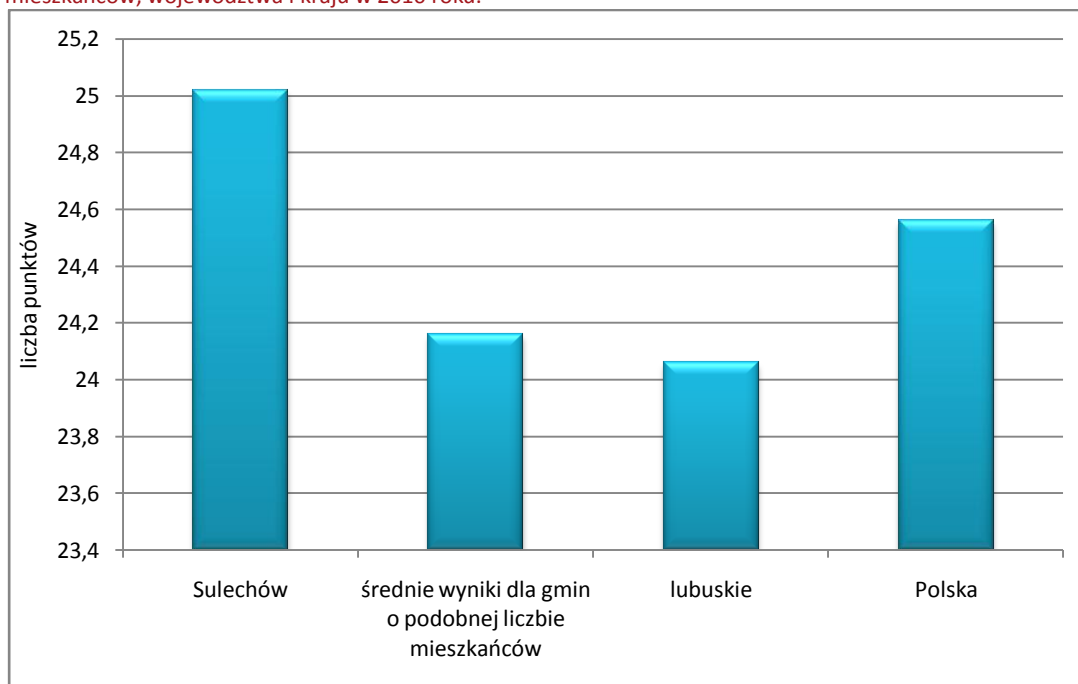
Wykres 12. Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w gminie Sulechów na tle średnich wyników dla gmin o podobnej liczbie mieszkańców, województwa i kraju w 2010 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników testów gimnazjalnych z obwodowych komisji egzaminacyjnych.

Wyniki sprawdzianu w klasach szóstych plasują Sulechów dużo wyżej w stosunku do województwa i kraju. Podobnie na tle gmin o porównywalnej liczbie mieszkańców Sulechów znajduje się na stosunkowo wysokiej 21. pozycji na 76 analizowanych⁶.

Wykres 13. Średnie wyniki sprawdzianu w klasach VI w gminie Sulechów na tle średnich wyników dla gmin o podobnej liczbie mieszkańców, województwa i kraju w 2010 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników sprawdzianu w kl. VI z obwodowych komisji egzaminacyjnych

*Ze względu na rozproszenie i braki danych zmniejszono liczbę analizowanych miast.

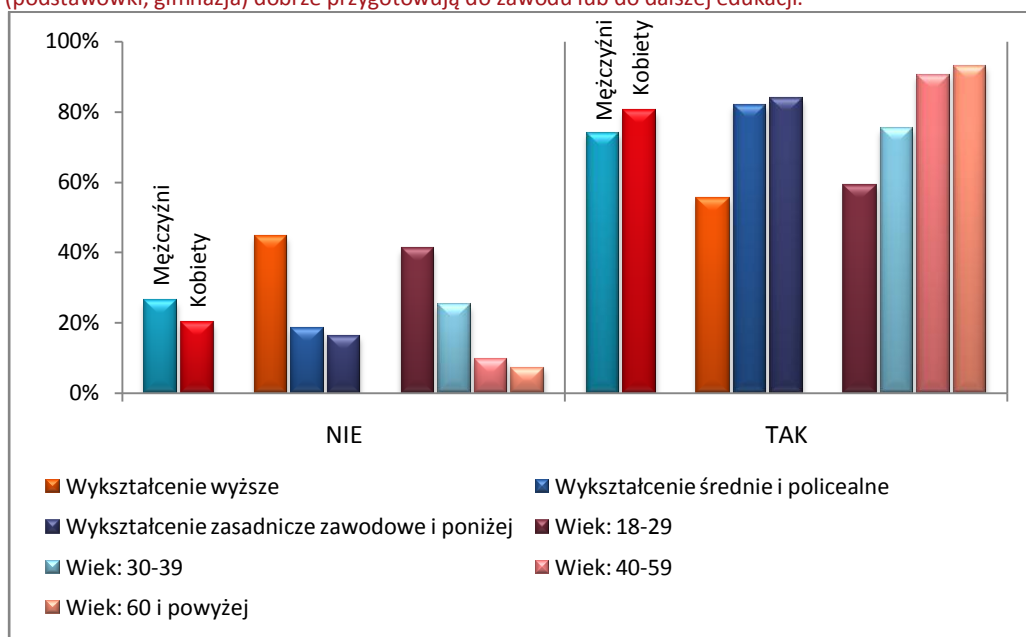
Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy twierdzą, że szkoły prowadzone przez gminę (podstawówki, gimnazja) dobrze przygotowują do zawodu lub do dalszej edukacji. Większość ważoną stanowi aż 77%. Przekonanie o tym wzrasta wraz z wiekiem oraz wraz ze spadkiem wykształcenia. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej stanowią grupę, która najbardziej ze wszystkich utożsamia się z tym twierdzeniem; najmniej przekonani to osoby z wyższym wykształceniem. Większość ocenia, że poziom nauczania w podstawówkach i gimnazjach jest mniej ważny niż inne kryteria oceny atrakcyjności gminy. Waga tego kryterium w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania spada wraz z wiekiem oraz wykształceniem; ważniejsza jest dla kobiet niż dla mężczyzn.

Wnioski: Poziom nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oceniany jest przez mieszkańców stosunkowo dobrze. Sondaż wskazuje, że jest to mocna strona gminy. Duży odsetek respondentów z oczywistych względów nie ma zdania na ten temat. Jest to ważne kryterium oceny atrakcyjności gminy pod względem zamieszkania dla osób w wieku 18–39, a zatem dla grupy, której dzieci uczęszczają do tych szkół. W ramach strategii należy z pewnością planować działania na rzecz podwyższania poziomu nauczania zgodnie z realnymi wynikami nauczania w szkołach gminnych.

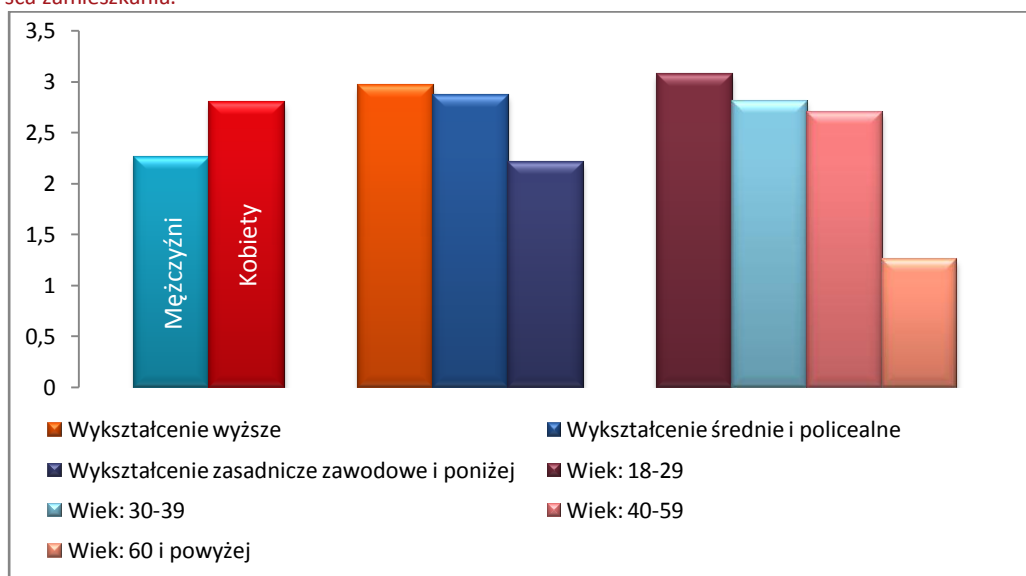
⁶ Opracowanie własne na podstawie wyników testów z obwodowych komisji egzaminacyjnych.

Wykres 14. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że szkoły prowadzone przez gminę (podstawówki, gimnazja) dobrze przygotowują do zawodu lub do dalszej edukacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 15. Średnia oceny, czy poziom nauczania w podstawówkach, gimnazjach ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

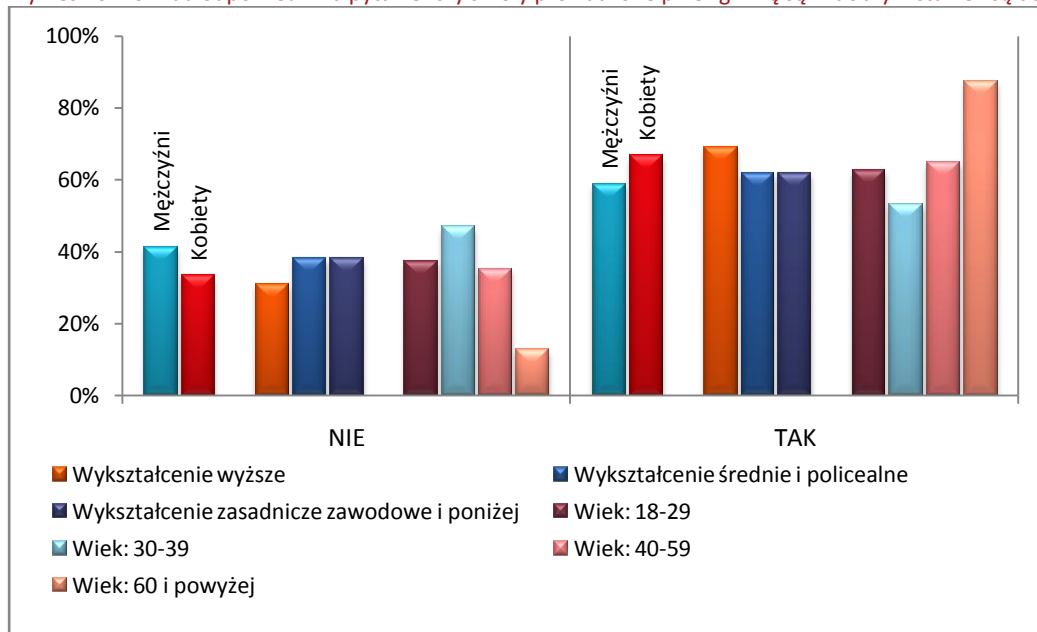

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy gminy twierdzą także, że szkoły prowadzone przez gminę są w dobrym stanie i są dobrze wyposażone. Większość ważoną stanowi 63%. Najbardziej przekonani są o tym obywatele gminy z wyższym wykształceniem. Osoby w wieku 30–39 lat są mniej niż pozostałe grupy przekonane do tego twierdzenia. Większość ankietowanych ocenia, że stan techniczny i wyposażenie szkół jest mniej ważne niż inne kryteria oceny atrakcyjności gminy. Waga tego kryterium w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania spada wraz z wykształceniem i wraz ze wzrostem kategorii wiekowej. Najważniejsza jest z oczywistych względów dla rodziców dzieci uczęszczających do szkół prowadzonych przez gminę; ważniejsza jest dla kobiet niż dla mężczyzn.

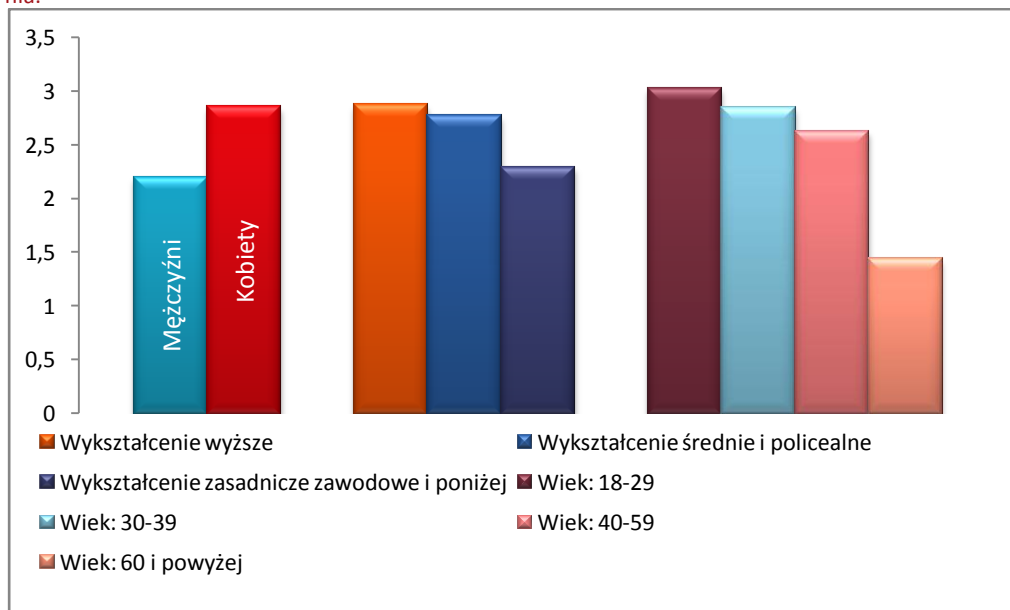
Wnioski: Stan techniczny i wyposażenie szkół prowadzonych przez gminę należy do jej mocnych stron, choć nie jest to ocena zdecydowana. Należy utrzymywać stan zaspokojenia popytu w tym zakresie oraz monitorować ewentualną konieczność poprawy stanu.

Wykres 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy szkoły prowadzone przez gminę są w dobrym stanie i są dobrze wyposażone.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 17. Średnia oceny, czy stan techniczny i wyposażenie szkół ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

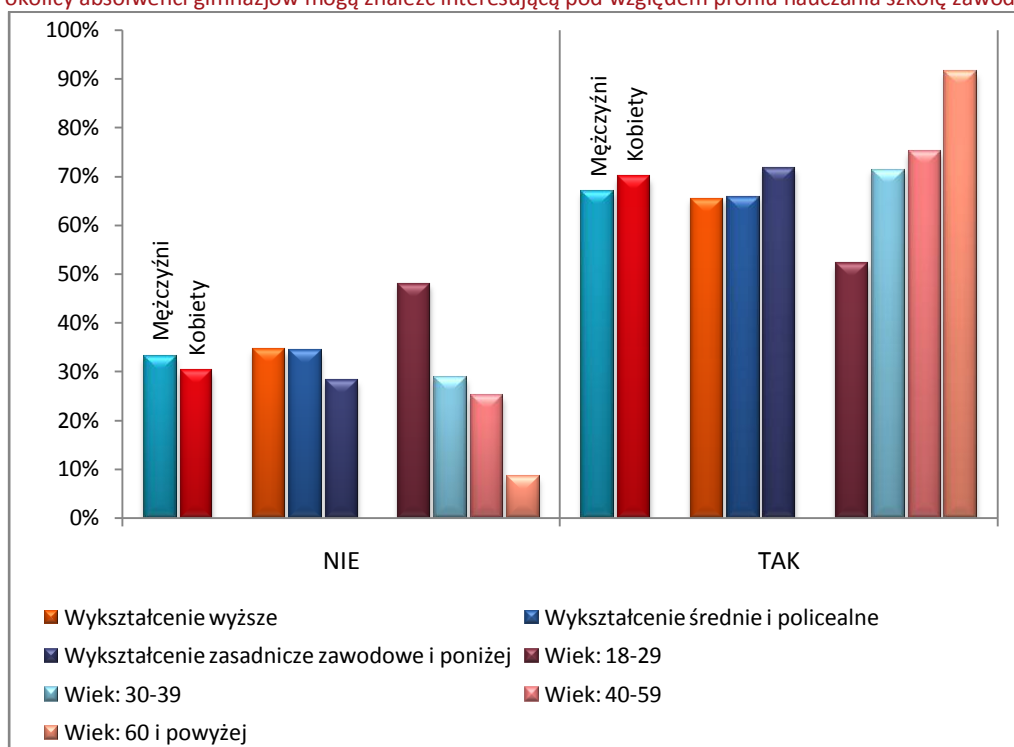

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy twierdzą, że w gminie lub w stosunkowo bliskiej okolicy absolwenci gimnazjów mogą znaleźć interesującą pod względem profilu nauczania szkołę zawodową lub średnią. Większość ważoną stanowi 68%. Najmniej są o tym przekonani ludzie młodzi, a najbardziej osoby z grupy najstarszej wiekowo. Wykształcenie respondentów nie wpływa znacząco na opinię: osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej częściej wyrażają pozytywną opinię niż reprezentanci innych grup z kategorii wykształcenie. Większość ocenia, że oferta szkół zawodowych i średnich jest mało ważna jako kryterium jakości życia. Waga tej oferty w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania spada wraz z wiekiem oraz wykształceniem; ważniejsza jest dla kobiet niż dla mężczyzn.

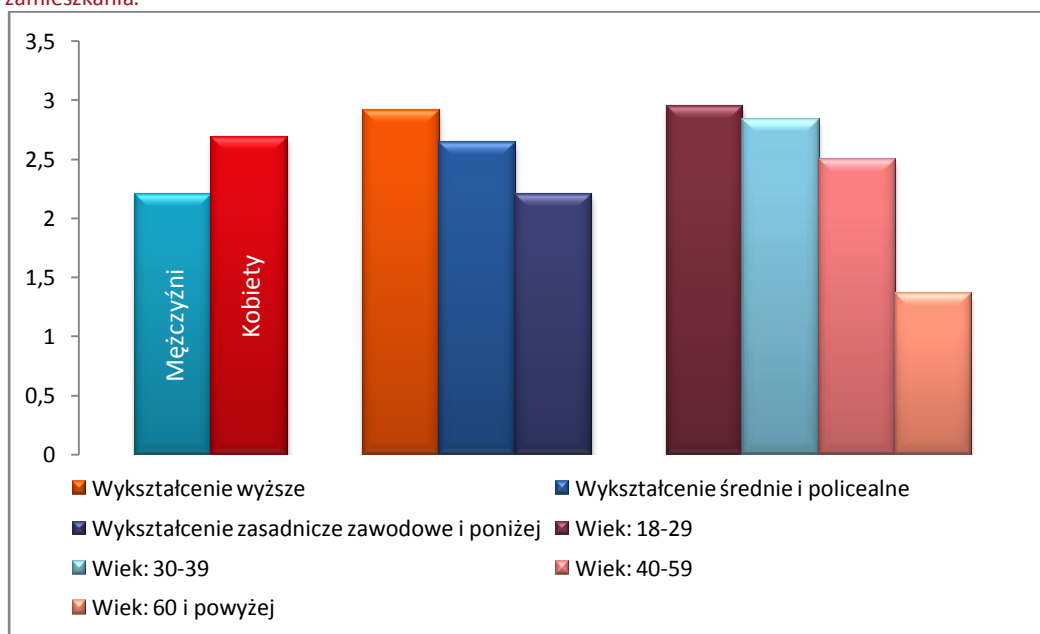
Wnioski: Oferta szkół zawodowych i średnich w gminie lub stosunkowo bliskiej okolicy jest uważana za mocną stronę gminy, choć nie jest dla mieszkańców ważnym kryterium oceny atrakcyjności miejsca zamieszkania. Należy zatem dążyć do utrzymania stanu zaspokojenia popytu w tym zakresie.

Wykres 18. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie lub w stosunkowo bliskiej okolicy absolwenci gimnazjów mogą znaleźć interesującą pod względem profilu nauczania szkołę zawodową lub średnią.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 19. Średnia oceny, czy oferta edukacyjna dla absolwentów gimnazjów ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Konsekwencje działań i decyzji podejmowanych w oświacie są długoterminowe. Niezbędne jest inwestowanie w kapitał ludzki, aby zapewnić odpowiedni poziom kształcenia. Najważniejszymi czynnikami zmian w szkolnictwie są trendy demograficzne i dostosowanie do rynku pracy. Dlatego ważne jest prowadzenie kampanii promującej kształcenie zawodowe oraz aktywizowanie w tym zakresie pracodawców.

Na tle średnich wyników sprawdzianu w klasach VI dla gmin o podobnej liczbie mieszkańców, województwa i kraju Sulechów wypada bardzo dobrze. Natomiast średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w porównaniu do średniej województwa i krajowej są stosunkowo dobre. Generalnie mieszkańcy gminy są zadowoleni z poziomu nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.

Baza oświatowa, stan techniczny i wyposażenie szkół gminnych jest na dobrym poziomie. Placówki oświatowe wymagają stałego doinwestowania i doposażenia w nowoczesne środki dydaktyczne oraz przede wszystkim w sprzęt informatyczny i do zajęć sportowych.

Jak wykazała analiza, miejsc w przedszkolach jest mniej niż dzieci uczęszczających; nadal popyt na miejsca w przedszkolach pozostaje niezaspokojony. Sytuacja ta jednak będzie się zmieniać zarówno z powodu nadchodzącego niżu demograficznego, powstawania prywatnych placówek, jak i skrócenia okresu przedszkolnego. Gmina powinna zabezpieczyć szeroki dostęp do różnorodnych form opieki nad najmłodszymi dziećmi w wieku 1–5.

Nie zidentyfikowano problemów z rozmieszczeniem placówek oświatowych w gminie. Obecnie liczba miejsc w szkołach podstawowych i gimnazjalnych jest wystarczająca, w niektórych placówkach mała liczba uczniów powoduje wzrost kosztów utrzymania tych instytucji.

Komputeryzacja i dostęp do internetu

Poprawia się wyposażenie placówek oświatowych w sprzęt komputerowy. W roku 2009 komputery dla uczniów (z dostępem do internetu) posiadało 100% szkół podstawowych oraz 67% gimnazjów. Na 1 komputer z dostępem do internetu przeznaczony do użytku uczniów przypadało w szkole podstawowej 12 uczniów, natomiast w gimnazjum ok. 18 uczniów. W szkołach ponadgimnazjalnych sytuacja wyglądała nieco gorzej: tylko połowa szkół była wyposażona w komputery z dostępem do internetu (w tym szkoły zawodowe – 33%, technika i licea ogólnokształcące – 100%).

Szkolnictwo wyższe

W Sulechowie znajduje się Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, która prowadzi kształcenie w trybie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. W styczniu 2010 roku PWSZ prowadziła kształcenie na pięciu kierunkach, w tym na trzech inżynierskich (energetyka, ogrodnictwo, technologia żywności i żywienie człowieka), dwóch licencjackich (administracja, turystyka i rekreacja) oraz 12 specjalnościach. Z edukacyjnej oferty uczelni skorzystało 2213 studentów, w tym 1029 w trybie stacjonarnym.

Zajęcia prowadziło 135 nauczycieli akademickich, m.in.: 11 profesorów i 72 doktorów (w tym 17 doktorów habilitowanych). Uczelnia utrzymuje stałą współpracę z przedsiębiorstwami, samorządami, instytucjami branżowymi oraz partnerami zagranicznymi z 4 państw, prowadząc wymianę studentów, realizując projekty oraz organizując konferencje naukowe.

Szkoła prowadzi także studia podyplomowe, których oferta obejmuje: energooszczędność i audyt energetyczny obiektów budowlanych, studium podyplomowe gospodarowanie nieruchomościami, podyplomowe studium administracji publicznej, studium turystyki i rekreacji dla nauczycieli, studia podyplomowe turystyki wiejskiej i agroturystyki, lider społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy, systemy CAD w zastosowaniu inżynierskim, technologie informacyjne.

W ramach ZPORR w latach 2005–2009 uczelnia zrealizowała 6 projektów unijnych. Z funduszy EFS zrealizowano cztery projekty: *Biblioteka Przedsiębiorcy przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie*, *Centrum doradztwa prawno-finansowego przy Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie*, *Stypendia doktoranckie – program stypendialny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie* oraz *Dotacje na projekty rozwojowe*

dla szkół w regionie lubuskim. W ramach Interreg IIIA uczelnia zrealizowała projekt pt. *Innowacyjna, multimedialna platforma edukacyjna wspomagająca proces nauczania w PWSZ Sulechów w zakresie zrównoważonej i racjonalnej gospodarki energią elektryczną*. Od 2009 roku rozpoczęła się realizacja dwóch projektów inwestycyjnych na przedsięwzięcia dofinansowywane z Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Pod koniec 2011 r. zrealizowano projekt pt. *Hala laboratoryjna energooszczędna-ekologiczna dla energetyki i odnawialnych źródeł energii*. To unikalny na skalę kraju ośrodek naukowo-badawczy. Oprzyrządowanie laboratorium pozwala na równoległą pracę różnych źródeł energii odnawialnej (pomp, kolektorów, wiatraków) i określenie ich parametrów pracy w warunkach geograficznych i klimatycznych województwa lubuskiego. Jest przeznaczony dla przedsiębiorców, osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, samorządowców oraz absolwentów sulechowskiej uczelni. Wyposażenie obiektu umożliwia prowadzenie wielu badań z zakresu pozyskiwania energii odnawialnej z różnych źródeł. Uczelnia zamierza promować w obiekcie innowacyjne rozwiązania w zakresie OZE. Centrum ma wspomóc wdrażanie nowoczesnych technologii do MŚP wytwarzających urządzenia i aplikujących OZE oraz przygotować kompetentną kadre inżynierską dla przedsiębiorstw projektujących, wytwarzających, wdrażających oraz serwisujących urządzenia OZE.

W trakcie realizacji jest także projekt *Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku*. Inwestycja składa się z dwóch etapów. Pierwszy etap zakłada stworzenie szkółki roślin ozdobnych i ogrodu winnego. Drugi etap zakłada stworzenie zaplecza badawczo-rozwojowego dla przetwórstwa spożywczego. Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych będzie stanowić ośrodek badawczo-wdrożeniowy, który na bazie potencjału naukowego uczelni oraz współpracujących z uczelnią jednostek będzie wspierał sektor rolny, ogrodnictwo i szkółkarstwo, a także przetwórstwo spożywcze. Będzie też pobudzał innowacje i przedsiębiorczość w MŚP, przyczyniając się do podniesienia konkurencyjności gospodarki regionu, zwłaszcza firm sektora rolno-spożywczego. Projekt kierowany jest do aktywnych przedsiębiorców, osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, zwłaszcza wywodzących się ze środowisk wiejskich oraz do studentów PWSZ w Sulechowie.

Uczelnia dysponuje bardzo dobrą bazą dydaktyczną oraz socjalną. W ostatnim czasie wybudowano kolejne obiekty sportowe i rekreacyjne: boisko wielofunkcyjne, korty tenisowe i ujeżdżalnię⁷.

W grupie trzydziestu państwowych uczelni zawodowych Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie zajmuje bardzo wysoką pozycję. Według rankingu „Newsweeka” sprawdzającego, które uczelnie dają absolwentowi najlepszy start na rynku pracy PWSZ w Sulechowie znajduje się na drugim miejscu, a według rankingu „Rzeczpospolitej” analizującego potencjał szkoły – na miejscu szóstym.

W roku 2005 w ramach Sulechowskiego Domu Kultury zainaugurował swoją działalność Uniwersytet Trzeciego Wieku, którego słuchacze działają w siedmiu grupach fakultatywnych, uczestniczą w wykładach i imprezach okolicznościowych, podejmując aktywność na rzecz mieszkańców.

Obecnie Sulechów (PWSZ) wspiera rozwój szkolnictwa wyższego, które powinno dalej się rozwijać, ponieważ jest to ogromna szansa zarówno dla gminy, jak i województwa. Przykładami są powstające nowoczesne laboratoria żywnościowe w Kalsku, które w przyszłości mogą np. wspierać przemysł przetwórstwa żywnościowego, czy działające już nowoczesne laboratoria energii odnawialnej, których badania i prace nad takimi urządzeniami mogą przyczynić się do powstawania i unowocześniania urządzeń energii odnawialnej.

Uczniowie z Sulechowa planujący podjąć studia mogą skorzystać z komplementarnej oferty miast Lubuskiego Trójmiasta – Nowej Soli, w której znajduje się Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie czy ośrodka akademickiego, czyli Zielonej Góry oferującej możliwości kształcenia na 5 uczelniach (Uniwersytet Zielonogórski, Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu – filia w Zielonej Górze, Uniwersytet Szczeciński – Instytut Filozoficzno-Teologiczny im. Edyty Stein w Zielonej Górze, Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego w Zielonej Górze).

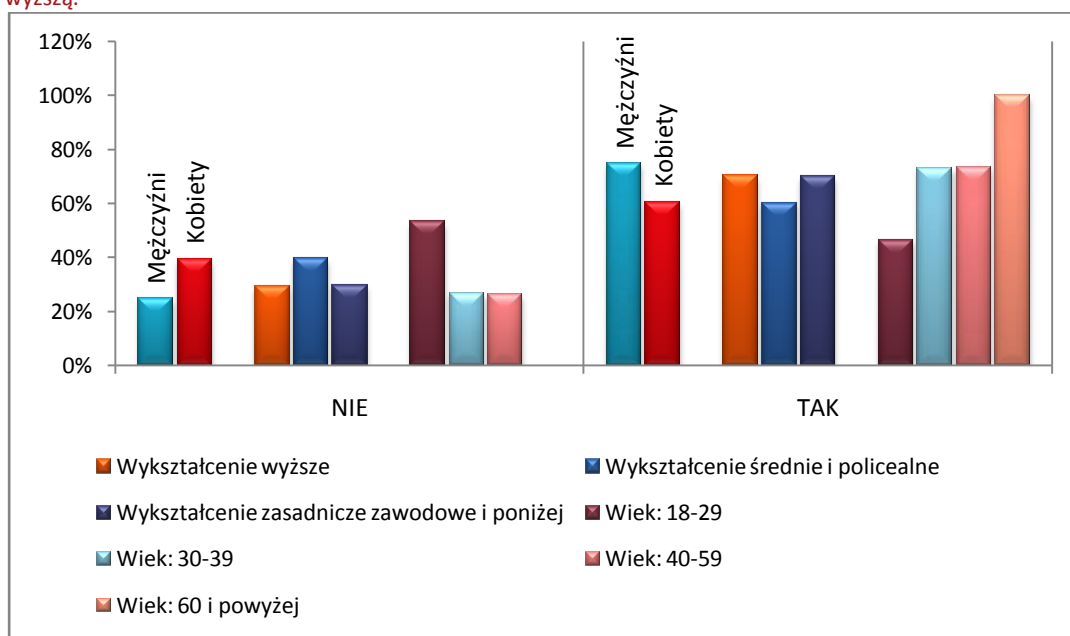
⁷ Na podstawie *Lubuskiej Regionalnej Strategii Innowacji*.

Zdaniem opinii publicznej

Dobrą ocenę oferty szkół pomaturalnych, policealnych lub wyższych potwierdzają mieszkańcy, odpowiadając na pytanie: Czy w gminie lub w stosunkowo bliskiej okolicy absolwenci szkół średnich mogą znaleźć interesującą pod względem profilu nauczania szkołę pomaturalną, policealną lub wyższą? Większość ankietowanych (67%) twierdzi, że tak jest. Częściej czynią to osoby z wykształceniem wyższym i zasadniczym zawodowym. Jednoznaczni w swojej ocenie są mieszkańcy z grupy 60 lat i powyżej. 100% z tych, którzy potrafili sformułować opinię, wypowiada się pozytywnie o ofercie szkół pomaturalnych, policealnych lub wyższych. Najbardziej są niezadowoleni ludzie młodzi, w tej grupie jako jedynej przeważają sceptycy w odniesieniu do oferty badanych szkół. Opinię pozytywną częściej wypowiadają mężczyźni niż kobiety. Waga oferty edukacyjnej szkół pomaturalnych, policealnych lub wyższych w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania nie jest wysoka i spada wraz z wiekiem oraz wykształceniem; ważniejsza jest dla kobiet niż dla mężczyzn.

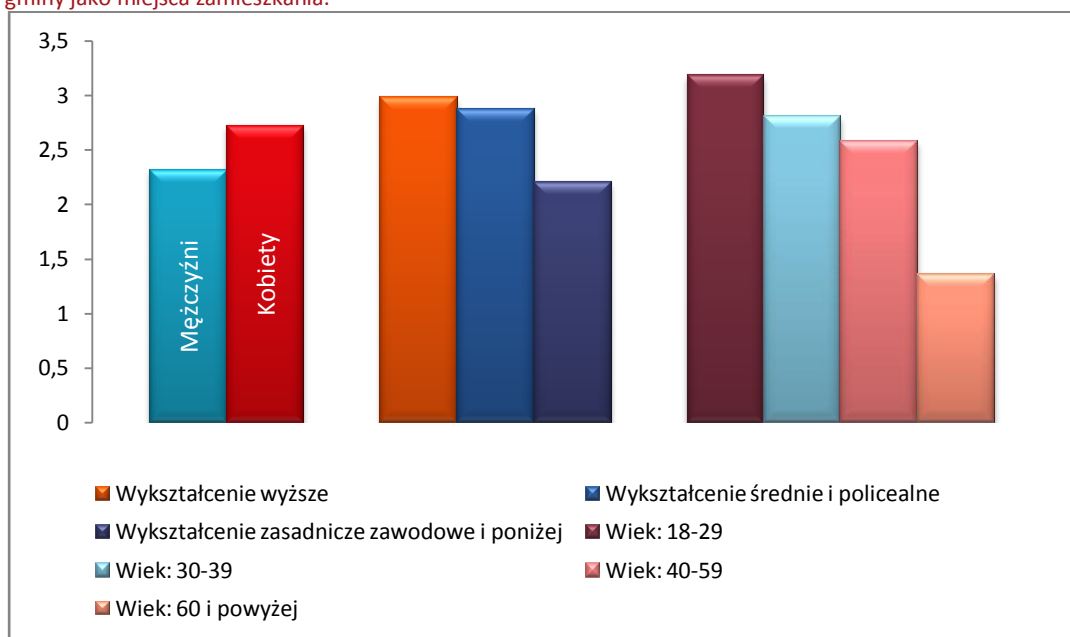
Wnioski: Oferta edukacyjna szkół pomaturalnych, policealnych lub wyższych w gminie lub stosunkowo bliskiej okolicy jest uważana za mocną stronę gminy, choć nie jest dla mieszkańców ważnym kryterium oceny atrakcyjności miejsca zamieszkania. Należy zatem dążyć do utrzymania stanu zaspokojenia popytu w tym zakresie.

Wykres 20. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie lub w stosunkowo bliskiej okolicy absolwenci szkół średnich mogą znaleźć interesującą pod względem profilu nauczania szkołę pomaturalną, policealną lub wyższą.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 21. Średnia oceny, czy oferta edukacyjna szkół pomaturalnych, policealnych lub wyższych ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Sektor badawczo-rozwojowy i innowacyjność

Z danych statystycznych wynika, że Lubuskie jest województwem, które w 2008 r. poniosło najniższe nakłady na działalność badawczą i rozwojową (B+R). Tendencja ta jest wieloletnia. Najwyższe nakłady poniesiono w Lubuskim w 2000 r., w kolejnych latach kwoty te były już tylko niższe.

Z firm znajdujących się na terenie gminy Sulechów żadna nie posiada własnych jednostek badawczo-rozwojowych. Współpracę z innymi podmiotami w zakresie działalności B+R deklaruje tylko niewielki odsetek firm; głównymi partnerami są uczelnie wyższe, instytuty badawcze, przedsiębiorstwa.

Główne obszary współpracy firm w zakresie działalności innowacyjnej dotyczą:

- szkolenia pracowników,
- badania nad nowymi produktami,
- doradztwa w zakresie transferu technologii.

Zgodnie z badaniami wykonanymi przez ASM Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. *Badanie innowacyjności przedsiębiorstw w województwa lubuskiego* główne działania innowacyjne na terenie województwa lubuskiego w latach 2006–2008, co można przełożyć na działania firm sulechowskich, dotyczyły:

- nakładów inwestycyjnych na maszyny i urządzenia techniczne (69%),
- szkoleń pracowników w związku z zakupem technologii lub maszyn i urządzeń (41%),
- nakładów inwestycyjnych na budynki i/lub budowlę oraz/lub grunty (40%),
- działalności marketingowej dotyczącej nowych i zmodernizowanych produktów/usług (27%),
- zakupu gotowej technologii w postaci dokumentacji i/lub praw (8%),
- prowadzenia prac badawczo-rozwojowych (4%),
- wykonania badań firmom zewnętrznym, szkołom wyższym lub instytutom badawczym (3%).

Ważną inwestycją wpływającą na rozwój innowacyjności w regionie jest Centrum Energetyki Odnawialnej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie (CEO PWSZ), które zostało Lubuskim Euroliderem 2011 w kategorii innowacje. Do konkursu w tej kategorii przystąpiły inwestycje, przy realizacji których zastosowane zostały nowoczesne technologie lub projekty przyczyniające się do powstania/rozpowszechnienia nowych rozwiązań, np. zakup innowacyjnego sprzętu, wdrożenie nowoczesnych technologii lub budowa parków naukowo-technologicznych. CEO jest wyposażone w najnowszej generacji urządzenia technologii ciepłej. Przedsięwzięcie

umożliwi budowę unikalnej nie tylko na skalę województwa, nowoczesnej badawczo-rozwojowej infrastruktury innowacyjnej w obszarze rozwoju ekologicznej energetyki odnawialnej. Dzięki tej inwestycji lubuskie firmy będą miały dostęp do najnowszych badań z zakresu odnawialnych źródeł energii, co przyczyni się do rozwoju gospodarczego regionu.

W trakcie realizacji jest projekt *Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku*. Utworzona baza badawcza pozwoli na prowadzenie innowacyjnych prac badawczo-rozwojowych dla przemysłu spożywczego, sektora rolnego, ogrodnictwa, szkółkarstwa oraz uprawy winorośli. Powstanie ośrodka z jednej strony może w istotnej mierze przyczynić się do reaktywacji tradycji winiarskich w regionie oraz stymulować rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w dziedzinie przetwórstwa spożywczego, z drugiej zaś, może zapobiegać odpływowi ludności z obszarów wiejskich do miast, poprzez wskazywanie kierunków i możliwości samozatrudnienia np. przy produkcji regionalnych produktów spożywczych wytwarzanych na małą skalę w ramach własnych gospodarstw rolnych.

Zgodnie z dokumentem *Lubuska Regionalna Strategia Innowacji* ośrodki badawczo-rozwojowe działające na terenie województwa lubuskiego zlokalizowane są w Zielonej Górze, a należą do nich:

- Instytut Elektrotechniki Oddział Metrologii i Automatyki METROL, Firma LfC Sp. z o.o.

Z kolei serwis internetowy pn. Innowacje.Lubuskie.pl prowadzony przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego wskazuje przedsiębiorstwo Ergo-System Wdrożenia Zabezpieczeń Akustycznych Stanisław Błaszczyk z Sulechowa jako jednostkę badawczo-rozwojową działającą na terenie Sulechowa. Firma zajmuje się wdrażaniem zabezpieczeń akustycznych we wszystkich gałęziach przemysłu. Zapewnia zmniejszenie poziomu hałasu pochodzącego od urządzeń przemysłowych, które emitują hałas o poziomie wyższym od dopuszczalnych norm.

Zgodnie z listą 64 najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstw w województwie lubuskim powstałej na podstawie przeprowadzonych przez Instytut Nauk Ekonomicznych PAN badań w 2008 r. największa koncentracja tych podmiotów występuje w Zielonej Górze (20 podmiotów), natomiast w Sulechowie zlokalizowane jest jedno przedsiębiorstwo:

- MB Pneumatyka

Firma MB Pneumatyka produkuje wyroby pneumatyczne dla branży motoryzacyjnej (układy hamulcowe i drzwi autobusowe) i przemysłowej (serwis układów pneumatycznych maszyn oraz urządzeń).

Ponadto, w ogólnopolskich ankietach, rankingach firm innowacyjnych występują takie sulechowskie spółki, jak:

- Fabryka Nici Amanda Sp. z o.o. – produkcja wytrzymałych, niewidzialnych w podcierwieni nici na potrzeby militarne.
- Senator Polska Sp. z o.o. – oferta firmy zawiera długopisy, nadruki oraz usługi typu *corporate* (tworzenie kolorystycznych kompozycji z części długopisu), ICC – długopis w indywidualnym kolorze PMS i CLIP4YOU z możliwością stworzenia indywidualnego kształtu klipsu.

Pomimo że w samym Sulechowie nie ma typowych instytucji otoczenia biznesu przyczyniających się i wspomagających aktywnie proces rozwoju innowacyjności, to połączone siły Lubuskiego Trójmiasta oferują taką możliwość. Na terenie Zielonej Góry działają instytucje, które wspomagają rozwój innowacyjności we wszystkich miastach Lubuskiego Trójmiasta: Lubuski Park Przemysłowo-Technologiczny, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii, Lubuski Fundusz Pożyczkowy, Fundacja Rozwoju Inicjatyw Gospodarczych, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej.

Ważną inwestycją wpływającą na rozwój innowacyjności w Lubuskim Trójmieście jest kompleks w Nowym Kisielinie, który obejmuje: Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Park Przemysłowy objęty w większości Kostrzyńsko-Słubicką Specjalną Strefą Ekonomiczną – wszystkie inwestycje są z przeznaczeniem dla branży wysokich technologii. Powiązanie tych przedsięwzięć umożliwi: transfer innowacji i technologii z nauki do przemysłu, przyciągnięcie dużych inwestorów z przemysłów wysokich technologii, rozwój kooperujących firm dostawczych, produkcyjnych i usługowych – głównie MSP, tworzenie klastrów, istotne zwiększenie wydatków na B+R.

Według badań dotyczących innowacyjności na terenie województwa lubuskiego przeprowadzonych w 2010 roku główne bariery w zakresie wdrażania innowacyjności w województwie tkwią w czynnikach finansowych. Lubuskie firmy zwracają uwagę na wysokie koszty prowadzenia działalności innowacyjnej przy jednoczesnym braku wewnętrznych i zewnętrznych źródeł finansowania. Również istotny problem stanowią bariery biurokratyczne, czyli brak współpracy ze strony urzędów w zakresie rozwiązań innowacyjnych oraz nieodpowiednie uregulowania prawne. Przeszkodą są także problemy kadrowe oraz organizacyjne w przedsiębiorstwach, braki informacji na temat nowych technologii oraz rynku.

W przełamaniu barier, które napotykają firmy przy wdrażaniu innowacyjności niezbędna jest zewnętrzna pomoc. Najlepszym rozwiązaniem wydają się wspólne działania instytucji samorządowych oraz naukowo-badawczych zapewniające firmom informacje, w jaki sposób można pokonać poszczególne bariery, ważna jest też pomoc w ich pokonywaniu⁸.

Na terenie województwa lubuskiego działa kilka uczelni wyższych, natomiast niewiele jest ośrodków otoczenia biznesu i jednostek badawczo-rozwojowych. Ponadto nie wszystkie funkcjonujące instytucje wspierają przedsiębiorstwa w zakresie innowacyjności. Głównie ten zakres ogranicza się do doradztwa i szkoleń, brakuje natomiast zapewnienia dostępu do informacji na temat rynku ze strony jednostek B+R.

Ważną rolę we wprowadzaniu rozwiązań innowacyjnych odgrywają patenty. Z dostępnego zestawienia patentów udzielonych przez Urząd Patentowy RP polskim podmiotom gospodarczym w 2007 roku wynika, że z 367 zgłaszających 6 jednostek pochodziło z województwa lubuskiego, a 1 z Sulechowa (wspomniana już wcześniej firma MB-PNEUMATYKA Sp. z o.o.).

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Niewątpliwie mocną stroną gminy jest Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, która realizuje projekty unijne. W szczególności na zwiększenie konkurencyjności lubuskich firm wpłyną dwa projekty: Lubuski Ośrodek Innowacji i Wdrożeń Agrotechnicznych w Kalsku poprzez dostęp do najnowszych osiągnięć nauki dla branży rolno-spożywczej oraz Hala laboratoryjna energooszczędna - ekologiczna dla energetyki i odnawialnych źródeł energii poprzez stworzenie innowacyjnej infrastruktury naukowo-badawczej z zakresu energetyki odnawialnej. Wspierając rozwój sektora otoczenia biznesu i innowacyjności gmina Sulechów i powiat zielonogórski powinny współpracować, m.in. starając się realizować wspólnie politykę proinnowacyjną z PWSZ. Od wielu lat działalność naukowo-badawczą i dydaktyczną na kierunkach ścisłych i technicznych prowadzi Uniwersytet Zielonogórski. PWSZ w Sulechowie rozwija taką działalność na kierunkach technicznych – laboratoria żywnościowe w Kalsku i energii odnawialnej w Sulechowie. Przeszkodą w rozwoju sektora B+R są niskie nakłady i niewystarczająca infrastruktura w sektorze oraz słaba współpraca między instytucjami naukowymi i przedsiębiorstwami.

4.2. Infrastruktura techniczna

Gmina Sulechów posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć wodociagową. Na terenie gminy istnieje sześć większych ujęć wody, a sieć wodociagową wiejską posiada większość miejscowości w postaci sześciu systemów wodociagowych. Długość czynnej sieci rozdzielczej w 2009 r. wynosiła 125 km, a zagęszczenie sieci prawie 53 km/100 km². Woda dostarczana jest do ponad 25,5 tys. mieszkańców gminy, około 3,5% mieszkańców nie korzysta z sieci wodociagowej. Miejscowości Przygubiel, Nowy Klępsk, Laskowo, Boryń, Szabliska nie posiadają własnych wodociagów, mieszkańcy zaopatrują się w wodę z własnych studni kopanych. Na terenie gminy znajduje się także szereg studni niepowiązanych ze zorganizowanym systemem ujmowania i dostarczania wody. Studnie te mogą służyć jako ujęcia rezerwowe, w razie awarii wodociagów.

W roku 2005 Sulechowskie Przedsiębiorstwo Komunalne SuPeKom przeprowadziło ważną dla miasta pełną modernizację Stacji Uzdatniania Wody, budując zbiornik wody pitnej o pojemności 900 m³. Miasto Sulechów zaopatrywane jest w wodę z wodociagu komunalnego, który swym zasięgiem obejmuje całą zabudowę miasta, a ponadto wsie: Krężoły, Obłotne, Kruszynę i Nowy Świat. W 2009 r. przeciętnie każdy mieszkaniec gminy zużył 31,2 m³ wody, czyli o prawie 13% mniej niż w 2003 r.

Gospodarka ściekowa w Sulechowie jest w dużym stopniu uporządkowana. Długość sieci kanalizacyjnej w 2009 r. wyniosła prawie 60 km, z kanalizacji korzystało ponad 67% mieszkańców gminy. W 2009 r. użytkownicy odprowadzili do sieci kanalizacyjnej 835 dam³ ścieków, co stanowi prawie 36% ścieków odprowadzanych w powiecie. Wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej w gminie Sulechów jest wielokrotnie wyższy na terenach miejskich. Przy

⁸ Na podstawie raportu z badań innowacji w województwie wielkopolskim przeprowadzonych przez Centrum Badań Marketingowych INDICATOR.

ogólnym wskaźniku dla gminy 25,2 km na obszarze miejskim wyniósł 581 km, a na obszarze wiejskim zaledwie 8,5 km na 100 km².

Cały teren miasta obejmuje grawitacyjno-tłoczny system odprowadzania ścieków poprzez szereg przepompowni ścieków do oczyszczalni zlokalizowanej na południowy-zachód od miasta. Oczyszczalnia ścieków dla Sulechowa zlokalizowana w obrębie wsi Nowy Świat posiada wydajność eksploatacyjną 6450 m³/d. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna, ma duże rezerwy w zakresie przyjmowania i oczyszczania ścieków. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Odra, poprzez ciek Sulechówka. Sieć kanalizacyjna na terenie miasta jest mocno zróżnicowana, dominuje system ogólnospławny uzupełniony o sieć sanitarną i deszczową. Do istniejącego systemu kanalizacyjnego miejskiego doprowadzane są ścieki z miejscowości Kalsk, gdzie wiejską oczyszczalnię na terenie wsi przekształcono w przepompownię ścieków.

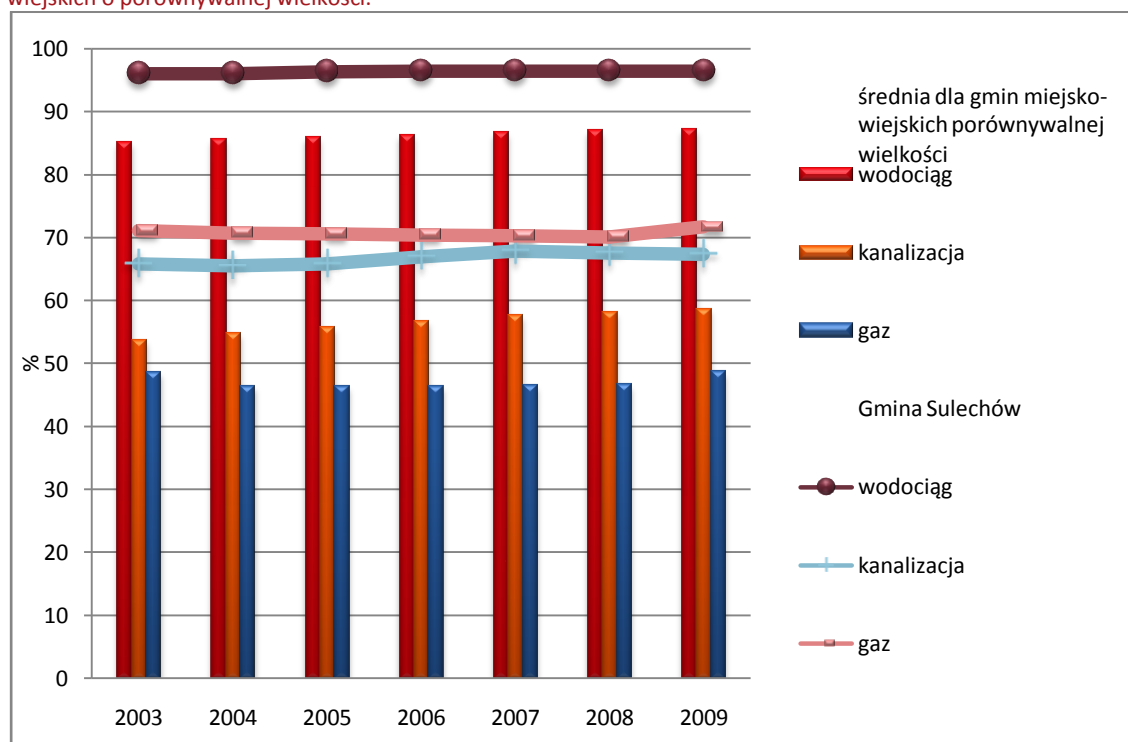
Na terenie gminy Sulechów została wybudowana i przekazana do użytkowania kanalizacja sanitarna w sześciu miejscowościach: Kruszyna, Obłotne, Kreżoły, Buków, Kalsk i Brzezje k. Sulechowa. W większej części została zrealizowana sieć kanalizacji sanitarnej obejmująca miejscowości: Cigacice, Górki Małe i Nowy Świat. Do wykonania pozostało tylko kilka odnóg, gdzie wskaźnik był zbyt mały oraz nie wykonano kanalizacji Górzkowa (po wschodniej stronie drogi S3). Gmina Sulechów z gminą Czerwieńsk realizuje wspólne zadanie polegające na budowie kanalizacji sanitarnej dla 8 miejscowości: Nietkowice, Sycowice, Bedów, Bródki, Mozów, Kije, Brody i Pomorsko – aktualnie trwają prace projektowe. Po zakończeniu tego zadania ścieki z wymienionych miejscowości trafią do miejskiej oczyszczalni⁹.

Na pozostałym terenie gminy brak jest zorganizowanej gospodarki ściekami. Brakuje systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków obsługujących zespoły jednostek osadniczych. We wszystkich miejscowościach gminy ścieki odprowadzane są do najbliższych cieków bez oczyszczania, bądź gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach, a następnie wywożone do oczyszczalni miejskiej. Ścieki deszczowe z istniejących dróg odprowadzane są powierzchniowo do najbliższych cieków. Na terenie miejscowości Cigacice i Klępsk znajdują się zakładowe oczyszczalnie ścieków wraz z lokalnymi sieciami ogólnospławnymi, ale ich stan techniczny nie pozwala na dalszą eksploatację¹⁰.

⁹ Na podstawie danych z Biuletynu Informacyjnego Miasta i Gminy Sulechów, nr 95, 2010.

¹⁰ Na podstawie *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego*.

Wykres 22. Urządzenia sieciowe – korzystający z instalacji w procentach ogółu ludności w gminie Sulechów i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Udział ludności korzystającej z wodociągu jest w gminie Sulechów wyższy niż średnia dla gmin miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości, przy czym Sulechów zajmuje wysoką pozycję – tylko 9% spośród analizowanych gmin posiada wyższe wskaźniki. Udział ludności korzystającej z sieci gazowej jest w gminie Sulechów także wyższy niż średnia dla gmin miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości, jednakże 25% spośród analizowanych gmin posiada wyższe wskaźniki. Najmniej korzystnie wypada udział ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej, gdzie 32% spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich posiada wyższe wskaźniki niż Sulechów.

W budynkach użyteczności publicznej gminy źródłem zasilania w kotłowniach lokalnych w 90% jest gaz, co przyczynia się do poprawy stanu środowiska naturalnego. Miasto Sulechów jest w pełni zgazifikowane. Gmina dąży do zgazyfikowania wsi. Długość czynnej sieci gazowej w gminie Sulechów wyniosła w 2009 r. prawie 109 km, czyli o 57% więcej niż w 2003 r. Liczba połączeń prowadzących do budynków wzrosła w tym okresie do 1569, czyli o prawie 1/3. W gminie z sieci gazowej korzystało prawie 72% mieszkańców. Średnio każde gospodarstwo domowe zużyło 656 m³ gazu – o 59% mniej niż przeciętnie w powiecie. W stosunku do zużycia gazu w 2003 r. nastąpił spadek o 7%. Według danych z 2009 r. gęstość sieci gazowej na 100 km² wyniosła w gminie 35,5 km i wzrosła w porównaniu do 2003 r. o 63%. Zagęszczenie sieci gazowej jest wielokrotnie wyższe w mieście niż na terenach wiejskich, wynosi ono odpowiednio 596 i 18,7 km na 100 km². Jednocześnie widoczny w kolejnych latach przyrost długości tej sieci jest zdecydowanie większy na terenach wiejskich; w porównaniu do 2003 r. był ponad trzykrotny, a w mieście wzrósł zaledwie o 4,5%.

Miasto Sulechów posiada sieć gazową zasilaną gazem ziemnym, a źródłem gazu jest gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Rakoniewice–Sulechów. W pobliżu śródmieścia przy al. Wielkopolskiej zlokalizowane są stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego i drugiego stopnia, a w rejonie osiedla Nadodrzańskiego stacja redukcyjna drugiego stopnia. Od stacji redukcyjnych drugiego stopnia rozchodzą się sieci gazowe niskiego ciśnienia, które swym zasięgiem obejmują praktycznie całą zabudowę miejską. Na terenie gminy jedynie Kruszyna, Krężoły, Obłotne, Brzeziny i Cigacice posiadają sieć gazową współpracującą z siecią miejską. Od gazociągu relacji Rakoniewice–Sulechów w rejonie miejscowości Łęgowo odchodzi gazociąg przesyłowy do Świebodzina. Przez teren gminy w rejonie miejscowości Kłępsk w realizacji jest gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Wolsztyn–Zielona Góra oraz gazociąg wysokiego i średniego ciśnienia wraz z systemami towarzyszącymi relacji gmina Czerwieskie–Cigacice przebiegający wzdłuż rzeki Odry w rejonie miejscowości Rakowiec i Zagórze. Gazociąg wysokiego i średniego ciśnienia relacji Cigacice–Świebodzin został wybudowany przez spółkę EWE Międzyrzecz.

DOBRE PRAKTYKI

Sulechów charakteryzuje niskie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Jednym z liderów wykorzystania OZE wartym naśladowania jest gmina wiejska Słupsk. Kompleksowa polityka poprawy efektywności energetycznej jest realizowana w gminie od przeszło 10 lat. W jej ramach od 2001 roku prowadzona jest sukcesywna termomodernizacja budynków, a w 2004 roku zakończono modernizację kotłowni szkolnych, która zaowocowała uruchomieniem pięciu samodzielnych kotłowni na biomasę. W 2005 roku na potrzeby kotłowni założono własne plantacje wierzby energetycznej, a dwa lata później powstała gminna ciepłownia na biomasę w Jezierzycach, stając się częścią Regionalnego Centrum Biomasy. W roku 2009 roku gmina wdrożyła program *Kolektory słoneczne w gminie Słupsk*, w ramach którego osoby fizyczne i małe przedsiębiorstwa mogły się ubiegać o częściową dotację zakupu i montażu kolektorów słonecznych. Kolektory zamontowano również w budynkach gminnego Parku Wodnego w Redzikowie. W tym samym roku zamontowano w gminie oświetlenie drogowe z wykorzystaniem żarówek typu LED i instalacji solarnych.

Wszystkie te działania składają się na wymierne oszczędności w zużyciu energii elektrycznej i znacznie zmniejszają zanieczyszczenie powietrza na terenie gminy. W konsekwencji mieszkańcy pobliskiego Słupska chętnie przeprowadzają się na tereny gminy wiejskiej Słupsk, zwiększając jej budżet poprzez rosnące wpływy z podatków. Wypromowana w ten sposób marka *Lecę za miasto* staje się dziś wizytówką tego mało znanego, pięknego zakątka Polski położonego na Równinie Sławieńskiej i Wysoczyźnie Damnickiej i niemal nad samym Bałtykiem.

Gmina Sulechów jeśli zechce pójść śladem jednego z liderów OZE, jak śmiało można powiedzieć o samorządzie słupskich wsi, powinna przede wszystkim:

- Opracować bilans otwarcia: zinventaryzować istniejące kotłownie, ich stan techniczny, możliwość modernizacji, koszty tego przedsięwzięcia itp.
- Określić zadania strategiczne, w tym kompleksowy plan działań zastosowania odnawialnych źródeł energii w zależności od potrzeb i możliwości.
- Oszacować potrzeby finansowe, wykonać kosztorysy szczegółowe i przede wszystkim znaleźć pewne źródła finansowania.

Władze gminy muszą mieć świadomość, że wykorzystanie OZE i wszelkie kroki poprawiające efektywność energetyczną są nie tylko korzystne dla gminy i jej mieszkańców, ale w perspektywie czasu również konieczne, co wynika ze zobowiązań Polski jako członka Unii Europejskiej¹¹.

Gospodarka ciepła miasta oparta jest w większości na lokalnych i indywidualnych kotłowniach. Jako paliwo wykorzystuje się węgiel kamienny, koks, gaz, a także olej opałowy. Kotłownie nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego. Wyróżniają się kotłownie zasilające w ciepło osiedla zlokalizowane przy ul. Tkackiej, na osiedlu Zacisze i Nadodrzańskim, przy ul. Armii Krajowej wraz z lokalnymi sieciami ciepłowniczymi. Na terenie gminy duża kotłownia zlokalizowana jest na terenie zakładu Rockwool w Cigacicach. W wielu wsiach obiekty produkcyjne i usługowe posiadają lokalne kotłownie, z których zasilane były obiekty zakładowe i przyległe budynki wielorodzinne. Obecnie większość tych kotłowni nie jest użytkowana. Budynki indywidualne ogrzewane są systemem lokalnym, głównie poprzez ogrzewanie piecami lub indywidualnym system centralnego ogrzewania o zasięgu ograniczonym do poszczególnych budynków¹².

Doprowadzeniem ciepła do osiedli mieszkaniowych zajmuje się Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Zielonej Górze, które obsługuje 70% mieszkańców. Pozostałe są zasilane przez gazowe kotłownie osiedlowe będące własnością spółdzielni mieszkaniowych.

Obecnie miasto i gmina zasilane są napięciem 110/15 kV z Głównego Punktu Zasilania 110/15 kV zlokalizowanego przy ul. Odrzańskiej, zasilanego przelotowo z ciągu liniowego 110 kV relacji Leśniów Wielki–Wolsztyn. Z rozdzielni GPZ wyprowadzone są napowietrzne i kablowe linie zasilające stacje transformatorowe na terenie miasta. Stan

¹¹ Na podstawie <http://www.dobrepraktyki.pl>

¹² Na podstawie *Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów*.

techniczny tych sieci jest dobry i zaspakaja zapotrzebowanie odbiorców na energię elektryczną. GPZ posiada niewielką rezerwę mocy pozwalającą na zasilanie nowych odbiorców. Poszczególne wsie na terenie gminy połączone są napowietrznymi liniami, które zasilają stacje transformatorowe typu wieżowego i słupowego. W zachodniej części gminy przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV relacji GPZ Leśniów Wielki–GPZ Świebodzin nie powiązana z siecią elektroenergetyczną gminy Sulechów¹³.

W 2009 r. w gospodarstwach domowych gminy Sulechów 6,1 tys. odbiorców korzystało z energii elektrycznej. Zużyli oni łącznie 11124 MWh energii, czyli o ponad 10% więcej niż w 2003 r. W ciągu roku każdy odbiorca zużył przeciętnie 1818 kWh, czyli o 4% więcej w porównaniu do 2003 r. Przeciętne zużycie na 1 odbiorcę w gminie było o ⅓ niższe niż w powiecie. W przeliczeniu na 1 osobę statystyczny mieszkaniec gminy Sulechów w 2009 r. zużył 631 kWh, czyli 16% mniej niż przeciętny Lubuszanin.

W gminie Sulechów dostęp do internetu jest ograniczony. Dobry dostęp do internetu posiadają następujące miejscowości gminy¹⁴: Brzeziny k. Sulechowa, Krężyły, Kruszyna, Mozów, Nowy Świat, Obłotne, Sulechów. Pozostałe miejscowości to obszary białe i szare (tzw. białe i szare plamy), które kwalifikują się do objęcia wsparciem w ramach działania *Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 8.4*. Miejscowości Boryń, Kije i Przygubiel to białe plamy – obszary pozbawione infrastruktury szkieletowo-dystrybucyjnej (punktów dystrybucyjnych) niezbędnej do zapewnienia podaży usług szerokopasmowego dostępu do internetu.

Stan techniczny obiektów użyteczności publicznej w gminie jest dobry. W szkołach wykonywane są bieżące remonty i w znacznej części wykonano wymianę stolarki okiennej. Generalnie wszystkie obiekty oświatowe (przedszkola i szkoły) wymagają termomodernizacji. W ostatnich latach wyremontowano zamek i stary budynek Sulechowskiego Domu Kultury im. F. Chopina, a także przeprowadzono adaptację na salę widowiskowo-projekcyjną zboru kalwińskiego przy al. Wielkopolskiej w Sulechowie. W 2008 r. gmina Sulechów za tę inwestycję otrzymała Lubuski Mister Budowy w kategorii adaptacje i remonty, który przyznała Lubuska Izba Budowlana.

Gmina Sulechów posiada wyremontowane w ostatnich latach nowoczesne, wielofunkcyjne sale wiejskie w Kłępsku, Kijach i Łęgowie, które podnoszą atrakcyjność wsi, wzbogacają życie kulturalne, jak i integrują społeczność lokalną. Sale są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Aktualnie trwają prace remontowe świetlicy wiejskiej w Bukowie. Wybudowane zostaną podjazdy dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich, zapewnione zostanie podstawowe wyposażenie sal. Na rok 2012 zaplanowano utworzenie placów zabaw w miejscowości Głogusz, Kije i Kłępsk.

W gminie powstały także nowoczesne, bezpieczne, ogólnodostępne i nieodpłatne kompleksy sportowo-rekreacyjne w miejscowościach Pomorsko i Sulechów.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Okolo 0,9 tys. mieszkańców gminy (3,5%) nie korzysta z sieci wodociągowej. Kanalizacja sanitarna jest dobrze rozwinięta w Sulechowie i okolicznych miejscowościach, na pozostałym terenie gminy brak jest zorganizowanej gospodarki ściekami. Brakuje sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich, ⅓ mieszkańców głównie obszarów wiejskich nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej. Ponadto brak rozdzielczego systemu kanalizacyjnego ma negatywny wpływ na środowisko i gospodarkę wodną regionu. Z tych względów konieczna jest rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej na obszarach wiejskich gminy.

Miasto Sulechów jest w pełni zgazyfikowane. Gmina dąży do zgazyfikowania wsi. Większość budynków użyteczności publicznej gminy jest zasilanych gazem.

Wyzwaniem dla gminy jest zapewnienie mieszkańcom obszarów wiejskich dostępu do internetu oraz realizacja projektów mających na celu przeciwdziałanie tzw. wykluczeniu cyfrowemu.

¹³ Na podstawie *Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów*.

¹⁴ Dane na podstawie Inwentaryzacji stanu infrastruktury szerokopasmowej w województwie lubuskim wykonanej na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w ramach projektu *Lubuska Sieć Szerokopasmowa*, <http://lubuskie.pl/nowe-menu/menu-strony/spoleczenstwo-informacyjne/lubuska-siec-szerokopasmowa/>

4.3. System komunikacji, transportu

Przez gminę Sulechów przebiegają zarówno drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie, jak i krajowe. Długość dróg gminnych w granicach administracyjnych miasta wynosi 24,5 km, a poza miastem 69,4 km.

Największe uciążliwości występują na drodze wojewódzkiej nr 278 na odcinku od Sulechowa do granicy administracyjnej gminy oraz na odcinku drogi powiatowej nr 1201F od Sulechowa do Bukowa. Duże uciążliwości występują również na osiedlu Nadodrzańskim z uwagi na wąskie drogi, brak chodników i parkingów. Stan techniczny dróg na obszarze gminy Sulechów jest zadowalający¹⁵. Drogi krajowe i wojewódzkie posiadają nawierzchnie utwardzone, natomiast wiele dróg powiatowych i gminnych posiada nawierzchnię gruntową. Bardzo dużym utrudnieniem jest brak mostów na rzece Odrze w przypadku dróg nr 280 i nr 281. W drugiej połowie października 2006 roku oddana została do użytku obwodnica miasta Sulechów w ciągu drogi krajowej nr 32, która pozwoliła na wyeliminowanie z miasta niebezpiecznego i uciążliwego ruchu tranzytowego relacji Zielona Góra–Poznań, skrócenie czasu podróży, zmniejszenie liczby kolizji drogowych oraz obniżenie poziomu emisji spalin i hałasu w mieście.

Sulechów ma również dobre połączenia komunikacji kolejowej. Z Sulechowa istnieją połączenia do Poznania (przez Zbąszynek), Zielonej Góry (przez Czerwieńsk), Warszawy (przez Poznań), Gdyni (przez Poznań), Szczecina (przez Poznań), Głogowa (przez Zieloną Górę). Dawniej węzeł sulechowski PKP miał pięć rozgałęzień komunikacyjnych, obecnie posiada dwa. Likwidacja rozgałęzień nastąpiła z przyczyn rozwoju komunikacji kołowej i zmian polityki PKP. Swoją rolę nadal pełni zespół dworca kolejowego w Sulechowie oraz przystanki w Łęgowie, Pomorsku. Przystanki w Okuninie, Kijach, Cigacicach zostały przystosowane na cele mieszkaniowe. Słabą stroną połączeń komunikacji kolejowej jest długi czas przejazdu i stan taboru. Według informacji zawartych na stronie internetowej PKP z Sulechowa w ciągu doby jest 7 połączeń do Zielonej Góry, czas podróży wynosi około godziny. Natomiast w kierunku Nowej Soli jest 5 połączeń w ciągu doby, z czego jedno tylko jest bezpośrednie, a podróż trwa około 2 godzin.

Obecnie realizowana jest modernizacja linii kolejowej nr 358 na odcinku Zbąszynek–Czerwieńsk wraz z budową łącznicy kolejowej Pomorsko–Przylep omijającej stację Czerwieńsk w województwie lubuskim – etap I. Dziś jazda pociągiem na odcinku Zielona Góra–Zbąszynek to przede wszystkim obowiązkowy postój wagonów na stacji w Czerwieńsku. Tory na odcinku do Zbąszynka są w bardzo złym stanie technicznym. Przez to pociągi nie mogą rozpędzić się do odpowiedniej prędkości. Średni czas przejazdu pociągów osobowych między Czerwieńskiem a Zbąszynkiem wynosi godzinę. Dzięki modernizacji i budowie kolejowej obwodnicy Czerwieńska pasażerowie pokonają tę samą trasę w ok. pół godziny.

Ważnym szlakiem komunikacyjnym przede wszystkim dla przewozów towarowych, jak i sporadycznie dla przewozów pasażerskich jest przepływająca przez gminę Odra zakwalifikowana na tym odcinku do drogi wodnej II klasy. Dzięki sieci kanałów rzeka ta ma połączenie z Berlinem, a dalej z rzekami zachodniej Europy, co stwarza doskonałe warunki do rozwoju turystyki wodnej. Około 5 km od Sulechowa we wsi Cigacice znajduje się port towarowy o największym rocznym przeładunku w województwie lubuskim. Jest tam także miejsce na przystań wodną dla jednostek pasażerskich i sportowych. W wyniku realizacji projektu pt. *Budowa przystani turystycznych na Odrze w miejscowościach: Cigacice (gm. Sulechów), Nowa Sól i Bytom Odrzański – Etap I* powstały trzy przystanie rzeczne na Odrze w miejscowościach: Cigacice, Nowa Sól oraz Bytom Odrzański. W Cigacicach zbudowano nabrzeże o szerokości 5,5 m i długości 102 m wyposażone w dalby cumownicze, drabinki i pachołki. Wybudowano drogę dojazdową i ciąg pieszo-rowerowy o szerokości 3 m i długości 460 m. Postawiono również kontenerowy budynek sanitarny wraz z podjazdem dla osób niepełnosprawnych. Zakończono rozbudowę przystani turystycznej na rzece Odrze realizowaną w ramach projektu *Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry – etap II*. W ramach projektu wybudowano pomosty dla małych jednostek wodnych (łódzie, żaglówki, kajaki), zostaną zakupione dwa statki turystyczne, które będą kursować po rzece Odrze.

Również w Cigacicach w ciągu drogi krajowej relacji Zielona Góra–Gorzów Wielkopolski znajduje się most na Odrze, który jest bardzo ważnym połączeniem południowego zachodu Polski z Zachodnim Pomorzem. Podczas powodzi stulecia w 1997 roku był to jedyny czynny most w zachodniej Polsce. Drugi most na Odrze, także w Cigacicach, usytuowany jest w ciągu drogi powiatowej, która jest alternatywnym połączeniem Sulechowa z Zieloną Górą. Most w Cigacicach mocno odbiega od obecnych standardów, nie spełnia norm technicznych dla dróg szybkiego ruchu, a w zakresie obciążenia spełnia tylko klasę C. Ponadto most jest zbyt wąski, nie ma pasów awaryjnych. W trakcie

¹⁵ Informacja z Wydziału Budownictwa i Zamówień Publicznych.

budowy drugiej nitki drogi S3 od Sulechowa do Nowej Soli, planowane jest zburzenie mostu na obecnej „trójce” i na jego miejscu budowa nowego. Postawienie mostu wpisano w ostatni etap remontu S3, czyli 44 km odcinka z Sulechowa do Nowego Miasteczka.

W miejscowościach Pomorsko i Brody leżących na obszarze gminy Sulechów znajdują się czynne w okresie żegludowym przeprawy promowe.

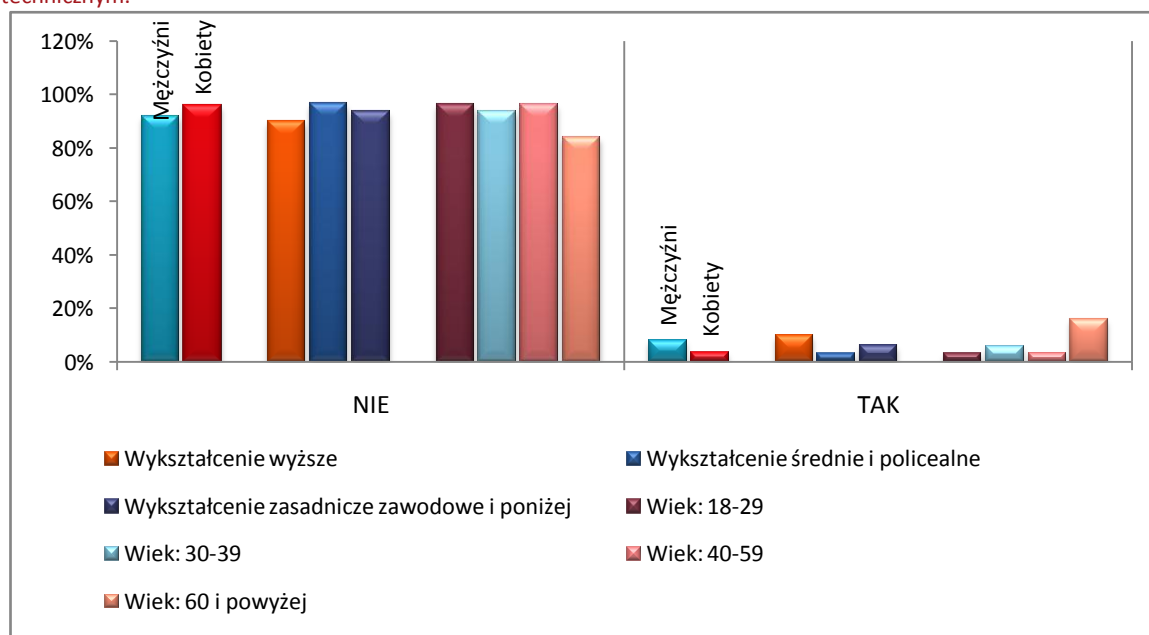
W okolicy Sulechowa wytyczono obszar pełniący funkcję polowego lądowiska helikopterów sanitarnych. Teren pozbawiony jest infrastruktury technicznej. Najbliższy port lotniczy zlokalizowany jest w Babimocie (15 km od Sulechowa).

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy twierdzą, że ulice miejskie są w złym stanie technicznym. Tego zdania jest aż 94% (ocena ważona) mieszkańców. Zdecydowanie częściej twierdzą tak kobiety niż mężczyźni. Niezadowolenie ze stanu technicznego ulic miejskich rośnie wraz ze spadkiem wieku. Waga tego kryterium w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania jest znacznie powyżej średniej dla wszystkich kryteriów i rozkłada się stosunkowo równomiernie wśród badanych grup respondentów. Wyjątek stanowi grupa najstarszych mieszkańców, dla której jest to kryterium mało ważne.

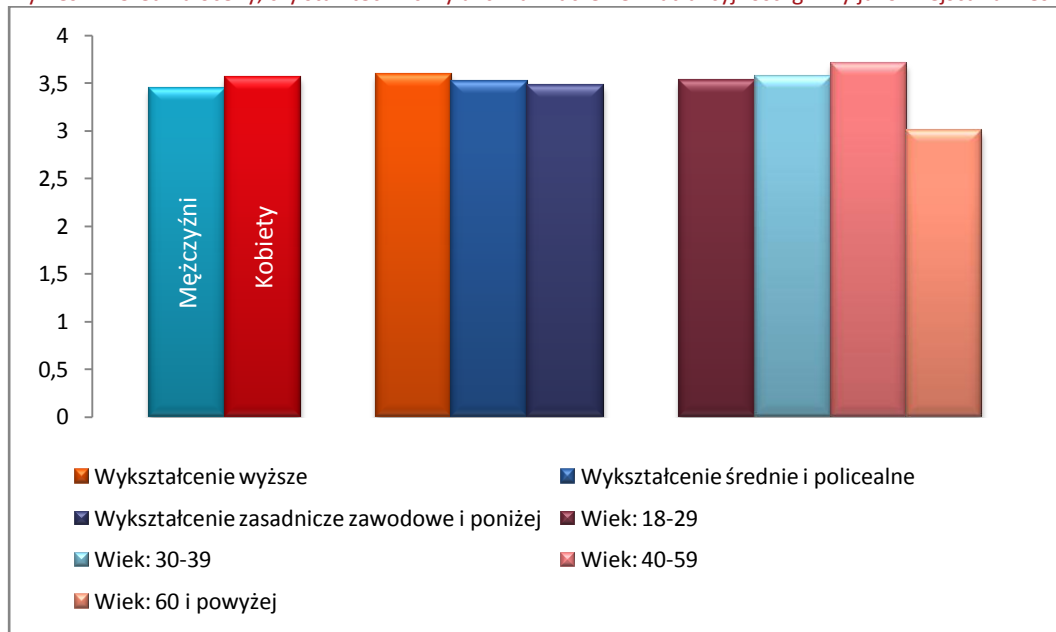
Wnioski: Stan techniczny ulic gminy to w ocenie jego mieszkańców zdecydowanie słaba strona. Jest to ważny czynnik atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. W ramach strategii należy przewidzieć poprawę stanu technicznego ulic i powinny to być działania traktowane z wysokim priorytetem.

Wykres 23. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie ulice są w dobrym stanie technicznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 24. Średnia oceny, czy stan techniczny ulic ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

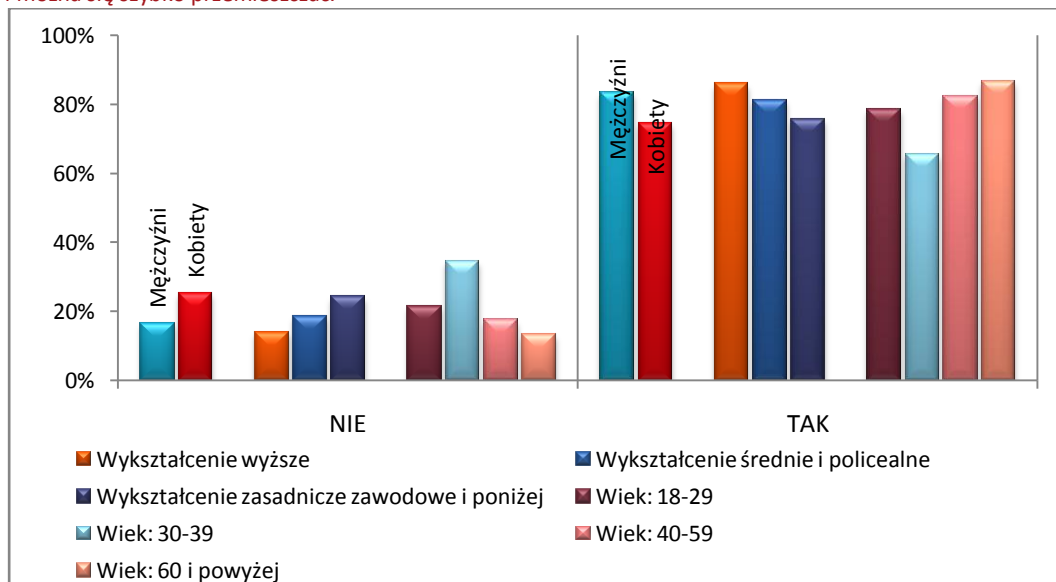

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy choć niezadowoleni w większości ze stanu technicznego ulic twierdzą, że w gminie nie ma korków ulicznych. Tego zdania jest aż 79% (ocena ważona) mieszkańców. Częściej twierdzą tak mężczyźni niż kobiety. Zadowolenie z sytuacji na drogach gminy rośnie wraz z wykształceniem mieszkańców oraz ich wiekiem. Waga tego kryterium w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania jest powyżej średniej dla wszystkich kryteriów i rozkłada się równomiernie wśród badanych grup.

Wnioski: Korki uliczne w ocenie jego mieszkańców nie należą do problemów. Należy ten stan utrzymać, ponieważ jest to ważne kryterium oceny atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. W ramach strategii należy przewidzieć utrzymanie stanu na przynajmniej takim poziomie, jak obecnie.

Wykres 25. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie jest mało korków ulicznych i można się szybko przemieszczać.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 26. Średnia oceny, czy korki uliczne mają znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

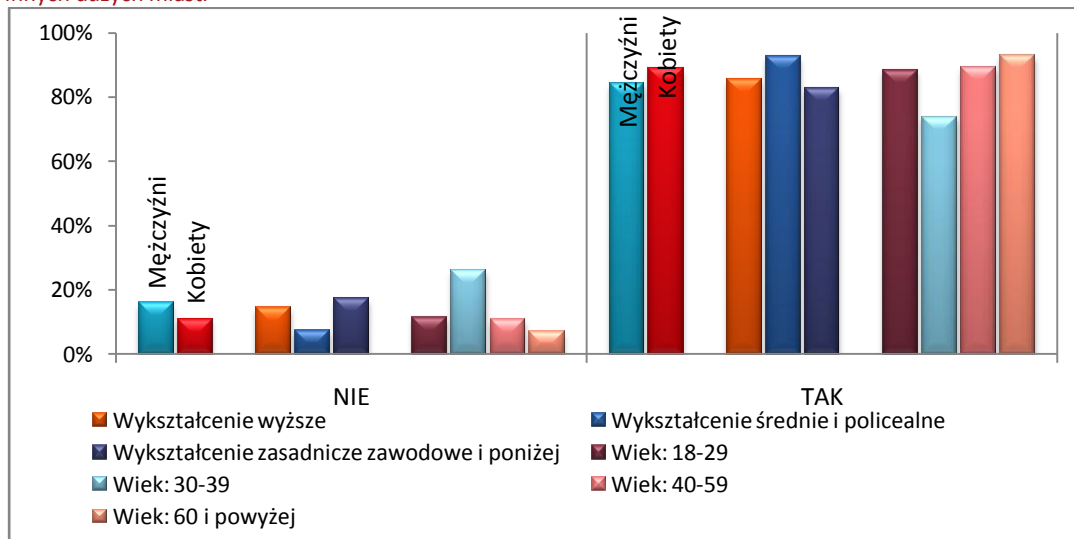

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy twierdzą, że z gminy łatwo dostać się do innych dużych miast. Twierdzi tak w ocenie ważonej aż 86% mieszkańców. Najmniej są o tym przekonane osoby z wykształceniem średnim lub policealnym i osoby starsze, najbardziej mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej oraz reprezentanci grupy wiekowej 30–39 lat. Na ten temat częściej pozytywnie wypowiadają się kobiety niż mężczyźni. Skomunikowanie z innymi dużymi miastami jest oceniane jako ważne kryterium jakości życia, w poszczególnych kategoriach nie dostrzega się większych różnic.

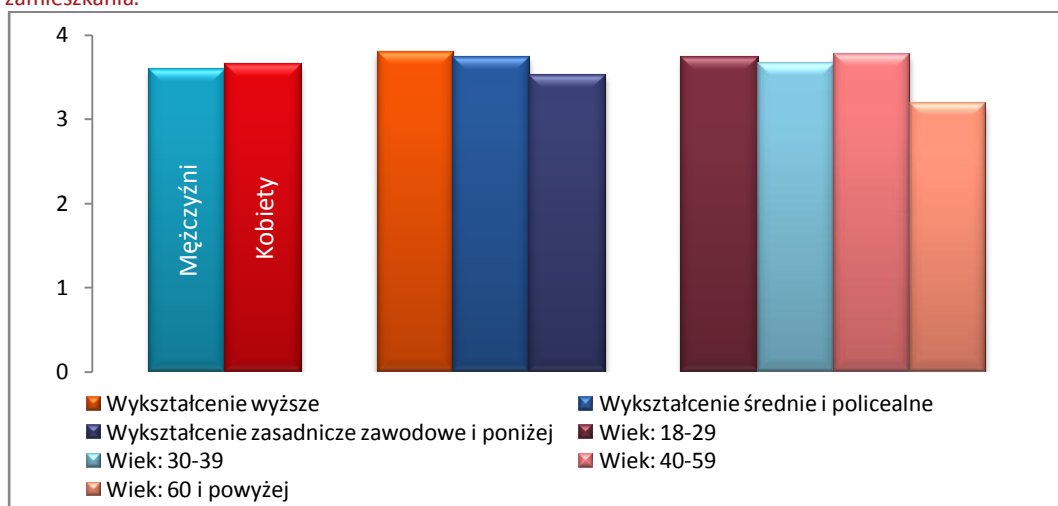
Wnioski: Skomunikowanie gminy jest oceniane jako mocna strona. Jest to dla mieszkańców ważne kryterium oceny, czy warto tu mieszkać. Działania zaplanowane w ramach strategii powinny zmierzać do wykorzystania tego faktu jako szansy rozwoju. Stan powinien ulegać dalszej poprawie.

Wykres 27. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że z gminy łatwo jest dostać się do innych dużych miast.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 28. Średnia oceny, czy skomunikowanie z innymi dużymi gminami ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Słabą stroną gminy jest stan techniczny dróg, jest to w ocenie mieszkańców ważny czynnik świadczący o atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Gmina jest dobrze skomunikowana, jednak brakuje dobrych połączeń kolejowych z Nową Solą. Barierą komunikacyjną jest brak przepraw drogowych przez Odrę. Komunikację między lewym i prawym brzegiem rzeki zapewniają 2 mosty kołowe w Cigacicach oraz most kolejowy koło Pomorska.

Należy intensywnie rozwijać turystykę śródlądową – Odra na terenie gminy jest zakwalifikowana do drogi wodnej II klasy. Istotnym czynnikiem rozwoju dla gminy może być także port w Cigacicach o funkcji towarowej, a także budowa przystani turystycznej.

4.4. Obszary chronione, środowisko przyrodnicze

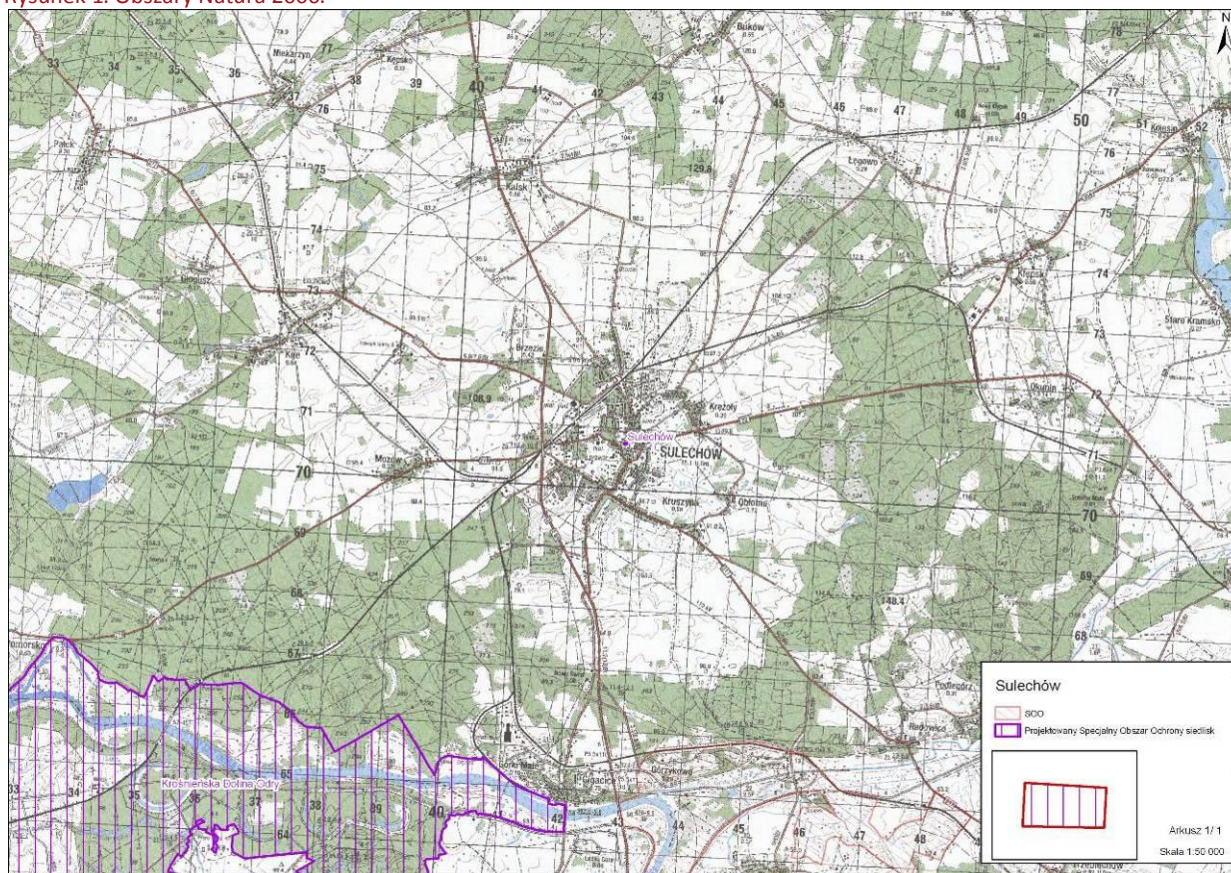
Obszary leśne zajmują 39% powierzchni gminy, czyli 9222 ha. Zlokalizowane są w południowo-zachodniej i wschodniej części gminy, w postaci dużych kompleksów, co stwarza dobre warunki dla turystyki i rekreacji. Lesistość powiatu zielonogórskiego jest dużo wyższa i wynosi prawie 50%. Zieleń w formie zorganizowanej utrzymywana jest jedynie na terenie miasta, zajmuje niewielką powierzchnię. Tereny zieleni urządzonej są swobodnie zlokalizowane i nie mają powiązań z ciągami ekologicznymi. Część z nich to pozostałość po byłych cmentarzach. Zlokalizowane są w zachodniej części miasta. W Sulechowie istnieją 4 parki komunalne, a główny park znajduje się w pobliżu śródmieścia. Dużą powierzchnię zajmują ogrody działkowe usytuowane wzdłuż drogi nr 3, po jej zachodniej stronie i w północnej części miasta. W krajobrazie nie ma znaczenia mają przydrożne ciągi zieleni liściastej w formie alei, które odgrywają istotną rolę w rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń komunikacyjnych i wpływają korzystnie na mikroklimat. Ekosystem roślinny uzupełniają parki podworskie w miejscowościach Kalsk, Okunin, Buków, Mozów, Kije, Pomorsko, Łęgowo, Klępsk oraz parki miejskie w Sulechowie. Zagrożeniem dla wszystkich założeń parkowych jest stała, postępująca ich dewastacja, brak działań konserwacyjnych i pielęgnacyjnych.

W celu zachowania różnorodności biologicznej, utrzymania procesów ekologicznych oraz zachowania walorów krajobrazowych gminy wybrane zasoby przyrody objęto różnymi formami ochrony. Na terenie gminy ustanowiono 70 pomników przyrody oraz użytki ekologiczne, za które uznano 9 obszarów o łącznej powierzchni ponad 100 ha. Powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie gminy Sulechów wynosiła w 2009 r. prawie 4,5 tys. ha, w tym obszary chronionego krajobrazu zajmują powierzchnię około 4,4 tys. ha, co stanowi 18,6% ogólnej powierzchni gminy. Są to wyróżniające się krajobrazowo tereny: Rynny Obrzycko-Obrzańskie, Krośnieńska Dolina Odry, Nowosolska Dolina Odry. W południowo-wschodniej części gminy zlokalizowany jest rezerwat Radowice. Celem

ochrony jest zachowanie łągu jesionowo-olszowego i lasu dębowo-grabowego na silnie urzeźbionej krawędzi wysoczyzny polodowcowej. Edukacja ekologiczna prowadzona jest w gminie głównie wśród dzieci i młodzieży. Niezbędne jest jednak prowadzenie akcji skierowanych do różnych grup społeczeństwa. W związku z szerokim zainteresowaniem społecznym tajnikami leśnej przyrody i specyfiką zawodu leśnika na terenie Nadleśnictwa Sulechów utworzono cztery ścieżki dydaktyczne: Do Waligóry, Nad Jabłonną, Przez rezerwat Radowice oraz Zakątki Karszyna.

Obszarem zatwierdzonym decyzją komisji europejskiej są Kargowskie Zakola Odry, ważne dla zachowania siedlisk i gatunków typowych dla doliny rzecznej, w tym wielu gatunków prawnie chronionych w Polsce. Ze względu na obecność jednej z ważniejszych na Ziemi Lubuskiej kolonii rozrodczej noka dużego w usytuowanym w centrum miasta kościele rzymsko-katolickim pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Sulechowie proponowany jest specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa). Nowym obszarem konsultowanym przez Ministerstwo Środowiska jest również Krośnieńska Dolina Odry obejmująca południowe krańce gminy Sulechów. Obszar pełni funkcje ważnego korytarza ekologicznego.

Rysunek 1. Obszary Natura 2000.

Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl>

Głównym elementem w hydrografii jest rzeka Odra przepływająca wzdłuż południowej granicy gminy, prowadząca wody ponadnormatywnie zanieczyszczone. Szczególną ochroną objęta jest zlewnia rzeki Obrzyca, ponieważ stanowi źródło wody pitnej dla Zielonej Góry. Zlewnia objęta jest strefą ochronną, co powoduje ograniczenia w sposobie użytkowania tych terenów. Oddana do użytkowania oczyszczalnia ścieków w Sulechowie w zasadniczym stopniu wpłynęła na czystość wody w rzece Sulechówka. Budowa sieci kanalizacyjnej wpływa na poprawę czystości cieków i zbiorników wodnych, a także wód podziemnych.

Powiat zielonogórski jest trzynastym w województwie (przed powiatem nowosolskim) pod względem zużycia wody. W 2009 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i gospodarstw domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 45,8 m³, czyli o 42,7 m³ mniej niż średnio w województwie. W gminie Sulechów zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyższe niż w powiecie (55 m³). Wielkość zużycia wody jest zdeterminowana zużyciem wody w gospodarstwach domowych – 56,7% zużytej wody, 31,2 m³ na 1 mieszkańca.

W 2009 r. w gminie Sulechów odprowadzono do wód lub do ziemi 985 dam³ ścieków komunalnych i przemysłowych, co stanowiło prawie 40% ścieków odprowadzonych w powiecie zielonogórskim. Od pięciu lat praktycznie wszystkie ścieki są poddawane oczyszczaniu, głównie biologicznemu (około 86% ścieków w 2009 r.), pozostałe 14% oczyszczono mechanicznie. Niski udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (51% ogółu mieszkańców powiatu) stawia powiat zielonogórski na 12 lokacie w województwie. Najwyższym w powiecie odsetkiem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków legitymowała się gmina miejsko-wiejska Sulechów (80%). W zakresie odprowadzania ścieków urzędnicy wraz ze strażnikami miejskimi prowadzą kontrolę zbiorników bezodpływowych.

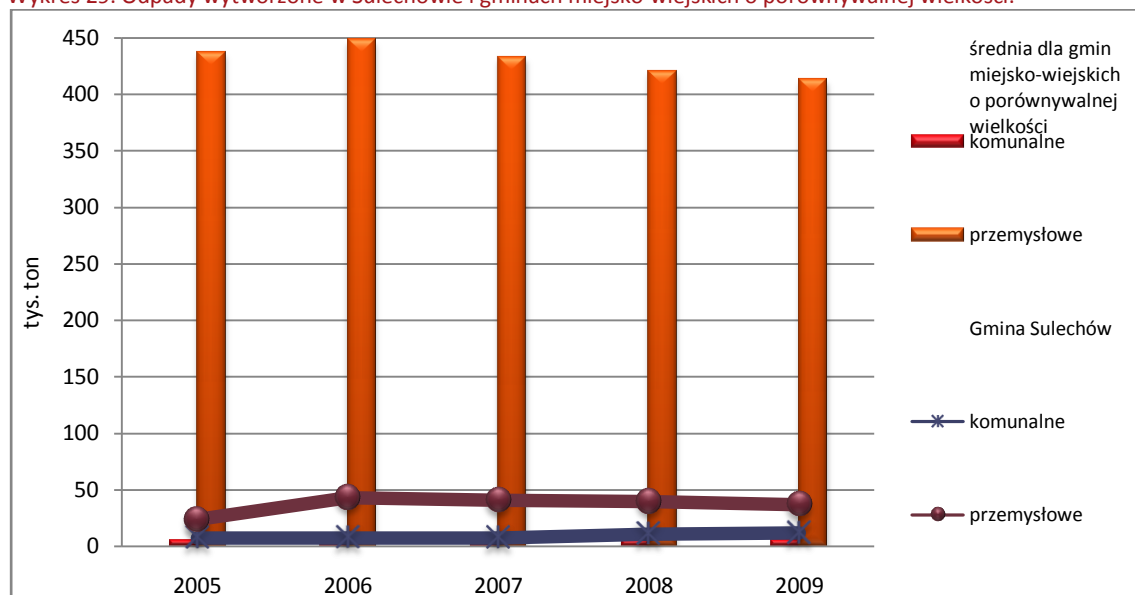
Na terenie gminy Sulechów gospodarka odpadami jest całkowicie uregulowana. Gmina Sulechów nie posiada własnego składowiska odpadów. Odpady komunalne z terenu gminy są gromadzone na składowisku odpadów zlokalizowanym w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków w Nowym Świecie, z wyłączeniem odpadów obojętnych o zdolności przyjmowania ponad 10 ton na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25 000 ton¹⁶, a także na składowisku odpadów w Raculi – gmina Zielona Góra. Wszystkie działające w przeszłości wysypiska śmieci w rejonie miejscowości Klępsk, Górzynkowo, Okunin, Leśna Góra, Głogusz, Buków, Karczyn, Pomorsko, Kalsk, Obłotne zostały zamknięte, zrehabilitowano tylko wysypisko w Kalsku. W rejonie wsi Górki Małe znajduje się składowisko odpadów przemysłowych związanych z produkcją wełny mineralnej.

W ciągu 2009 r. w gminie Sulechów wytworzono 36,8 tys. odpadów (z wyłączeniem komunalnych), z których 9,2% poddano odzyskowi, 81% magazynowano czasowo, a 9,8% unieszkodliwiono. Odpady w gminie Sulechów stanowiły 1/3 odpadów wytworzonych w powiecie zielonogórskim. Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku 2009 w gminie Sulechów (prawie 12 tys. ton) stanowiły prawie połowę odpadów zebranych w powiecie zielonogórskim. W ostatnich dwóch latach znacznie wzrosła ilość odpadów komunalnych zmieszanych. Należy przypuszczać, że jest to związane ze wzrostem liczby mieszkańców, którzy prawidłowo gromadzą i usuwają wytworzone przez siebie odpady komunalne. Przedstawiony na wykresie wysoki udział odpadów przemysłowych wytworzonych w gminach o porównywalnej wielkości wiąże się z tym, że część tych gmin to gminy o charakterze wybitnie przemysłowym np. z obszaru województwa dolnośląskiego.

Na terenie gminy funkcjonują nielegalne wysypiska, które są częściowo usuwane przez gminę np. przez prace interwencyjne. Od kilku lat prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, a oznakowane kontenery ustawione są w miejscach publicznych. W mieście selektywnie zbierane są: papier, tworzywa sztuczne i szkło, na wsi – tworzywa sztuczne i szkło. Ponadto w gminie funkcjonuje punkt służący zbiórce odpadów w postaci zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.

¹⁶ Na podstawie Sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami dla Gminy Sulechów za okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.

Wykres 29. Odpady wytworzone w Sulechowie i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

W gminie Sulechów ilość wytworzonych odpadów komunalnych była w 2009 r. dwukrotnie wyższa niż średnia dla gmin miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości. Tylko 5% spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich wytworzyło więcej odpadów komunalnych niż Sulechów. Ilość odpadów przemysłowych wytworzonych w gminie Sulechów jest stosunkowo wysoka, tylko około 17% spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich wytworzyło więcej odpadów przemysłowych niż Sulechów.

Gmina Sulechów bierze udział w realizacji projektu *Rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki odpadami dla rejonu Zielonej Góry*. Zasadniczym celem planowanej inwestycji jest rozwiązanie problemu gospodarki odpadami wspólnie w ramach porozumienia międzygminnego z 2006 r. miasta Zielona Góra oraz 6 okolicznych gmin, w tym gminy miejsko-wiejskiej Sulechów.

Na terenie gminy Sulechów nie prowadzono w ostatnich latach monitoringu stanu czystości powietrza atmosferycznego. Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego w gminie są zanieczyszczenia komunikacyjne (liniowe) oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji, a w mniejszym stopniu przemysłowe. Niska emisja jest jednym z głównych problemów występujących na terenie gminy Sulechów. Wiąże się ona ze stosowaniem paliw gorszej jakości w paleniskach domowych oraz z działalnością małych zakładów niepodlegających obowiązkowi posiadania decyzji o dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza; kumuluje się z emisją ze źródeł komunikacji drogowej w przypadku obszarów o zwartej zabudowie. Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w 2009 r. w powiecie zielonogórskim wyniosła 19328 ton (bez dwutlenku węgla) i stanowiła 70% emisji województwa. Od 2005 r. zmniejszyła się o prawie 14%. W przeliczeniu na 1 km² powierzchni było to 12,3 tony (o ponad 10 ton na km² więcej niż średnio w województwie).

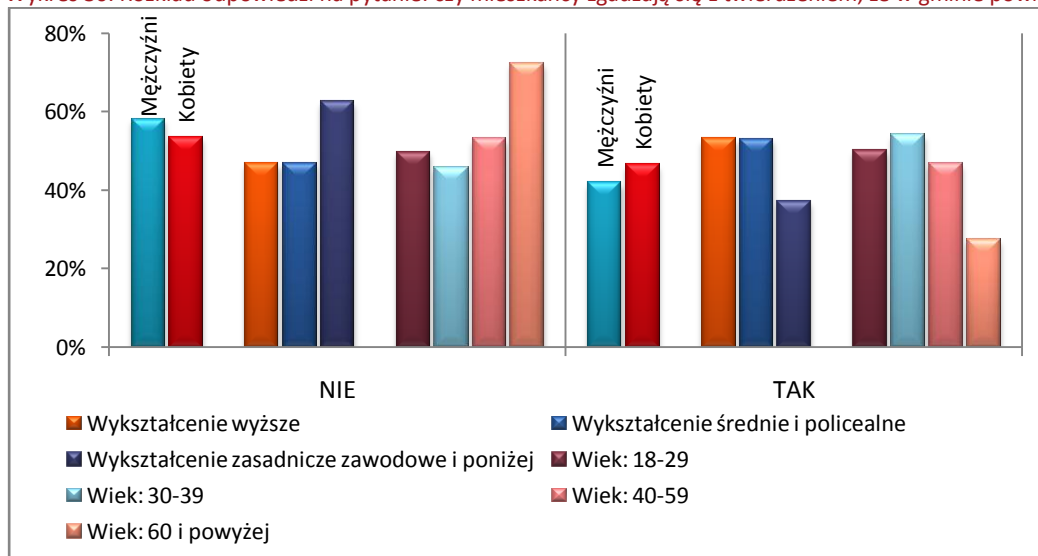
W gminie Sulechów potencjalne zagrożenie hałasem występuje wzdłuż drogi krajowej nr 3, nr 32 (od drogi nr 3 relacji Sulechów–Poznań) oraz dróg wojewódzkich obsługujących ruch ponadregionalny i regionalny. Znaczna część tych dróg przebiega przez tereny zabudowane, z których większość to tereny o funkcji mieszkaniowej wymagające zapewnienia komfortu akustycznego. Dlatego istnieje potrzeba podjęcia działań ograniczających emisję hałasu komunikacyjnego na terenach zabudowy mieszkaniowej. Jednym z podjętych w tym zakresie działań jest obwodnica miasta Sulechów w ciągu drogi krajowej nr 32 oddana do użytku w drugiej połowie października 2006 roku. W celu uzyskania lepszych parametrów akustycznych i ograniczenia ponadnormatywnego hałasu modernizowane są drogi gminne.

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy gminy twierdzą, że powietrze nie jest tu czyste. Tego zdania jest 56% (ocena ważona) mieszkańców. Gorzej stan czystości powietrza oceniają mężczyźni niż kobiety. Również wielu niezadowolonych z jakości powietrza w gminie znajduje się w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej oraz wśród mieszkańców w wieku 60 lat i powyżej. Czystość powietrza jest dla mieszkańców ważnym kryterium oceny atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Dla wszystkich badanych grup jest to tak samo ważne kryterium jakości życia.

Wnioski: Czystość powietrza w gminie jest uważana przez mieszkańców za jego słabą stronę. Jest też postrzegana jako ważne kryterium oceny atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Zatem działania zaplanowane w ramach strategii powinny dotyczyć poprawy stanu powietrza. Działania w tym zakresie powinny być traktowane priorytetowo.

Wykres 30. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie powietrze jest czyste.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 31. Średnia oceny, czy czystość powietrza ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Duża powierzchnia obszarów leśnych w gminie oraz atrakcyjne przyrodniczo tereny sprzyjają rozwojowi turystyki. Zagrożeniem dla wszystkich założeń parkowych jest stała, postępująca ich dewastacja, brak działań konserwacyjnych i pielęgnacyjnych.

Należy kontynuować kontrole posesji z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, które doprowadzą do: objęcia 100% mieszkańców zbiórką odpadów komunalnych, a także pozwolą ograniczyć powstawanie „dzikich wysypisk” śmieci.

Konieczne jest wzmożenie działań w zakresie nadzoru nad wypełnianiem warunków udzielonych zezwoleń firmom świadczącym usługi w zakresie odbioru odpadów komunalnych z posesji.

4.5. Analiza finansowa gminy

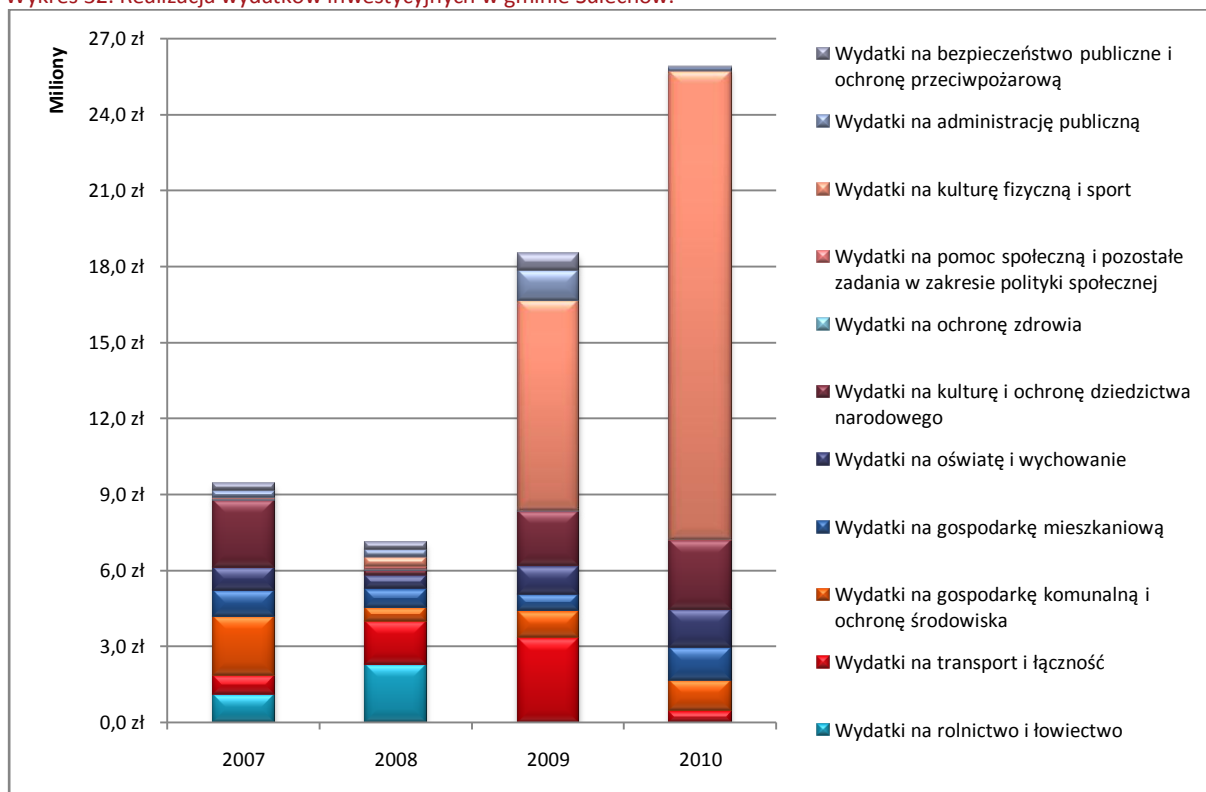
W 2010 r. dochody budżetu gminy Sulechów wzrosły w relacji do poprzedniego roku o 17% przy wzroście wydatków o 12,6%. Tym samym saldo dochodów i wydatków tak jak w poprzednim roku było ujemne – na poziomie minus 10,1 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody gminy Sulechów są o prawie 150 zł niższe niż przeciętnie w gminach powiatu zielonogórskiego. W 2010 r. około 51% dochodów budżetu zapewniły dochody własne w kwocie 38,7 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy 1477 zł. Dochody podatkowe stanowiły 37% ogółu dochodów. 16% wpływów do budżetu zapewniły dotacje, a 18% dochodów budżetu stanowiła subwencja ogólna.

W 2010 r. gmina Sulechów z budżetu Unii Europejskiej pozyskała łącznie 10,6 mln zł, co stanowiło 14% ogółu dochodów budżetu gminy. W latach poprzednich udział ten był znacznie niższy, w 2009 r. wyniósł 5,9%, w 2008 r. 6,6% oraz 10,4% w 2007 r.

Wydatki bieżące stanowiły w 2010 r. 70% ogółu wydatków budżetowych. Dominującymi wydatkami budżetowymi w 2010 r. w gminie Sulechów w stosunku do wydatków wykonanych ogółem były wydatki na zadania w zakresie oświaty i wychowania (31%), kultury fizycznej i sportu (23%) oraz pomocy społecznej (16%). łącznie stanowiły one prawie 70% wydatków wykonanych.

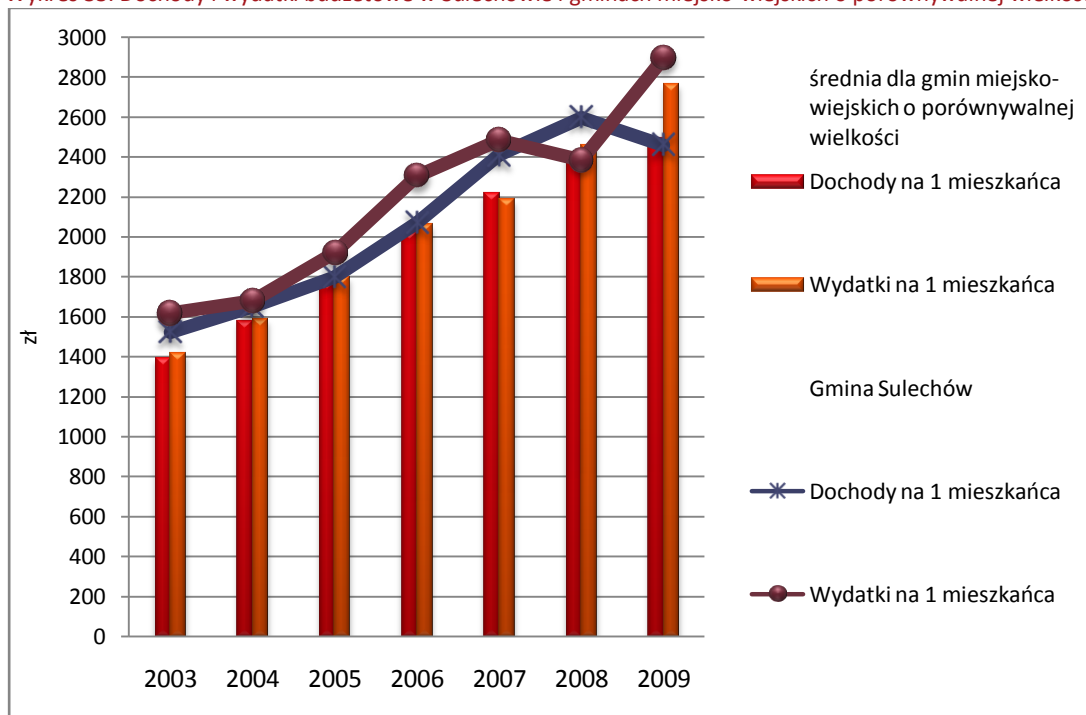
W roku 2010 wydatki majątkowe stanowiły 30% wydatków budżetowych wykonanych ogółem (w 2009 roku stanowiły 24%). Struktura wydatków majątkowych inwestycyjnych została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 32. Realizacja wydatków inwestycyjnych w gminie Sulechów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Banku Danych Lokalnych.

Wykres 33. Dochody i wydatki budżetowe w Sulechowie i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości.

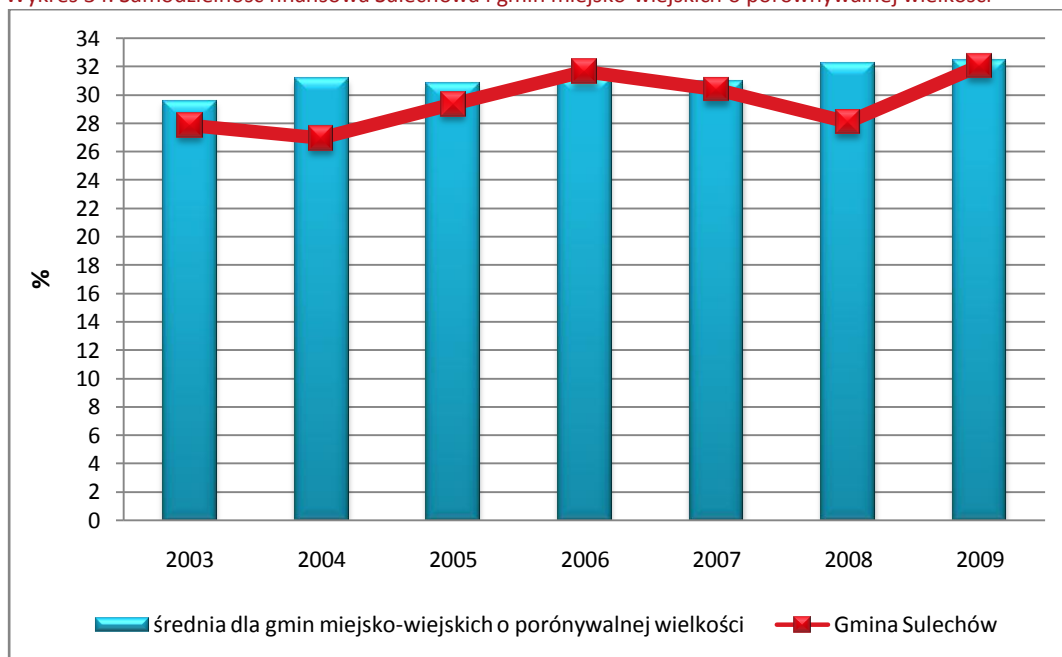
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Dochody na 1 mieszkańca były w gminie Sulechów wyższe od średnich dochodów dla gmin miejsko-wiejskich do 2008 r. W roku 2009 35% spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich wykazało wyższe dochody na 1 mieszkańca niż gmina Sulechów. Wydatki na 1 mieszkańca były w gminie Sulechów wyższe od średnich wydatków dla gmin miejsko-wiejskich poza rokiem 2008. W 2009 r. 19% spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich wykazało wyższe wydatki na 1 mieszkańca niż gmina Sulechów.

Stopień samodzielności finansowej odzwierciedla potencjał dochodowy jednostki oraz możliwość oddziaływania organów samorządowych na wysokość dochodów własnych, w szczególności podatków i opłat lokalnych (podatków od nieruchomości, od środków transportowych, rolnego i leśnego oraz opłat – targowej, miejscowej i administracyjnej), co do których jednostka dysponuje największym władztwem podatkowym. Stopień samodzielności finansowej wybranych gmin określono jako średnią geometryczną czterech mierników samodzielności finansowej gmin¹⁷. Do budowy wskaźnika wykorzystano następujące mierniki:

- dochody własne w relacji do dochodów ogółem,
- dochody z podatków i opłat lokalnych w relacji do dochodów ogółem,
- dochody z podatków: od nieruchomości, od środków transportowych, rolnego i leśnego oraz opłat – targowej, miejscowej i administracyjnej w relacji do dochodów ogółem,
- wydatki inwestycyjne w relacji do wydatków ogółem.

Wykres 34. Samodzielność finansowa Sulechowa i gmin miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Banku Danych Lokalnych.

Gminy o wysokim stopniu samodzielności finansowej, a więc o korzystnym potencjale dochodowym, to gminy dysponujące relatywnie wysokimi dochodami własnymi, które istotnie wpływają na jakość świadczonych przez gminy usług i wykonywanych zadań ustawowych oraz jednocześnie mają wpływ na rozmiar wydatków inwestycyjnych. Jednostki z silnym potencjałem dochodowym powinny więc być obiektem szczególnego zainteresowania potencjalnych inwestorów.

Projekcja nadwyżki operacyjnej¹⁸ – nadwyżka operacyjna stanowi różnicę między dochodami a wydatkami bieżącymi; wysokość tej kwoty wskazuje na zdolność jednostki do samodzielnego regulowania zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz finansowania inwestycji.

Na wykresie poniżej przedstawiono projekcję nadwyżki operacyjnej gminy Sulechów na lata 2011–2020. Prognozę kształtowania się nadwyżki operacyjnej sporządzono w oparciu o następujące dane i założenia:

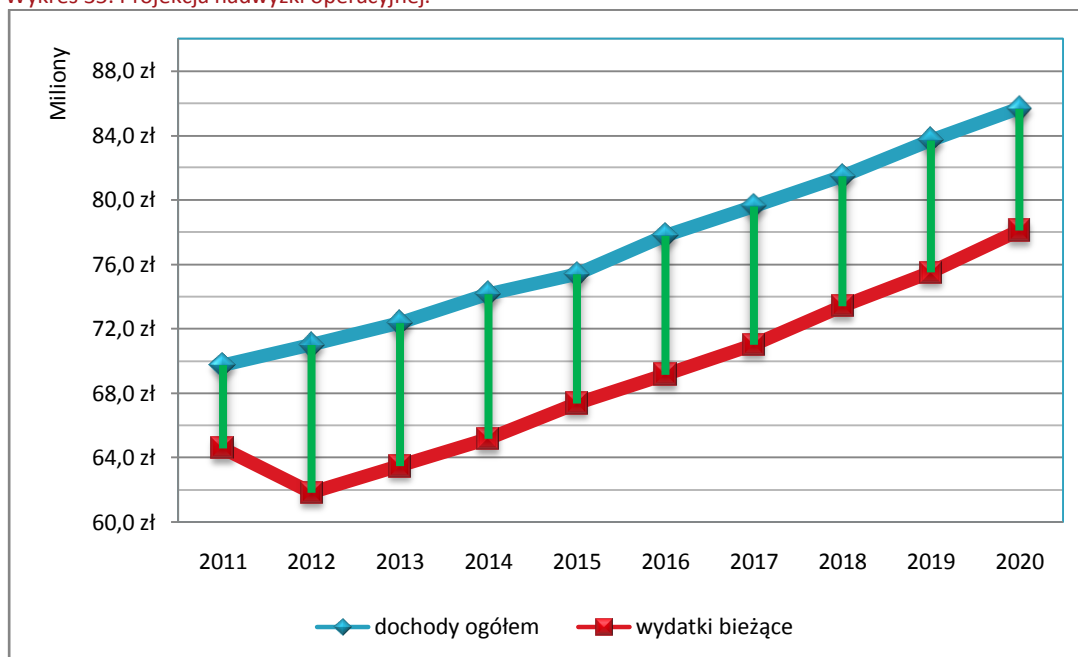
- dochody ogółem:
 - na rok 2011 – przyjęto zgodnie z uchwałą budżetową,
 - na lata 2012–2020 – przyjęto zgodnie z *Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Sulechów na lata 2011–2020* przedstawioną przez samorząd.
- wydatki bieżące:

¹⁷ Na podstawie: J. Zawora, *Samodzielność finansowa samorządu gminnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2008, s. 190.

¹⁸ Pojęcie *nadwyżki operacyjnej* w kontekście jednostek samorządu terytorialnego zostało po raz pierwszy użyte przez Ministerstwo Finansów w dokumencie *Nadwyżka operacyjna w jednostkach samorządu terytorialnego*. Dokument ten został pozytywnie zaopiniowany 18 października 2005 r. przez Zespół ds. Systemu Finansów Publicznych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Aktualnie jest to najważniejszy wskaźnik sytuacji finansowej JST.

- na rok 2011 – przyjęto zgodnie z uchwałą budżetową,
- na lata 2012–2020 – przyjęto zgodnie z *Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Sulechów na lata 2011–2020* przedstawioną przez samorząd.

Wykres 35. Projektcja nadwyżki operacyjnej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BIP Urzędu Miejskiego w Sulechowie.

Powyższy wykres obrazuje graficznie projekcję nadwyżki operacyjnej; mieści się ona w obszarze zaznaczonym zielonymi liniami (między liniami oznaczającymi dochody ogółem i wydatki bieżące). Oceniając uzyskane wyniki, można stwierdzić, że samorząd posiada znaczny potencjał finansowy, jaki może przeznaczyć z własnych środków budżetowych na inwestycje i spłatę zobowiązań. Potencjał ten kształtuje się w przedziale od 5 do 9 mln zł.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

W związku z wzrastającym udziałem wydatków bieżących w wydatkach ogółem mogą wystąpić problemy z utrzymaniem obecnego poziomu inwestowania.

Gmina w ostatnim okresie przeprowadziła bardzo wiele inwestycji wysokonakładowych, w tym m.in. wybudowano basen, wyremontowano zamek oraz ośrodek kultury, co spowodowało, że w perspektywie kolejnych kilku czy kilkunastu lat budżet w zakresie wydatków inwestycyjnych będzie musiał być ograniczany, a źródła finansowania potencjalnych projektów poszukiwane na zewnątrz.

4.6. Podmioty gospodarcze

Struktura gospodarcza

Gospodarkę gminy Sulechów cechuje różnicowanie branżowe z niewielką dominacją sektora usługowo-handlowego. W wyniku przeprowadzonej analizy 75 gmin miejsko-wiejskich o podobnej liczbie mieszkańców gmina Sulechów zajmuje 33 miejsce pod względem udziału osób pracujących w sektorze przemysłu i budownictwa (47%). Sektor usługowy zapewnia zatrudnienie dla ponad połowy pracujących, co daje gminie 40 miejsce wśród w/w gmin.

Do grona głównych lokalnych podmiotów zaliczyć można: Fabrykę Nici Amanda; PPH SÓL-PEK-WIÓR oferujące artykuły do produkcji piekarskiej i cukierniczej; przedsiębiorstwo budowlane PeBeRol Sp. z o.o.; PRODWODROL-SULECHÓW S.A. oferującą urządzenia do uzdatniania i magazynowania wody; producenta odzieży Joy-Jeans; P.W.

ROLTEX spółkę produkcyjno-handlowo-usługową działającą w branży gospodarka magazynowa oraz transport wewnętrzny i obróbka blach; Spółdzielnię Transportu Wiejskiego – przedsiębiorstwo transportowe. Główni inwestorzy zagraniczni to Rockwool w Cigacicach, STRABAG w Sulechowie, DBW Polska w Górzycach oraz FranzPol Sp. z o.o. w Sulechowie.

Aktywność gospodarcza

Na koniec 2010 r. w gminie Sulechów zarejestrowanych było w systemie REGON blisko 2,5 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowi 30% wszystkich podmiotów w powiecie zielonogórskim. Zdecydowana większość z nich (70%) znajdowała się na obszarze miejskim. Co dwudziesty podmiot należał do sektora publicznego. W porównaniu z rokiem 1995 nastąpił wzrost liczby przedsiębiorstw o połowę. W 2010 r. na 1 km² przypadało 10,5 jednostki.

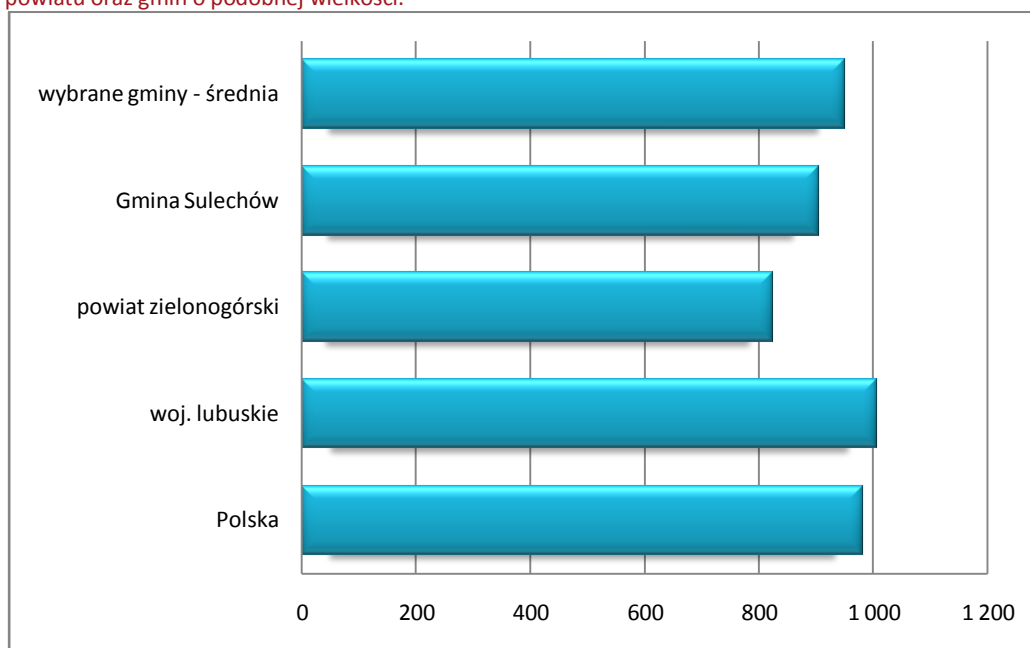
Wykres 36. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie Sulechów w latach 1995–2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

O przeciętnym poziomie przedsiębiorczości w gminie świadczy liczba podmiotów przypadająca na 10 tys. mieszkańców, która w 2009 r. wynosiła 904. To więcej niż w powiecie zielonogórskim (823 podmioty), jednak mniej niż w województwie lubuskim czy w Polsce. Analizując wysokość wskaźnika dla 110 gmin miejsko-wiejskich o podobnej liczbie ludności w Polsce, na 105 miejsc Sulechów plasował się na 61. pozycji.

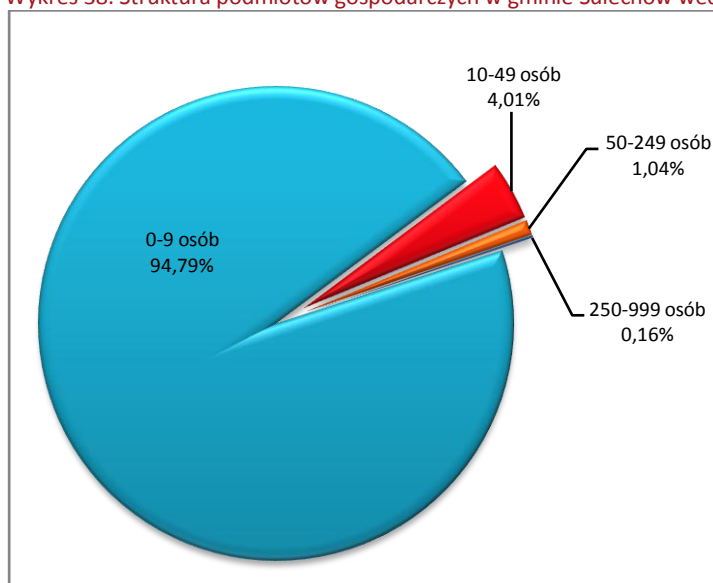
Wykres 37. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2009 r. – Sulechów na tle Polski, województwa, powiatu oraz gmin o podobnej wielkości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Najwięcej firm (72%) stanowiło własność osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W 2010 r. w Sulechowie przeważały podmioty należące do grupy mikroprzedsiębiorstw, czyli zatrudniające do 9 pracowników, które stanowiły blisko 95% ogółu zarejestrowanych jednostek w gminie.

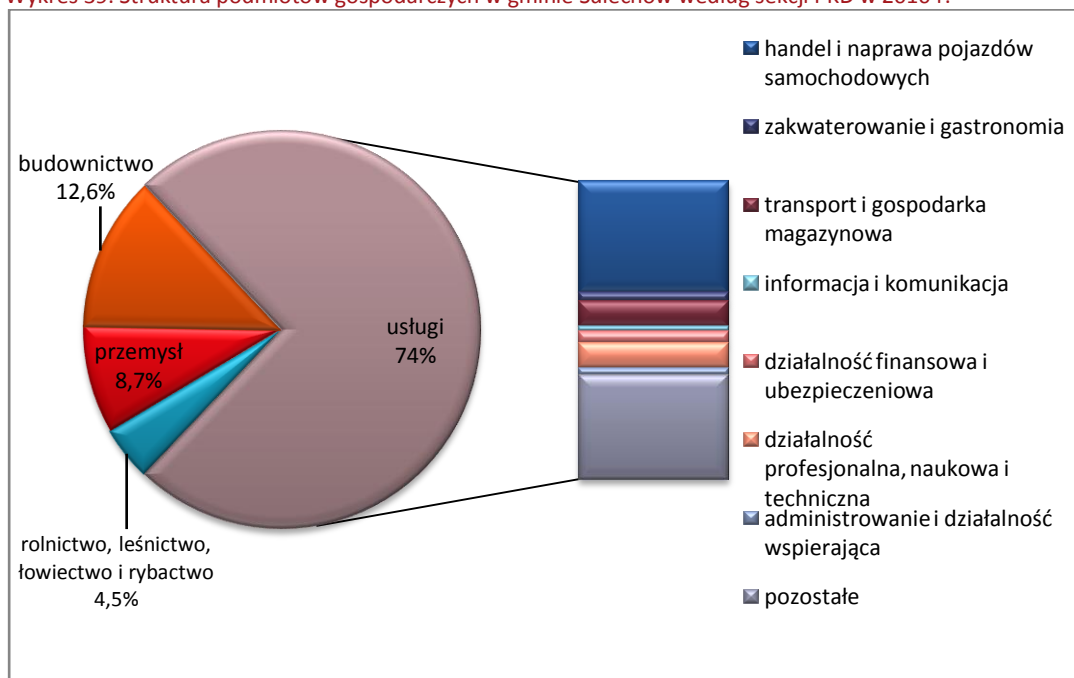
Wykres 38. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Sulechów według wielkości zatrudnienia w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Na koniec 2010 r. wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Sulechów co czwarta jednostka prowadziła działalność gospodarczą w sekcji handel i naprawa pojazdów samochodowych (27, 6%), co ósma działała w branży budowlanej.

Wykres 39. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Sulechów według sekcji PKD w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

W 2010 r. w Sulechowie zarejestrowano 271 nowych podmiotów gospodarczych, co świadczy o wzroście liczby nowo zarejestrowanych podmiotów w gminie w porównaniu z rokiem 2009 o 12,5%. Duże sieci handlu detalicznego działające w gminie to: Tesco, Biedronka, Lidl, Aldi.

Obecnie gmina posiada bardzo mało gruntów, które mogłyby być wystawione na sprzedaż pod inwestycje, co ogranicza jej wpływ na politykę rozwoju przedsiębiorczości.

DOBRE PRAKTYKI

Poziom przedsiębiorczości w Sulechowie jest stosunkowo niski, dlatego samorząd powinien wspierać sektor małych i średnich przedsiębiorstw. Przykładem lokalnego systemu wspierania przedsiębiorczości, który został z sukcesem wdrożony w praktyce, jest pomysł Dzierżoniowa. Samorząd małego dolnośląskiego miasta powołał zespół wzajemnie uzupełniających się instytucji pomagających przedsiębiorcom w pozyskiwaniu kapitału, wspieraniu nowych podmiotów w początkowym okresie działalności, poprzez outsourcing wspólnych usług, świadczonych na ich rzecz, wreszcie w kreowaniu współpracy między nimi, która wydaje się być najsukuteczniejszym stymulatorem rozwoju.

Dzierżoniowskie Centrum Biznesu (DCB) utworzono w 1996 roku. Celem DCB było stworzenie dogodnych warunków rozwoju dla nowo powstających oraz działających przedsiębiorstw, które stawiają na własny rozwój. DCB zapewnia miejsce na prowadzenie działalności typu biurowego i pomaga firmom przetrwać pierwszy najtrudniejszy okres funkcjonowania. W 2002 roku pomysł rozszerzono, tworząc Dzierżoniowski Inkubator Przedsiębiorczości (DIP). Zlikwidowano barierę występującą wcześniej w DCB, nie ograniczając już wsparcia ze względu na rodzaj prowadzonej działalności – tylko do quasi biurowej. DIP szybko przyjął się w mieście, dzięki stworzeniu przyjaznego klimatu do podejmowania działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne, a także miejscowe mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, zresztą nie tylko z Dzierżoniowa, ale i z terenu powiatu.

W marcu 2003 roku powstało w Dzierżoniowie Gminne Centrum Informacji (GCI). Okazało się niezwykle pomocne w zakresie poradnictwa zawodowego dla absolwentów i osób bezrobotnych z terenu miasta oraz okolic. GCI stara się informować i zarazem ukierunkowywać osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą o możliwościach jej otwarcia, warunkach prowadzenia, a także o szansach pozyskania środków na jej rozwój. W 2003 roku powstał w Dzierżoniowie Fundusz Poręczeń Kredytowych (FPK). Misją powołanej z inicjatywy gminy miejskiej Dzierżoniów spółki jest zwiększenie strumienia przepływu kredytów do MSP działających w powiecie dzierżoniowskim. Istotnym celem działania FPK stało się przede wszystkim likwidowanie barier w dostępie małych i średnich przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego. Tak zorganizowany dzierżoniowski system wspierania przedsiębiorczości uzupełnia jeszcze Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich (PIFE), starając się udzielać lokalnym przedsiębiorcom aktualnych informacji o możliwościach dofinansowania przedsięwzięć z funduszy Unii Europejskiej. Całość integruje działająca w mieście od 1999 roku Społeczna Rada Przedsiębiorców Ziemi Dzierżoniowskiej przy Burmistrzu Dzierżoniowa. Budowanie partnerstwa w zakresie polityki rozwoju gospodarczego miasta i regionu wydaje się dziś kluczem do sukcesu Dzierżoniowa i jego mieszkańców.

Powołane przez samorząd Dzierżoniowa instytucje, służąc pomocą lokalnym przedsiębiorcom, wydają się tworzyć niemal modelowy przykład, jak wspierać przedsiębiorczość w małym mieście. Sulechów chcąc zbudować u siebie klimat przyjazny przedsiębiorczości powinien przede wszystkim:

- Stworzyć koncepcję systemu instytucji w oparciu o lokalne potrzeby i możliwości lokalowe i finansowe.
- Zabezpieczyć środki finansowe na realizację koncepcji, ze źródeł zewnętrznych i środków własnych.
- Zatrudnić wykwalifikowaną kadrę, bez której żadna z tworzonych instytucji nie będzie działać prawidłowo.
- Powołać reprezentację przedsiębiorców, bez której urzędnikom trudno określić realne potrzeby czy sfery, w których przedsiębiorcy oczekują od samorządów bezpośredniej pomocy i konkretnych działań¹⁹.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Największy wzrost liczby przedsiębiorstw nastąpił w latach 1995–2000. W kolejnych latach liczba przedsiębiorstw ulegała wahaniom. Poziom przedsiębiorczości w gminie mierzony liczbą podmiotów przypadających na 10 tys. mieszkańców nie jest wysoki. Wspierając sektor przedsiębiorstw i jednocześnie uwzględniając własne kompetencje, gmina Sulechów powinna prowadzić politykę progospodarczą.

¹⁹ Na podstawie <http://dobrepraktyki.pl/>

4.7. Gospodarka mieszkaniowa

Warunki zamieszkania na terenie gminy są uzależnione od wieku i standardu zabudowy. Na podstawie wyników badań z powszechnego spisu ludności w 2002 roku można obliczyć, że spośród 8799 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy prawie $\frac{1}{3}$ wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 45% powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich wymaga kapitalnych remontów.

Na terenie gminy dominuje zabudowa jednorodzinna, która w przeszłości miała charakter budownictwa zagrodowego. Dominują siedliska z obejściami gospodarczymi. Nowe zespoły zabudowy jednorodzinnej powstają właściwie w całej gminie, gdzie po skanalizowaniu i gazyfikacji możliwe jest wystąpienie tendencji wzrostowej tego typu budownictwa. Na terenie miasta wyraźnie można wyodrębnić obszary nowej zabudowy skoncentrowanej na osiedlach budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego zlokalizowane wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Nowe osiedla cechują wysoce zunifikowana architektura oraz znaczne braki w wyposażeniu w odpowiedni program usług towarzyszących, miejsc postojowych czy zieleni osiedlową²⁰.

Większość zasobów mieszkaniowych w gminie należy do osób fizycznych i do spółdzielni. Zasoby komunalne stanowią 8,8%, czyli 776 mieszkań w 2009 r. (w tym 161 lokali socjalnych)²¹. W prawie wszystkich mieszkaniach istnieje możliwość korzystania z bieżącej wody (98,7%), 91% mieszkań posiada łazienkę. Centralne ogrzewanie posiada prawie 81% mieszkań, a gaz sieciowy 3/4 mieszkań. Gorsze wyposażenie techniczne posiadają mieszkania na terenach wiejskich.

Zasobem mieszkaniowym gminy Sulechów zarządza Zakład Gospodarowania Mieniem Komunalnym. Stan techniczny budynków, w których usytuowane są lokale stanowiące zasób mieszkaniowy gminy, jest niezadowalający, gdyż w większości są to budynki wybudowane przed 1945 r. Budynki, które wybudowano w okresie późniejszym nie spełniają obowiązujących obecnie norm budowlanych (szczególnie termicznych), a jakość stolarki i pokryć dachowych jest zdecydowanie zła. W tej sytuacji utrzymanie zasobu w odpowiednim stanie technicznym wymaga znacznych nakładów finansowych na naprawy i remonty²².

Według bilansów mieszkaniowych na koniec 2009 r. w zasobach mieszkaniowych gminy Sulechów było 8799 mieszkań, co stanowi prawie 31% ogółu zasobów powiatu. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie wyniosła w 2009 r. ponad 71 m² i była ona mniejsza niż przeciętnie w powiecie o 17%. Mieszkania w gminie Sulechów są najmniejsze w powiecie. W każdym mieszkaniu znajdowała się mniejsza niż przeciętnie w powiecie liczba izb – 3,8 w gminie, a 4,2 w powiecie. W końcu 2009 r. przeciętne mieszkanie gminy zamieszkiwała najmniejsza w powiecie średnia liczba osób: 3 osoby do 3,2 osób w powiecie. Każdy mieszkaniec miał do swojej dyspozycji prawie 24 m² powierzchni użytkowej mieszkania, wielkość ta była o 10% mniejsza niż w powiecie.

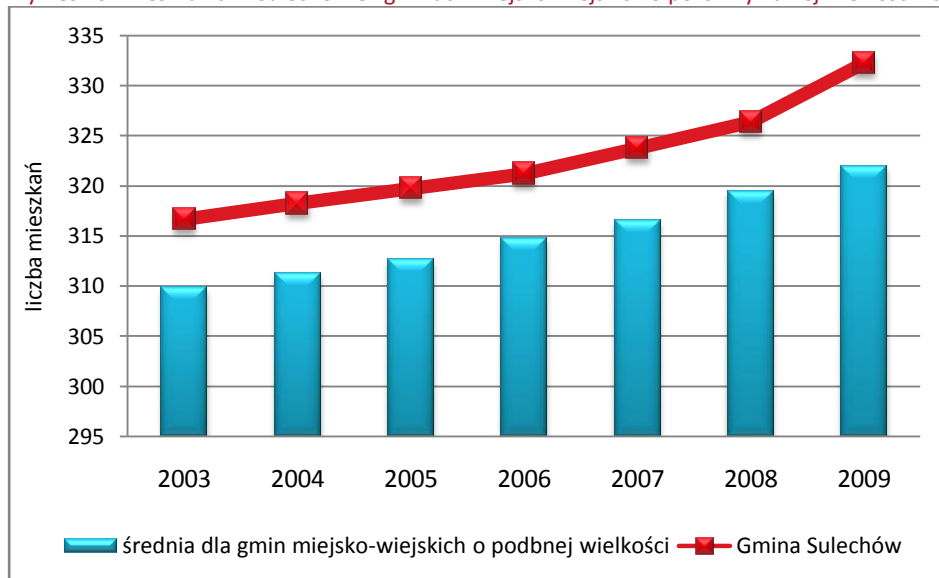
W 2009 r. na terenie gminy Sulechów oddano do użytkowania 176 mieszkań, czyli ponad dwukrotnie więcej niż w poprzednim roku. Ponad połowa mieszkań należy do inwestorów indywidualnych. Nowe mieszkania oddane do użytkowania stanowiły prawie $\frac{1}{3}$ mieszkań oddanych do użytkowania w powiecie. Liczba oddanych mieszkań w przeliczeniu na 1000 zawartych małżeństw była w 2009 r. niższa niż w powiecie, wskaźnik ten wyniósł 903 wobec 951 w powiecie. Na wysokim poziomie kształtuje się natomiast liczba oddanych do użytkowania mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności. Dla gminy w 2009 r. wyniosła ona 6,6 wobec 6,4 dla powiatu. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w gminie Sulechów była o 40% mniejsza od przeciętnej w powiecie zielonogórskim i wyniosła w 2009 r. około 84 m². W gminie Sulechów powstają jedne z najmniejszych mieszkań w powiecie. Każde mieszkanie oddane do użytkowania w 2009 r. składało się przeciętnie z 3–4 izb, czyli o 1 izbę mniej niż w przeciętnym mieszkaniu w powiecie. Przeciętna izba miała około 25 m² powierzchni użytkowej, czyli podobnie jak w powiecie.

²⁰ Na podstawie Zaktualizowanej strategii rozwoju gospodarczego Gminy Sulechów na lata 2005–2015.

²¹ Dane na podstawie Informacji o stanie mienia komunalnego Gminy Sulechów, stan na 30.09.2009 r.

²² Na podstawie Uchwały nr XI/129/2007 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 18.09.2007 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Sulechów na lata 2007–2012.

Wykres 40. Mieszkania w Sulechowie i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców jest w gminie Sulechów wyższa niż średnia w gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości. Około ⅓ spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich posiadało w 2009 r. więcej mieszkań na 1000 ludności.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Prawie ⅓ zasobów mieszkaniowych gminy to mieszkania wybudowane przed 1945 r. W najbliższych latach konieczne są działania polegające na budowie i/lub modernizacji mieszkań komunalnych i socjalnych.

Istotnym problemem jest bardzo mała powierzchnia użytkowa mieszkań oraz zły stan techniczny, w szczególności w budynkach wybudowanych przed 1945 r. i 1918 r.

4.8. Kultura

Kulturalną wizytówką miasta jest działający od ponad 25 lat chór mieszany Cantabile czy Sulechowska Orkiestra Dęta. Miasto w szczególny sposób związane jest z Fryderykiem Chopinem, którego pobyt upamiętnia wmurowana w ratuszową wieżę tablica. W ubiegłych latach w Sulechowie odbywały się ogólnopolskie konkursy młodych pianistów, a od trzech lat coroczne Festiwale Muzyki Fryderyka Chopina. Do cyklicznych wydarzeń kulturalnych zaliczyć należy odbywające się na przełomie maja i czerwca Dni Sulechowa czy styczniowe finały Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy Sulechów zajmuje się Sulechowski Dom Kultury im. Fryderyka Chopina oraz Biblioteka Publiczna gminy Sulechów.

Działalność SDK ukierunkowana jest na prowadzenie zajęć w poszczególnych sekcjach zainteresowań, klubach i zespołach. Poza tą działalnością Dom Kultury realizuje dodatkowe inicjatywy wspólnie z instytucjami oświatowymi, placówkami opiekuńczymi i stowarzyszeniami. Wynikiem tej współpracy jest powstanie grupy fotograficznej, Dyskusyjnego Klubu Filmowego, Młodzieżowej Rady ds. Kultury, Sportu i Utrzymania Porządku oraz wspólna realizacja imprez integracyjnych. Działalność ta owocuje w powstawanie nowych form aktywności Sulechowskiego Domu Kultury, jak pokazy filmowe, wieczorki literackie, koncerty, zajęcia warsztatowe, nie tylko w samej siedzibie SDK, ale i na terenie gminy oraz w odremontowanym amfiteatrze. SDK współpracuje również z Lubuskim Biurem Koncertowym i Oddziałem PTTK Zielona Góra. W ramach współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową studenci w ramach praktyk organizują wycieczki, zajęcia, imprezy integracyjne, prowadzą Punkt Informacji Turystycznej. Przy SDK działa Sulechowskie Towarzystwo Kultury im. Fryderyka Chopina, Chór Cantabile oraz Miejska Orkiestra Dęta.

Zgodnie ze *Sprawozdaniem z działalności Sulechowskiego Domu Kultury za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 roku* w okresie objętym sprawozdaniem w 46 grupach zainteresowań brało udział 917 osób. Uczestniczyły one: w amatorskich zespołach artystycznych – 345 osób (Studio tańca Hip-Hop Jump, Dziecięcy Teatr Piosenki, chór Cantabile, Orkiestra Dęta, zespół plastyczny, Teatr Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Szkoła Słowa, warsztaty kabaretowe, zespół teatralny, zespoły muzyczne); w różnego rodzaju kursach – 297 osób; w klubach zainteresowań – 125 osób; w działalności Uniwersytetu Trzeciego Wieku – 140 osób.

W 2010 roku SDK zorganizował wiele imprez kulturalnych, oświatowych i rekreacyjnych, m.in. 99 koncertów zespołów amatorskich i 47 zespołów profesjonalnych, były konkursy, przeglądy (21), spektakle teatralne (65), zorganizowano też 25 wystaw, 88 seansów filmowych, 46 turniejów (szachowe, brydżowe i sportowo-rekreacyjne), 10 wycieczek, 5 rajdów rowerowych, 6 happeningów malarskich, a także Festiwal Muzyki Fryderyka Chopina. Przedstawiciele SDK brali także udział w Spotkaniach Transgranicznych – Berlin 2010, współorganizowali Jarmarki Świąteczne w Zielonej Górze (Bożonarodzeniowy i Wielkanocny), promowali Sulechów podczas Jarmarku Świątecznego w Poczdamie. W 2010 roku SDK zorganizował 470 działań kulturalnych, w których brali udział nie tylko mieszkańcy Sulechowa, ale także okolicznych miejscowości, a nawet z całej Polski. Do wartych podkreślenia należą: Finał WOŚP; cykl imprez organizowanych w czasie Dni Sulechowa; koncert z Filharmonią Zielonogorską w ramach Festiwalu Dni Muzyki nad Odrą współorganizowany z Berlinem, Frankfurt, Słubicami; Kabaretowa Scena Trójki w ramach Trójmiasta Lubuskiego (realizowana przez cały rok) czy najważniejsza impreza roku – Festiwal Muzyki Fryderyka Chopina. Większość wydarzeń realizowana jest w sali widowiskowo-projekcyjnej SDK oraz w kawiarni Delicjusz.

W różnych działaniach kulturalno-oświatowych organizowanych w oparciu o bazę lokalową SDK wzięło udział w 2010 r. ok. 30 tys. osób. Większość różnorodnych imprez z powiatu zorganizowanych było w mieście Sulechów – ponad 65% ogólnej liczby imprez w powiecie.

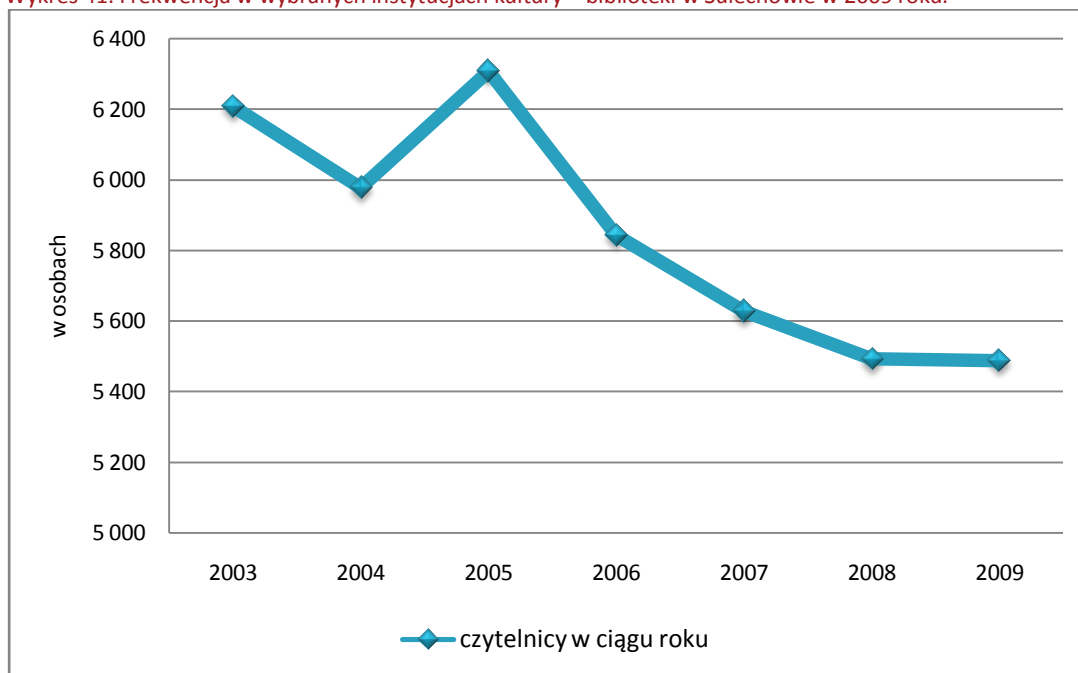
Funkcjonujące przy SDK Izba Regionalna – Izba Pamięci oraz Punkt Informacji Turystycznej obejmują pomieszczenia na parterze południowego skrzydła zamku oraz wieży. Część Izby Regionalnej została przeznaczona pod ekspozycję stałą, a pozostała przestrzeń będzie zagospodarowywana poprzez wystawy czasowe.

SDK zarządza salami wiejskimi w miejscowościach: Buków, Pomorsko, Łęgowo, Okunin, Mozów, Obłotne, Głogusz, Kłępsk. W samym Sulechowie dysponuje budynkiem biurowym, obiektem zboru kalwińskiego z salą widowiskowo-projekcyjną wyremontowaną w ramach ZPORR oraz zamkiem, który wyremontowano w latach 2009–2011. Sale wiejskie zaspokajają potrzeby społeczne i kulturalne mieszkańców wsi oraz promują obszary wiejskie.

Biblioteka Publiczna gminy Sulechów stanowi ważny element rozwoju inicjatyw kulturalnych. Umiejscowiona jest w zmodernizowanym obiekcie, w którym siedzibę mają osobne oddziały dla dzieci i dorosłych. Biblioteka tworzy filie w 5 miejscowościach: Brodach, Cigacicach, Kalsku, Kijach i Pomorsku. Działalność Biblioteki Publicznej nie skupia się wyłącznie na wypełnianiu podstawowej jej funkcji, ale stanowi również ważny ośrodek kulturalny, w którym odbywają się konkursy recytatorskie i plastyczne, seminaria szkoleniowe, wystawy i okolicznościowe imprezy artystyczne.

Na koniec 2010 r. w Bibliotece Publicznej i jej 5 filiach zarejestrowanych było 5454 czytelników, księgozbiór ogółem wynosił 92095 woluminów. Liczba odwiedzin wyniosła ponad 39 tys., wypożyczono na zewnątrz 108,4 tys. pozycji. Biblioteka poprzez gromadzenie dokumentów dotyczących życia społecznego stała się ważnym ośrodkiem informacji o działalności kulturalnej na terenie Sulechowa i okolic. Biblioteka w 2010 r. przejęła księgozbiór Filii Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej w Sulechowie, utworzono Dział Pedagogiczny z wolnym dostępem do półek. W Bibliotece Publicznej nie ma barier architektonicznych, dzięki czemu wiele osób starszych i niepełnosprawnych korzysta z oferowanych usług. Czytelnicy w Sulechowie i jej filii mają bezpłatny dostęp do internetu.

Wykres 41. Frekwencja w wybranych instytucjach kultury – biblioteki w Sulechowie w 2009 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Bliska odległość między Sulechowem a kulturalną stolicą regionu, czyli Zieloną Górą pozwala mieszkańcom gminy korzystać z oferty kulturalnej Zielonej Góry. Dotyczy to imprez cyklicznych, jak Festiwal Piosenki Rosyjskiej czy Biennale Sztuki Nowej, Festiwal Kabaretu, Festiwal Quest Europe, wielkiej imprezy Winobranie, Lato Muz Wszelakich czy bieżącego udziału w życiu kulturalnym, jak teatr, filharmonia, galerie sztuki, kina oraz muzea.

Na terenie Sulechowa znajduje się szereg ciekawych architektonicznie obiektów budowlanych. Należą do nich m.in. klasycystyczne kamienice przy obecnej ulicy Sikorskiego oraz budynki o charakterze willowym z elementami eklektycznymi i secesyjnymi.

Rejestr zabytków nieruchomych dla miasta Sulechowa obejmuje 107 obiektów, w tym m.in.: zespół urbanistyczny w murach miejskich, obiekty sakralne (3), obiekty pałacowe, parkowe(4), mieszkalne, obiekty architektury obronnej (2).

Rejestr zabytków nieruchomych dla gminy Sulechów obejmuje m.in. następujące obiekty i założenia:

- Buków – pałac, park pałacowy, folwark,
- Kalsk – pałac, kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej,
- Klępsk – kościół wraz z wyposażeniem,
- Kruszyna – pałac, dwór z zespołem,
- Łęgowo – zespół pałacowy,
- Pomorsko – zespół pałacowy, park krajobrazowy,
- Sulechów – układ urbanistyczny w murach miejskich, kościół parafialny Podwyższenia Krzyża Św., plebania, zbór kalwiński, zespół zamkowy, ratusz, mury obronne z Bramą Krośnieńską, szpital, wieża ciśnień, zespół szkolny przy ul. Armii Krajowej nr 46, 48, 50, 51, 75, obiekty mieszkalne (80), aleja lipowa wzdłuż drogi na Poznań.

Ponadto, na terenie gminy Sulechów znajduje się prawie 1400 obiektów wpisanych do ewidencji zabytków nieruchomych, w tym założenia urbanistyczne, budynki użyteczności publicznej, przemysłowe i mieszkalne, założenia folwarczne, obiekty rezydencjonalne, obiekty i założenia sakralne, obiekty ochronne.

W gminie do najcenniejszych zabytków należą: kościół pw. Najświętszej Marii Panny w Klępsku, perła XIV-wiecznej architektury sakralnej z drewnianą chrzcielnicą z 1581 r., obiekty rezydencjonalne rodziny von Sydow w Kalsku, neorenesansowy pałac w Bukowie, pałac i park w Pomorsku, fortyfikacje w Cigacicach. W samym Sulechowie można oglądać: Bramę Krośnieńską z 1704 r. (jedyną z czterech ocalałych bram miejskich), fragmenty murów obronnych, które powstały równolegle z budową miasta (początek XIV w.), kościół farny pw. Podwyższenia Krzyża Święte-

go (najstarszy kamienny kościół), ratusz miejski, który swój kształt zawdzięcza licznym zmianom na przestrzeni wieków, a także zbór kalwiński oraz kamieniczki przy ul. Okrężnej i Handlowej.

Najbardziej zagrożone i najcenniejsze obiekty zabytkowe miasta i gminy poddawane są pracom remontowo-konserwatorskim i badaniom archeologicznym. Na terenie gminy Sulechów zarejestrowano 128 stanowisk archeologicznych, w tym 17 w Pomorsku i 15 w samym Sulechowie.

Z funduszy unijnych Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 zrealizowano projekt *Renowacja i adaptacja obiektu zamkowego w Sulechowie przy al. Wielkopolskiej na cele kulturalne wraz z zagospodarowaniem terenu*. Dzięki realizacji projektu zabytkowy zespół zamkowy został zaadaptowany na cele kulturalne i społeczne. Powstały: klub dyskusyjny, izba pamięci, sala bilardowa, klub taneczny, pracownia internetowa, pracownia plastyczna.

W latach 2005–2007 dzięki środkom Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego udało się z kolei zaadaptować zabytkowy zbór kalwiński na salę widowiskową (z 280 miejscami siedzącymi) z możliwością wyświetlania filmów.

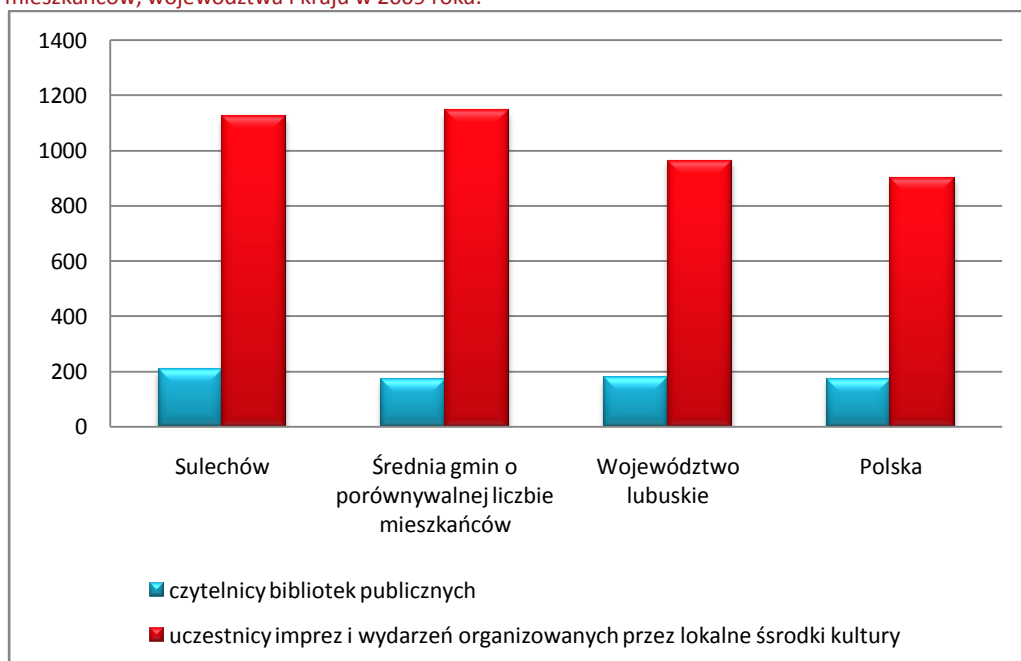
Na tle województwa uczestnictwo w życiu kulturalnym w Sulechowie porównywane w kategoriach *Uczestnicy imprez i wydarzeń organizowanych przez lokalne ośrodki kultury* wypada zdecydowanie lepiej dla gminy Sulechów: 1125 osób do 961 osób na 1000 mieszkańców. Podobnie korzystnie wygląda sytuacja w porównaniu do średniej krajowej, którą stanowią 903 osoby. Natomiast w odniesieniu do gmin o podobnej liczbie mieszkańców gmina Sulechów wypada nieco gorzej: 1125 osób do 1143 osób na 1000 mieszkańców, ale i tak zajmuje wysoką pozycję w środku listy (42 miejsce na 105 porównywanych).

Z kolei w kategorii *Czytelnicy bibliotek publicznych* gmina Sulechów wypada zdecydowanie korzystniej (207 osób) na tle zarówno kraju (172 osoby), województwa (179 osób), jak i gmin o porównywalnej liczbie mieszkańców (172 osoby), gdzie sytuuje się na wysokiej 30 pozycji na 107 badanych.

Ze względu na brak placówek muzealnych w Sulechowie nie jest możliwe dokonywanie porównań w tej kategorii.

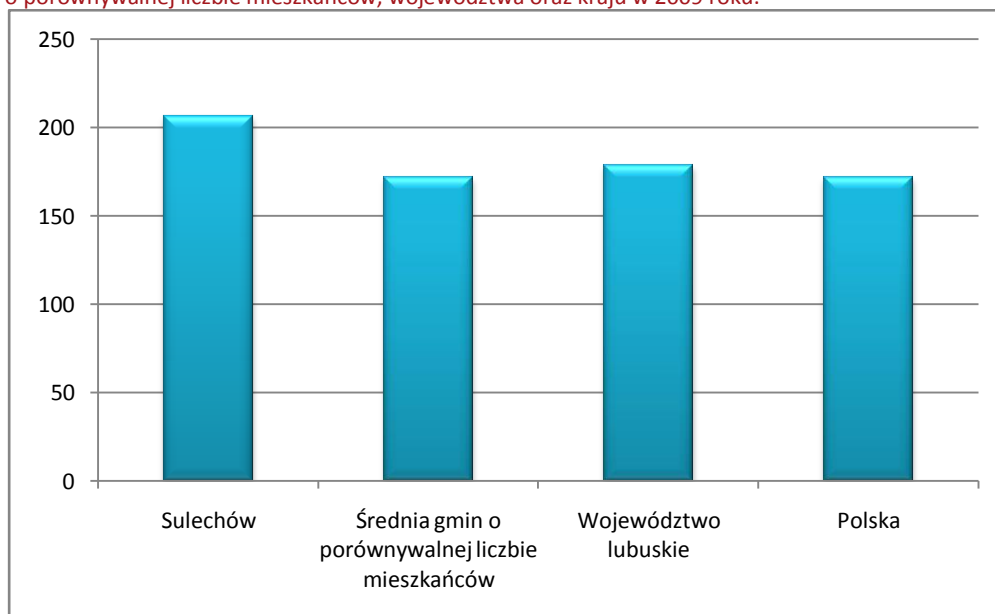
Poniższy wykres prezentuje uczestników życia kulturalnego w Sulechowie na tle gmin miejsko-wiejskich o podobnej liczbie mieszkańców. Wynika z niego stosunkowo wysoka pozycja Sulechowa wśród innych gmin w kategorii *Czytelnicy bibliotek publicznych*, natomiast *Uczestnicy imprez i wydarzeń organizowanych przez lokalne ośrodki kultury* plasują gminę Sulechów nieco poniżej średniej z analogicznych gmin.

Wykres 42. Uczestnicy życia kulturalnego w Sulechowie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin o podobnej liczbie mieszkańców, województwa i kraju w 2009 roku.

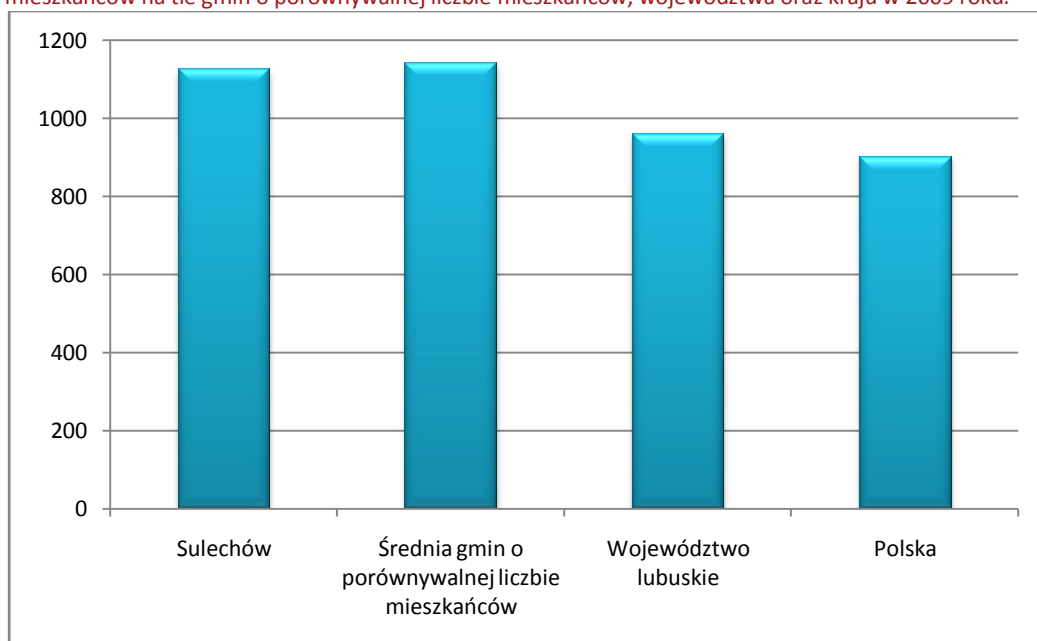
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Wykres 43. Czytelnicy bibliotek publicznych w Sulechowie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin miejsko-wiejskich o porównywalnej liczbie mieszkańców, województwa oraz kraju w 2009 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Wykres 44. Uczestnicy imprez i wydarzeń organizowanych przez lokalne ośrodki kultury w Sulechowie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin o porównywalnej liczbie mieszkańców, województwa oraz kraju w 2009 roku.

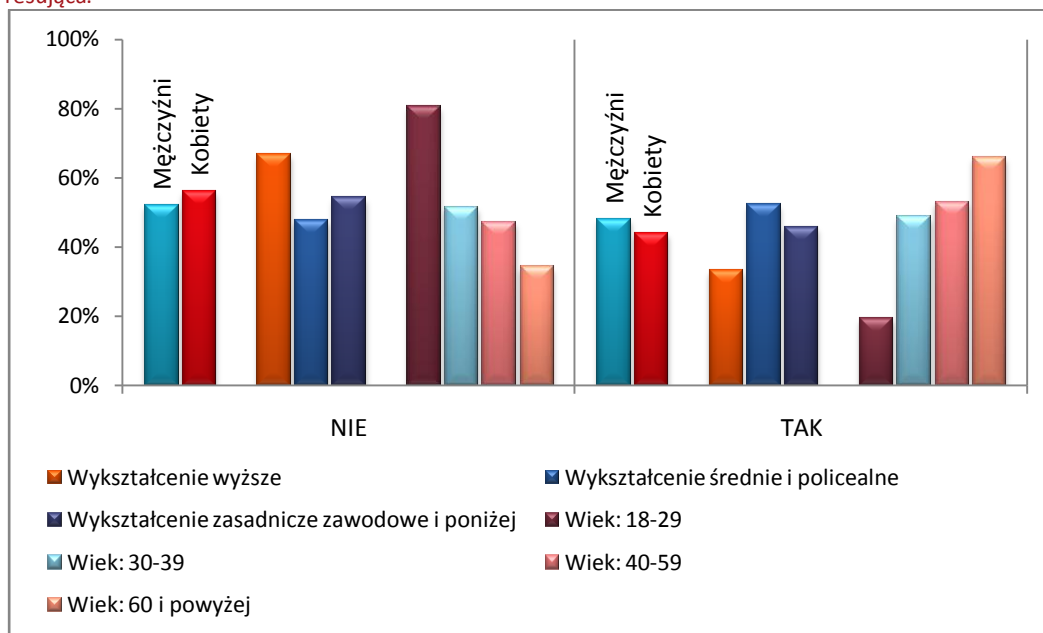
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy twierdzą, że oferta kulturalna gminy nie jest dla nich interesująca. Nie jest to jednak opinia jednoznaczna. Większość ważoną stanowi zaledwie 54%. Kobiety częściej niż mężczyźni nie są zadowolone z oferty kulturalnej. Również osoby z wyższym wykształceniem oraz młode 18–29 mają w zdecydowanej większości krytyczne zdanie o ofercie kulturalnej gminy. Do grup zgadzających się z twierdzeniem, że oferta kulturalna gminy jest interesująca należą osoby z wykształceniem średnim lub policealnym oraz osoby w wieku 40 lat i powyżej. Oferta ta jest ważniejsza dla kobiet niż mężczyzn oraz dla osób z wyższym wykształceniem i średnim lub policealnym, mniej ważna jest dla osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej. Waga oferty kulturalnej w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania nie jest duża, rośnie wraz z wiekiem respondentów.

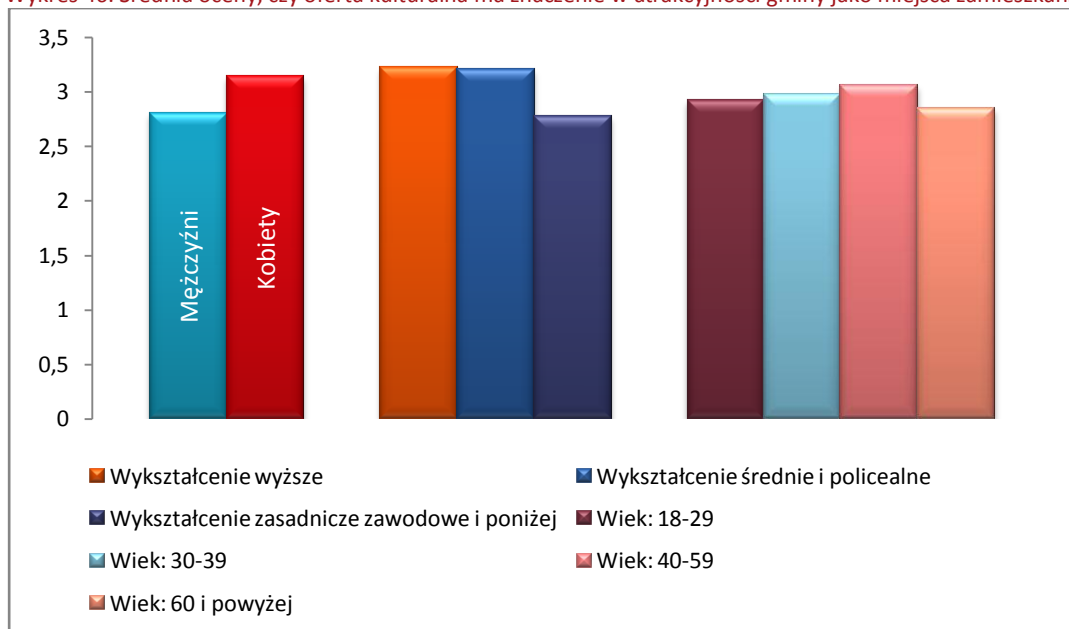
Wnioski: Oferta kulturalna gminy nie jest jednoznacznie uważana ani za mocną, ani za słabą stronę. Według osób z wykształceniem wyższym i zasadniczym zawodowym i poniżej gmina nie ma interesującej oferty kulturalnej. Podobnie uważają obywatele w wieku 18–29 lat. W strategii powinno się uwzględnić ten fakt, wzmacniając działania na rzecz podnoszenia jakości oferty kulturalnej kierowanej do osób z wykształceniem wyższym, zasadniczym zawodowym i poniżej oraz do grupy wiekowej 18–29. Nie należy jednak działać w tym zakresie traktować jako priorytetowych.

Wykres 45. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie oferta kulturalna jest interesująca.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 46. Średnia oceny, czy oferta kulturalna ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Różnorodność wydarzeń i przedsięwzięć kulturalnych w Sulechowie zapewnia Sulechowski Dom Kultury. Odbývają się tu imprezy o randze regionalnej, ogólnopolskiej, które mają swoje wieloletnie tradycje. Istotne dla dalszego rozwoju kulturalnego miasta jest propagowanie i reklamowanie przedsięwzięć kulturalnych w kraju i za granicą. Rozbudowa i unowocześnienie instytucji kultury pomoże zapewnić dalszy rozwój gminy. Niepokojącym zjawiskiem jest spadek czytelnictwa, dlatego gmina powinna prowadzić działania zmierzające do poprawy tej sytuacji.

Komplementarną ofertę przedsięwzięć kulturalnych zapewniają pozostałe miasta należące do Trójmiasta Lubuskiego – Zielona Góra i Nowa Sól.

W ostatnim okresie w zakresie kultury dokonano wielu inwestycji, które dzięki intensywnej promocji przyczyniły się do obserwowanego znacznego wzrostu zainteresowania przedsięwzięciami kulturalnymi.

Sulechowski Dom Kultury posiada obecnie szeroką ofertę zarówno imprez kulturalnych, jak i stałych zajęć. W większym zakresie oferta kultury powinna być skierowana do obszarów wiejskich, na których obecnie jest odnawiana infrastruktura o funkcjach kultury, a także powinna koncentrować się na studentach Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sulechowie.

4.9. Turystyka, sport i rekreacja

Sulechowska baza sportowo-rekreacyjna obejmuje kilkanaście obiektów, wśród których znajdują się: sala widowiskowo-sportowa (przy ZS w Sulechowie), basen pływacki o powierzchni 1700 m², boiska sportowe, boisko do piłki siatkowej, przystań turystyczna na Odrze w Cigacicach, skate park, zespoły urządzeń zabawowych dla dzieci, urządzenia sportowe przy placówkach oświatowych ogólnie dostępne po zakończeniu zajęć w szkołach.

Głównym ośrodkiem sportu w Sulechowie jest Ośrodek Sportu i Rekreacji. W jego dyspozycji znajduje się większość obiektów sportowych: basen kąpielowy, stadion miejski, sportowe boiska wiejskie w miejscowościach: Buków, Łęgowo, Mozów, Pomorsko i Kruszyna, przystań turystyczna na Odrze w miejscowości Cigacice wraz z drogą dojazdową²³.

Do dyspozycji mieszkańców pozostaje również baza sportowa pozostałych miast Trójmiasta Lubuskiego oraz Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji w Drzonkowie. Obiekt znany i ceniony wśród profesjonalnych polskich oraz zagranicznych sportowców, w szczególności pięcioboistów nowoczesnych. Do Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji należy basen olimpijski oraz basen kryty wykorzystywany do nauki pływania przez cały rok.

Uzupełniającą ofertą atrakcji rekreacyjno-sportowych dysponuje pobliska Zielona Góra, której baza obejmuje kilkadziesiąt obiektów, m.in. 3 stadiony (w tym żużlowy), nowoczesne centrum rekreacyjno-sportowe z basenem krytym z atrakcjami i najdłuższą w Polsce zjeżdżalnią oddane w 2010 roku, kąpielisko Ochla z boiskami do piłki siatkowej, kręgielnie, kluby snookerowe, skate parki, sale do squasha, korty tenisowe, lodowisko, stok narciarski z torem saneczkowym, aeroklub z możliwością uprawiania skoków spadochronowych, quadowisko, tor do crossu.

Liczne działania ukierunkowane są na rozwój i poprawę bazy sportowej, m.in. ministerialny *Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Lubuskiego*, Program *Moje Boisko – Orlik 2012*. Realizacja inwestycji w ramach wymienionych programów pozwoliła na zwiększenie liczby boisk i umożliwienie dzieciom i młodzieży dostępu do nowoczesnej infrastruktury sportowej w celu aktywnego uprawiania sportu i rozwoju fizycznego (na terenie gminy powstały 2 boiska Orlik).

W 2010 r. oddano do użytku kryty basen, współfinansowany ze środków Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2011, projekt pn. *Budowa krytego basenu wraz z modernizacją stadionu miejskiego w Sulechowie*. W ramach projektu powstał kompleks sportowy (kryty basen rekreacyjny o pow. 162 m², basen pływacki 6-torowy o pow. 312 m², brodzik dla dzieci o pow. 21 m², brodzik, jacuzzi, sauna). Przebudowany został stadion miejski wraz z trybunami i boiskiem treningowym wielofunkcyjnym oraz boiskami zewnętrznymi do piłki plażowej. Powstała infrastruktura ma charakter ponadlokalny. Kompleksowość inwestycji daje duże możliwości przyciągania mieszkańców okolicznych gmin i powiatów, działających na obszarze województwa organizacji sportowych,

²³ Na podstawie Sprawozdania z działalności Ośrodka Sportu i Rekreacji w Sulechowie za okres od 01.01.2010 do 31.12.2010 r.

instytucji oraz sektora biznesu. Powstała baza sportowa pozwoli na organizację imprez i zawodów na skalę regionalną oraz ponadregionalną, jako ośrodka atrakcyjnego, konkurencyjnego oraz rozwijającego się na skalę wojewódzką. Z powstałej bazy sportowej będą korzystać nie tylko mieszkańcy i uczniowie szkół, ale również firmy, zakłady pracy, studenci Studium Wychowania Fizycznego PWSZ w Sulechowie oraz żołnierze sulechowskiej jednostki wojskowej.

Bogate tradycje sulechowskiego życia sportowego realizowane są m.in. w takich dziedzinach sportowych, jak gry zespołowe: siatkówka kobiet i mężczyzn, piłka nożna, koszykówka, piłka ręczna, unihokej, a także dyscypliny indywidualne: biegi przełajowe, lekka atletyka, turnieje szachowe, tenis stołowy, badminton. W gminie odbywają się cykliczne turnieje sportowe: Memoriał im. Leszka Wysockiego w Piłce Siatkowej Nauczycieli czy Ogólnopolski Bieg Uliczny im. Janusza Kusocińskiego.

Na terenie gminy w 2008 roku funkcjonowało 6 klubów sportowych zrzeszających 986 członków w 16 sekcjach sportowych z ponad 28 trenerami i 9 instruktorami, które prowadziły różnorodną działalność, m.in. w sekcjach: piłki nożnej, piłki siatkowej, koszykówki.

Za najważniejsze z działających na terenie Sulechowa zespołów i klubów sportowych, także uczniowskich, należy uznać:

- Miejski Ludowy Klub Sportowy ZAWISZA Sulechów (drugoligowy zespół siatkówki kobiet),
- Uczniowski Klub Sportowy Trójka (wielosekcyjny klub sportowy),
- Sulechowska Liga Piłki Siatkowej,
- Sulechowska Liga Koszykówki,
- Sulechowska Halowa Liga Piłki Nożnej,
- Miejsko-Szkolny Klub Sportowy Orion (drugoligowy zespół siatkówki mężczyzn),
- Uczniowski Klub Sportowy OSW Sulechów,
- Sulechowski Klub Kyokushin Karate,
- Klub Sportowy LECH SULECHÓW – drużyna piłki nożnej.

Do ważnych zadań OSiR-u zaliczyć należy prowadzenie Sulechowskiej Ligi Piłki Siatkowej, Sulechowskiej Halowej Ligi Piłki Nożnej oraz Sulechowskiej Ligi Piłki Koszykowej. Ośrodek koordynuje i realizuje szereg imprez w ramach Mi-strzostw Sulechowa, turnieje sportowe, w okresach wakacyjnych współorganizuje Akcje Lato i Zima, zajmując się szeregiem imprez sportowych dla dzieci i młodzieży. Istotnym zadaniem jest prowadzenie Osiedlowej Ligii w piłce nożnej, a także rozgrywek w ramach Lubuskiej Olimpiady Młodzieży, Przedszkoolimpiada i Familiada.

W sulechowskich szkołach prowadzona jest akcja upowszechniania kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży poprzez naukę pływania i sportów zimowych, organizację szkolnych lig i zawodów sportowych oraz zajęć o charakterze rekreacyjno-sportowym.

Organizowane w gminie imprezy sportowo-rekreacyjne nastawione są na propagowanie aktywnego wypoczynku, kultury fizycznej rozumianej jako poprawa kondycji oraz wzmożenie aktywności fizycznej dzieci i młodzieży. Zbyt mała oferta, jak w większości miast polskich, skierowana jest do osób dorosłych i starszych.

Sulechów ze względu na położenie w dolinie Odry jest miejscem atrakcyjnym turystycznie. Rzeka oraz jej rozlewiska szczególnie wiosną przyciąga wiele gatunków wędrownych ptaków oraz interesujących gatunków zwierząt. W lasach w pobliżu Sulechowa, na terenie gminy Sulechów i Trzebiechów, znajduje się rezerwat Radowice (powierzchnia 52 ha). Ozdobą kilku podsulechowskich wsi są wiejskie parki podworskie, które posiadają znaczne walory przyrodnicze i poznawcze. Najciekawszym z nich jest park przy pałacu w Bukowie, gdzie rosną egzotyczne drzewa. W parku w Pomorsku szczególnie godne uwagi są drzewa pomnikowe.

W niedalekiej odległości od miasta znajduje się duży port śródlądowy na rzece Odrze w Cigacicach. Pełni on funkcje przeładunkowe – jest on polską bramą do systemu kanałów śródlądowych w Niemczech, z którymi jest połączony kanałem Odra–Havela, co daje duże możliwości uprawiania sportów wodnych. Realizowany w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska (województwo lubuskie)–Brandenburgia 2007–2013 projekt pn. *Odra dla turystów 2014* przewiduje rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry. Projekt zakłada II etap budowy portów w trzech gminach: Nowa Sól, Bytom Odrzański oraz Sulechów – Cigacice. Drugą jego częścią jest budowa dwóch statków, które będą kursowały na odcinku przeszło 200 km od Głogowa do

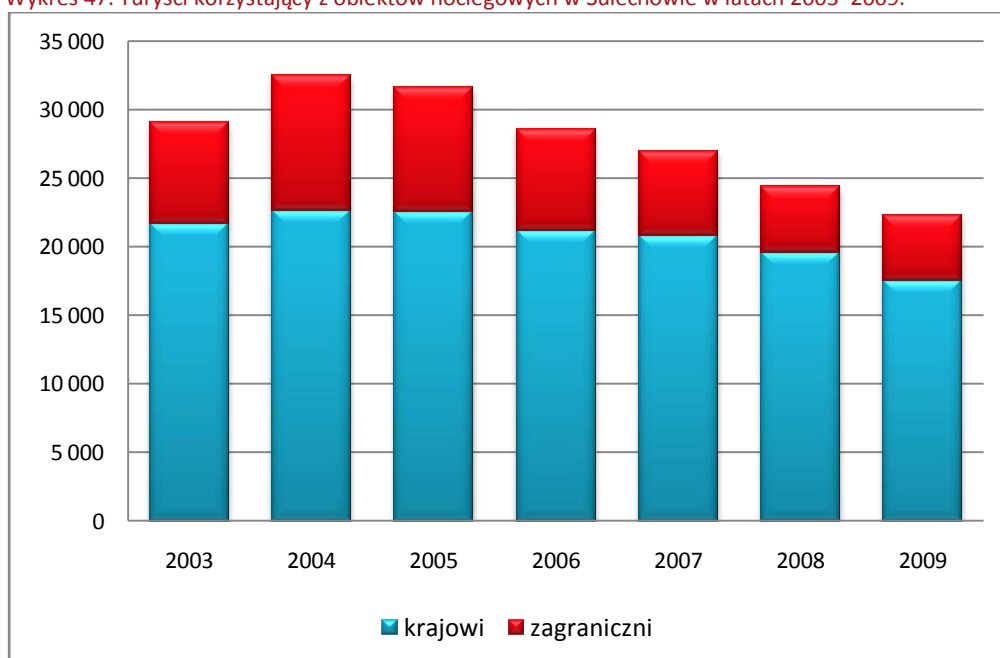
Kostrzyna. Projekt realizowany jest przez gminę Nowa Sól – Miasto, jako Beneficjenta Wiodącego w partnerstwie z gminami: Bytom Odrzański, Sulechów, Krosno Odrzańskie, Słubice, Górzycza, Kostrzyn nad Odrą, Eisenhüttenstadt, Frankfurt nad Odrą oraz ze Stowarzyszeniem Marina Winterhafen Sporboot Frankfurt (Oder).

W 2004 roku dla miłośników pieszych i rowerowych wędrówek wyznaczono szlaki turystyczne o łącznej długości 152 km. Trasy te powstały w ramach projektu finansowanego ze środków pomocowych Unii Europejskiej programu PHARE CBC w ramach projektów Euroregionu Sprewa–Nysa–Bóbr. Szlaków jest siedem: szlak pomników przyrody, historyczny szlak bitewny, szlak mistrza ołtarza z Gościszowic, szlak południowy, szlak łącznikowy niebieski, szlak łącznikowy czarny, szlak łącznikowy żółty.

Baza noclegowa Sulechowa obejmuje 3 obiekty zbiorowego zakwaterowania dysponujące 225 miejscami, które w większości (59%) znajdują się w jednym hotelu (133 miejsca), poza tym w dwóch motelach (92 miejsca). W 2009 r. z miejsc noclegowych skorzystało 17,5 tys. osób, w tym 4,8 tys. turystów zagranicznych, co stanowi 27% ogółu turystów.

Zgodnie z danymi GUS większość turystów powiatu zielonogórskiego wybierała nocleg w obiektach noclegowych w gminie Sulechów, gdzie z noclegu skorzystało ponad 57% ogólnej liczby osób odwiedzających powiat. Również większość turystów zagranicznych (82%) skorzystała z noclegu właśnie w tej gminie.

Wykres 47. Turyści korzystający z obiektów noclegowych w Sulechowie w latach 2003–2009.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Istniejąca baza noclegowa w Sulechowie oferuje miejsca w hotelu i motelach niższej kategorii, dwu- czy jedno-gwiazdkowych (Hotel ODR w Kalsku, Motel Texicana w Kalsku, Gościniec Alicja, MiniHotel Bar Tadż-Mahal). Ofertę uzupełniającą wyższej kategorii znaleźć można w pobliskiej Zielonej Górze czy ośrodku w Drzonkowie. W Zielonej Górze w ostatnich latach zmodernizowano bądź oddano do użytku nowe luksusowe obiekty: hotel czterogwiazdkowy Ruben, DANA Hotel & SPA, wysokiej klasy trzygwiazdkowe obiekty: Hotel Qubus, Pensjonat Fitness & SPA GREGOR, hotel Aura, Orbis Polan, hotel Zajazd Pocztowy, Amadeus. Hotele oferują wysoki standard, często posiadają sale konferencyjne, baseny, SPA czy inne atrakcje.

Sulechów jest miejscem organizacji imprez o charakterze lokalnym, a imprezy sportowe czy kulturalne organizowane są przez SDK. Biorą w nich udział przede wszystkim mieszkańcy Sulechowa, ale także z okolicznych miejscowości i całej Polski. Największy udział widzów zapewniają: Finał WOŚP, cykl imprez organizowanych w czasie Dni Sulechowa, koncert z Filharmonią Zielonogórską w ramach Festiwalu Dni Muzyki nad Odrą, Kabaretowa Scena Trójki w ramach Lubuskiego Trójmiasta (realizowana przez cały rok) czy najważniejsza impreza roku Festiwal Muzyki Fryderyka Chopina.

Komplementarne imprezy oferują pozostałe miasta Lubuskiego Trójmiasta – Zielona Góra i Nowa Sól.

Atrakcyjne tereny okolic Sulechowa, a zwłaszcza port turystyczny w Cigacicach, mają duży potencjał przyciągania wielbicieli sportów wodnych i turystyki wodnej dzięki realizacji wspomnianego wcześniej projektu *Odra dla turystów 2014*. Ożywienie żeglugi na Odrze wpłynie na zwiększenie zainteresowania tym rejonem turystów.

Niedaleka okolica dostarcza innych atrakcji sportowych: na amatorów jazdy konnej czeka kilka ośrodków jazdy konnej (w Drzonkowie, Raculi, Przylepie, Ochli), na amatorów turystyki lotniczej – Przylep. Ostatnia wymieniona miejscowość to stolica sportów lotniczych w Lubuskim z prężnie działającymi sekcjami: samolotową, spadochronową, szybowcową, modelarską, motolotniową, balonową i paralotniową.

Ze względu na położenie niedaleko granicy niemieckiej pobyt w regionie zainteresowani są Niemcy przyjeżdżający tu chętnie na weekendy, korzystający z agroturystyki, ale też odwiedzający miasta.

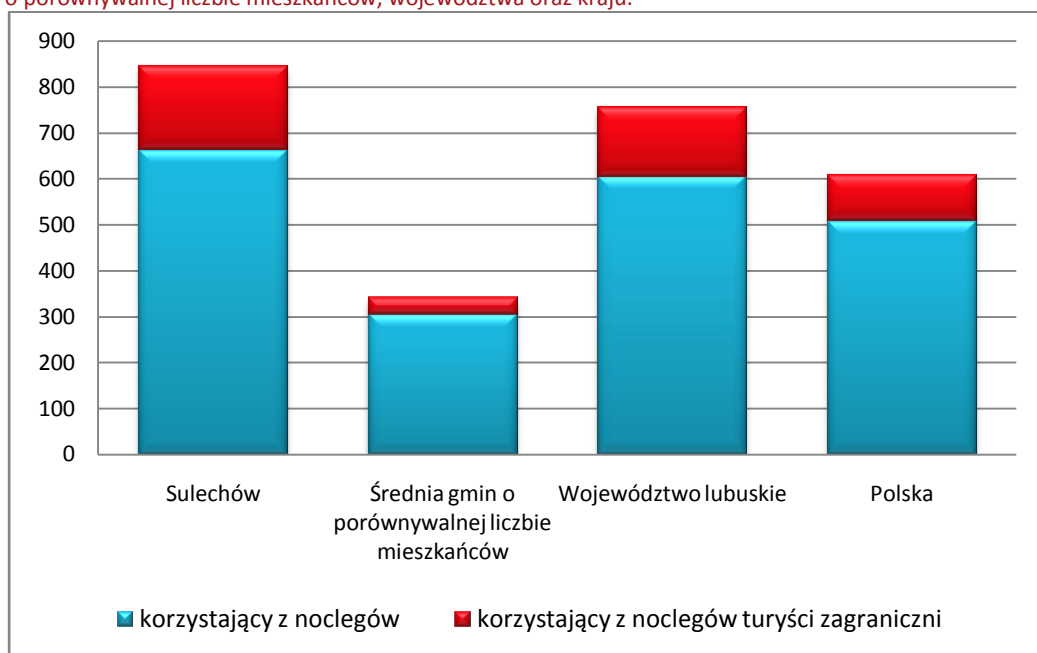
DOBRE PRAKTYKI

Ze względu na korzystne warunki przyrodnicze gmina Sulechów może rozwijać usługi turystyczne w oparciu o turystykę. Dobrym przykładem może być projekt *Agroturystyka szansą rozwoju usług turystycznych na terenach wiejskich gmin położonych przy Szlaku Piastowskim* zrealizowany w 6 gminach: Pobiedziska, Nekla, Kostrzyn, Łubowo, Kiszkowo i Czarniejewo. W ramach projektu od listopada 2006 do grudnia 2007 przeprowadzono szkolenia z zakresu organizacji usług agroturystycznych w 6 gminach. Ze szkoleń skorzystało 90 rolników, domowników i osoby zatrudnione w rolnictwie, które chcą podjąć działalność pozarolniczą. Celem szkolenia było przekazanie rolnikom i domownikom kompleksowej wiedzy niezbędnej przy zakładaniu oraz prowadzeniu własnej działalności agroturystycznej. Podczas 126 godzin zajęć uczestnicy dowiedzieli się, jakie są wymagania formalno-prawne w turystyce wiejskiej, jak krok po kroku przygotować się do otwarcia własnego gospodarstwa agroturystycznego, jak pozyskać środki finansowe na tego typu działalność. Dzięki zajęciom praktycznym nauczyli się m.in. podstaw rachunkowości oraz sposobów promocji gospodarstwa agroturystycznego. W program szkolenia zostały wkomponowane również wyjazdy studyjne: jeden o charakterze krajoznawczym po Szlaku Piastowskim oraz drugi wizytacyjny do gospodarstw agroturystycznych. W ramach zajęć warsztatowych w restauracji uczestnicy szkolenia nauczyli się nawet przygotowywania potraw wielkopolskiej kuchni regionalnej, zasad obsługi gości, układania jadłospisów, kalkulacji kosztów wyżywienia. W programie szkolenia agroturystycznego nowością były zajęcia z komunikacji międzyludzkiej, których celem było rozwinięcie umiejętności interpersonalnych, komunikacyjnych i poznanie psychologicznych aspektów kontaktu z klientami, obsługi gości oraz wizerunku gospodarstwa agroturystycznego. Ze względu na atrakcyjność i przystępność formy zajęć, kompleksowość poruszanej tematyki, dużą ilość zajęć praktycznych oraz wykwalifikowaną kadrę, którą tworzyli praktycy i specjaliści swoich dziedzin zapewniający indywidualne podejście do każdego uczestnika, szkolenia cieszyły się dużym zainteresowaniem. Dzięki finansowemu wsparciu ze środków europejskich szkolenie było całkowicie bezpłatne, zapewniony był poczęstunek w przerwie śniadaniowej oraz ciepły posiłek po zajęciach²⁴.

Na tle gmin o porównywalnej liczbie mieszkańców Sulechów pod względem liczby korzystających z noclegów sytuuje się bardzo wysoko na początku listy – na 8 pozycji na 96 (wyprzedzają go miasta typowo przygraniczne, jak Słubice i Głucholazy) z bardzo dobrym rezultatem 663 korzystających na 1000 mieszkańców na średnią liczbę wynoszącą 305 korzystających we wspomnianych miastach. Równie dobrze wygląda porównanie do wyników województwa i kraju (odpowiednio 605 i 507 turystów). Również procent, jaki stanowią w ogólnej liczbie turyści zagraniczni, sytuuje wysoko Sulechów (181 turystów zagranicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) w porównaniu do wyników analizowanych miast (36 turystów zagranicznych), województwa (150) i kraju (101).

²⁴ Na podstawie <http://www.pobiedziska.pl>

Wykres 48. Korzystający z noclegów w Sulechowie w 2009 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin o porównywalnej liczbie mieszkańców, województwa oraz kraju.

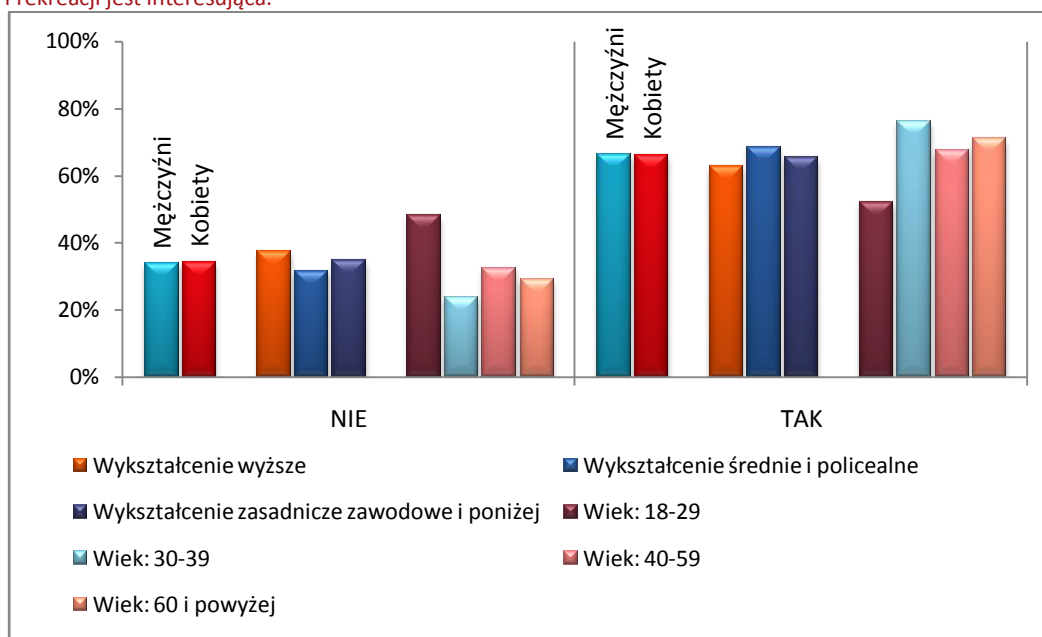
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Banku Danych Lokalnych.

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy gminy twierdzą, że oferta uprawiania sportu i rekreacji w gminie jest dla nich interesująca. Większość ważoną stanowi 66%. Płeć respondentów nie różnicuje opinii w tym zakresie. Żadna grupa respondentów nie jest odmiennego zdania niż większość. Zadowolenie z tej oferty rośnie wraz z wiekiem respondentów. Większość ocenia, że oferta uprawiania sportu i rekreacji jest mniej ważna niż inne kryteria oceny atrakcyjności gminy. Waga oferty uprawiania sportu i rekreacji w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania spada wraz z wiekiem, czyli grupy bardziej zadowolone z oferty uprawiania sportu i rekreacji jednocześnie mniej ją cenią jako kryterium atrakcyjności gminy w kontekście miejsca zamieszkania; ważniejsza jest dla kobiet niż dla mężczyzn.

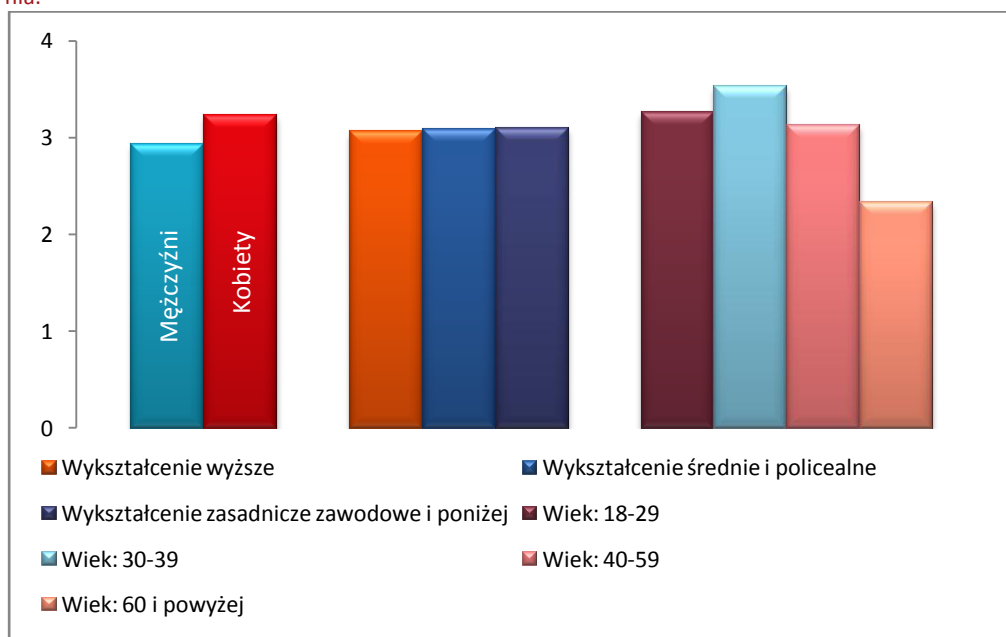
Wnioski: Oferta uprawiania sportu i rekreacji gminy jest uważana raczej za mocną stronę gminy, choć nie jest dla mieszkańców ważnym kryterium oceny atrakcyjności miejsca zamieszkania. Oznaczać to może, że w strategii nie powinno traktować zadań związanych ze sportem i rekreacją jako priorytetowych. Trudno wskazać grupę, do której w sposób szczególny powinna być ta oferta kierowana.

Wykres 49. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie oferta uprawiania sportu i rekreacji jest interesująca.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 50. Średnia oceny, czy oferta uprawiania sportu i rekreacji ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

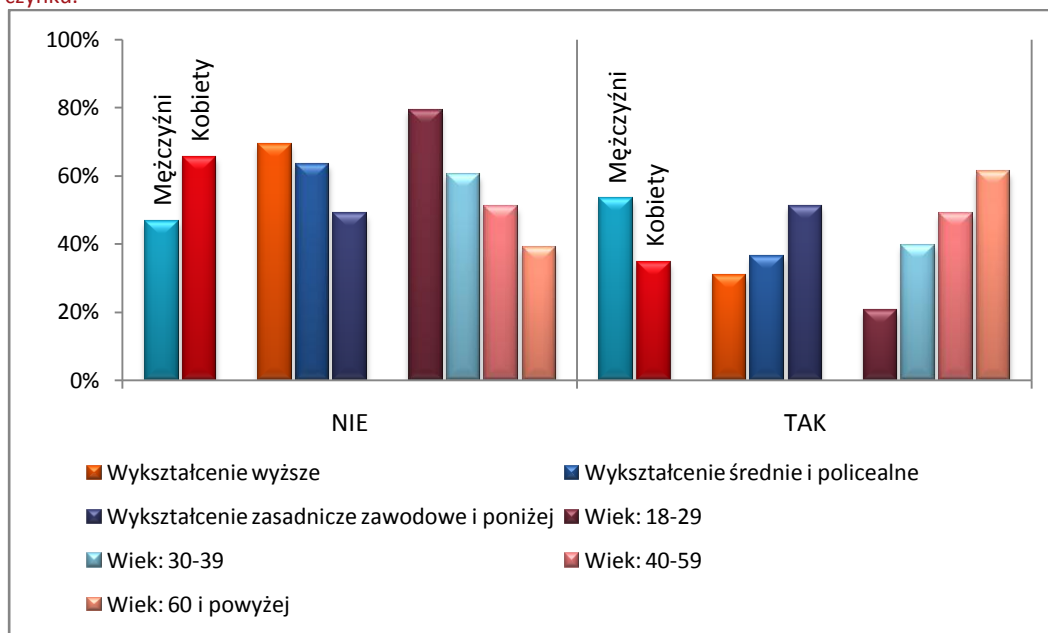

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy gminy twierdzą, że w gminie nie ma wielu miejsc, w których mogą wypocząć. Twierdzi tak 57% (ocena ważona). Mężczyźni są mniej krytyczni niż kobiety, przeciwnego zdania jest wręcz większość z nich. Jedynie osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej oceniają tę sferę pozytywnie (większość jest minimalna). Najbardziej krytyczni są mieszkańcy posiadający dyplom ukończenia wyższej uczelni oraz osoby młode 18–29 lat. Zadowoleni są tylko mieszkańcy z najstarszej grupy wiekowej. Większość ocenia, że miejsca do wypoczynku są ważnym kryterium oceny atrakcyjności gminy. Waga tego kryterium w ocenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania jest podobnie oceniana przez wszystkie grupy, choć można zauważyć, że wzrasta ona wraz z wiekiem respondentów; ważniejsza jest dla kobiet niż dla mężczyzn.

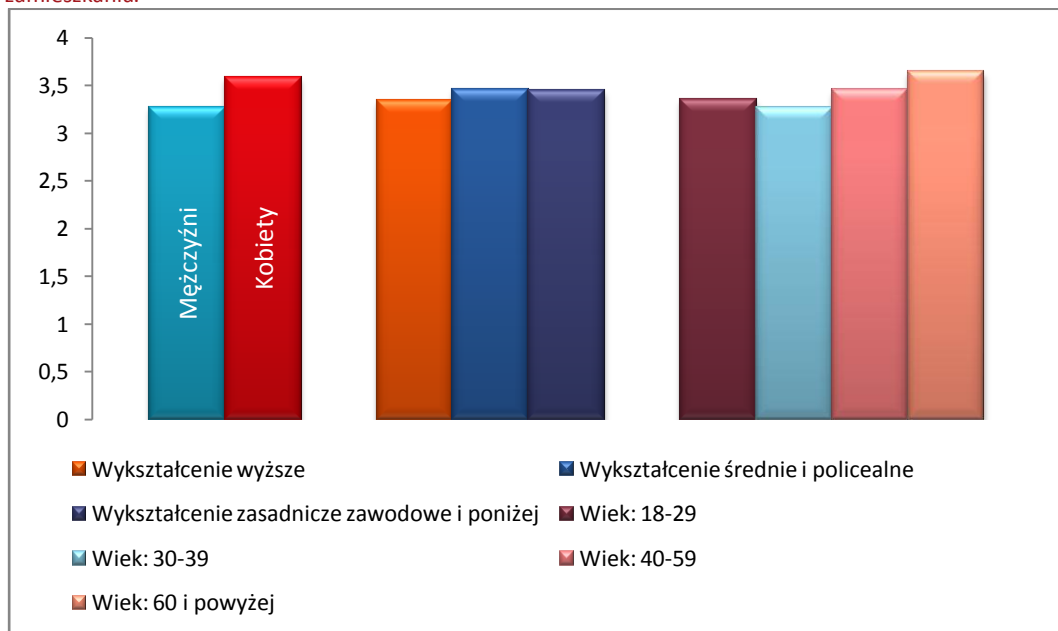
Wnioski: Oferta miejsc do wypoczynku gminy jest uważana za słabą stronę gminy i w tym zakresie stan ten należy poprawiać. Jest to jednocześnie dla mieszkańców bardzo ważne kryterium jakości życia, a zatem działania planowane w tym obszarze należy traktować priorytetowo.

Wykres 51. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie jest dużo miejsc do wypoczynku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 52. Średnia oceny, czy to, że w gminie jest dużo miejsc do wypoczynku, ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Baza sportowo-rekreacyjna w gminie jest dobrze rozwinięta. Oferta uprawiania sportu i rekreacji spełnia oczekiwania mieszkańców. Rozwój sportu w Sulechowie powinien być następstwem wspierania sportu masowego poprzez promowanie aktywności fizycznej mieszkańców, zwłaszcza młodzieży.

Oferta miejsc do wypoczynku w gminie jest niewystarczająca, w szczególności dla osób młodych.

W ramach rozwoju turystyki aktywnej należy wzbogacać ofertę turystyczną wykorzystującą port turystyczny żeglugi rzecznej w Cigacicach.

W Sulechowie brakuje bazy noclegowej o wyższym standardzie. Liczba turystów krajowych i zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych systematycznie maleje.

4.10. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy Sulechów zapewniają następujące placówki i jednostki opieki zdrowotnej:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sulechowie,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska w zakresie dermatologii i wenerologii,
- Specjalistyczna praktyka lekarska w zakresie neurologii,
- NZOZ Centrum Medyczne Dormed,
- NZOZ Centrum Medyczne Medicus,
- Indywidualna specjalistyczna praktyka lekarska w zakresie okulistyki,
- Niepubliczny urologiczny zakład opieki zdrowotnej Uro-Laser.

Ponadto w gminie funkcjonują:

- lekarze podstawowej opieki zdrowotnej,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Dom Dziennego Pobytu dla dzieci,
- Dom Dziennego Pobytu emeryta i rencisty,
- 9 aptek,
- niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

Szpital w Sulechowie świadczy usługi w zakresie ochrony zdrowia dla ponad 45 tys. mieszkańców województwa lubuskiego. Podstawowym rejonem działania jest teren powiatu zielonogórskiego, a w szczególności gminy: Sulechów, Kargowa, Babimost, Trzebiechów, Bojadła oraz Czerwieńsk. Liczba przeprowadzanych w placówce badań świadczy o wysokim oddziaływaniu szpitala. Stary budynek Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sulechowie był jednak niedostosowany do aktualnie obowiązujących przepisów prawa i nie realizował założeń określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 2006 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia oraz urządzenia zakładu opieki zdrowotnej. Zły stan techniczny infrastruktury powodował, że szpital nie miał możliwości w pełni realizować stawianych przed nim zadań.

W maju 2011 r. w SP ZOZ w Sulechowie odbyło się uroczyste otwarcie zmodernizowanego Szpitala w Sulechowie. Projekt *Modernizacja szpitala w Sulechowie poprzez rozbudowę w celu dostosowania do wymogów określonych w obowiązujących przepisach prawa* jest współfinansowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Dzięki realizacji projektu Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sulechowie będzie realizował swoje zadania w pomieszczeniach o poziomie zgodnym z wymogami UE. W całym gmachu jest blisko 90 łóżek. Sale chorych są klimatyzowane, w każdej jest nowoczesny telewizor i dostęp do internetu²⁵.

W celu poprawy stanu zdrowia i zarazem jakości życia mieszkańców gminy Sulechów, a także sprecyzowania działań wpływających na stan zdrowia mieszkańców gminy został stworzony *Program Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na*

²⁵ Na podstawie informacji z serwisu internetowego <http://lubuskie.pl>

lata 2007–2010. W ramach realizacji programu samorząd oraz jednostki podległe podejmowały różne przedsięwzięcia, których zadaniem było zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych, promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia oraz edukacja zdrowotna społeczności lokalnej²⁶. Program został aktualizowany na lata 2011–2015.

Celem rozpoznania potrzeb mieszkańców gminy oraz możliwości ich zaspokojenia i poprawy jakości życia społeczności lokalnej opracowano *Strategię rozwiązywania problemów społecznych Gminy Sulechów na lata 2005–2012*. Jednym z głównych podmiotów uczestniczących w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej ujętych w strategii jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulechowie. Z usług Ośrodka (świadczenia pieniężne, rzeczowe, usługi opiekuńcze w domu klienta, usługi świadczone przez Centrum Usług Socjalnych, praca socjalna, poradnictwo prawne, rodzinne, opiekuńczo-wychowawcze) w 2009 r. skorzystało 1269 rodzin to jest 3888 osób. Świadczenia rodzinne pobierały 2024 rodziny, świadczenia z funduszu alimentacyjnego pobierały 184 rodziny (w tym 289 osób uprawnionych), a o pomoc w formie dodatków mieszkaniowych złożono 1002 wnioski, w tym pozytywnie rozpatrzonych zostało 925.

Dominującym problemem, z powodu którego klienci zgłaszali się po pomoc była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego spowodowana długotrwałym bezrobociem. W wielu rodzinach pracownicy socjalni stwierdzali również niepełnosprawność powodującą problemy w codziennym życiu i samodzielności oraz alkoholizm wpływający destrukcyjnie na rodziny²⁷.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sulechowie wchodzący w skład Ośrodka Pomocy Społecznej przeznaczony jest dla osób z zaburzeniami psychicznymi i upośledzonych umysłowo, niewymagających hospitalizacji. ŚDS finansowany jest z budżetu rządowego. Z usług wykwalifikowanej kadry oraz opieki wolontariuszy w 2009 r. korzystały 32 osoby. Z codziennego pobytu w Domu Dziennego Pobytu dla emerytów i rencistów korzystają średnio 42 osoby. Program opieki nad tą grupą społeczną (zakwalifikowano 116 osób) zapewnia system pomocy finansowej, usług opiekuńczych oraz propozycje i propagowanie sposobu życia opartego o rozwój zainteresowań kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych, a także czynny wypoczynek i aktywność społeczną.

Do świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci zakwalifikowano 49 dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dzienny Dom Pobytu dla dzieci to oddział dziennego pobytu dla dzieci w wieku od 4 miesięcy do 3 roku życia. W 2009 r. do ośrodka wsparcia uczęszczało 116 dzieci.

Ponadto w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonują jadalnia i magazyn rzeczy używanych, a także świadczone są usługi medyczne i poradnictwo rodzinne, usługi pralnicze i kąpielowe oraz domowe usługi opiekuńcze.

W Sulechowie funkcjonuje także Centrum Profilaktyki Uzależnień, które prowadzi działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną oraz terapię i profilaktykę w zakresie uzależnień od alkoholu czy środków psychotropowych²⁸.

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy twierdzą, że w gminie trudno jest skorzystać z porady lekarskiej. 63% respondentów w ocenie ważonej twierdzi, że ma utrudniony dostęp do tej usługi. Na problem z uzyskaniem porady lekarskiej o wiele częściej narzekają kobiety niż mężczyźni. Zła ocena dostępności do usług lekarskich wzrasta wraz ze spadkiem poziomu wykształcenia mieszkańców. Spada natomiast wraz ze wzrostem kategorii wiekowej do najstarszej, w której zaobserwowano największe niezadowolenie z dostępności do porady lekarskiej. Dostęp do tej usługi jest dla mieszkańców bardzo ważnym kryterium oceny atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Wszystkie grupy respondentów jednakowo wysoko oceniają to kryterium, choć można zauważyć, że ocena tego kryterium wzrasta wraz z wiekiem.

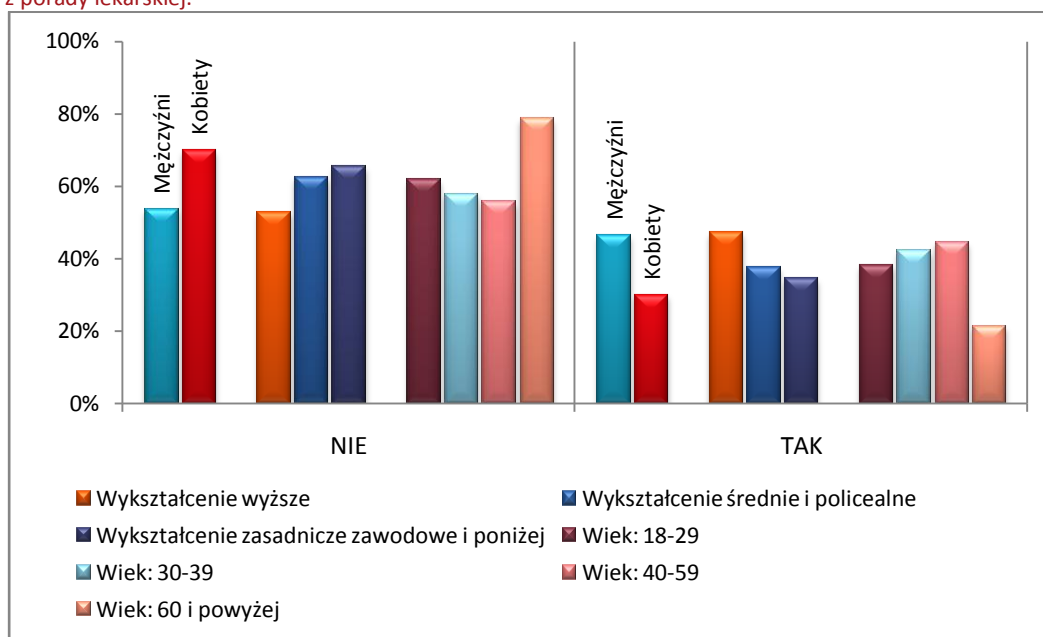
Wnioski: *Dostęp do porady lekarskiej jest oceniany jako słaba strona gminy. Jednocześnie jest to bardzo ważne kryterium jakości życia. Działania zaplanowane w ramach strategii powinny być nakierowane na znaczną poprawę stanu i uzyskać status priorytetowych ze względu na wysoką ocenę dostępu do porady lekarskiej wśród kryteriów jakości życia. Działania powinny szczególnie uwzględniać dobro kobiet oraz osób starszych.*

²⁶ Na podstawie informacji z realizacji w roku 2009 Programu Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007–2010.

²⁷ Na podstawie sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie za okres I–XII 2009 r.

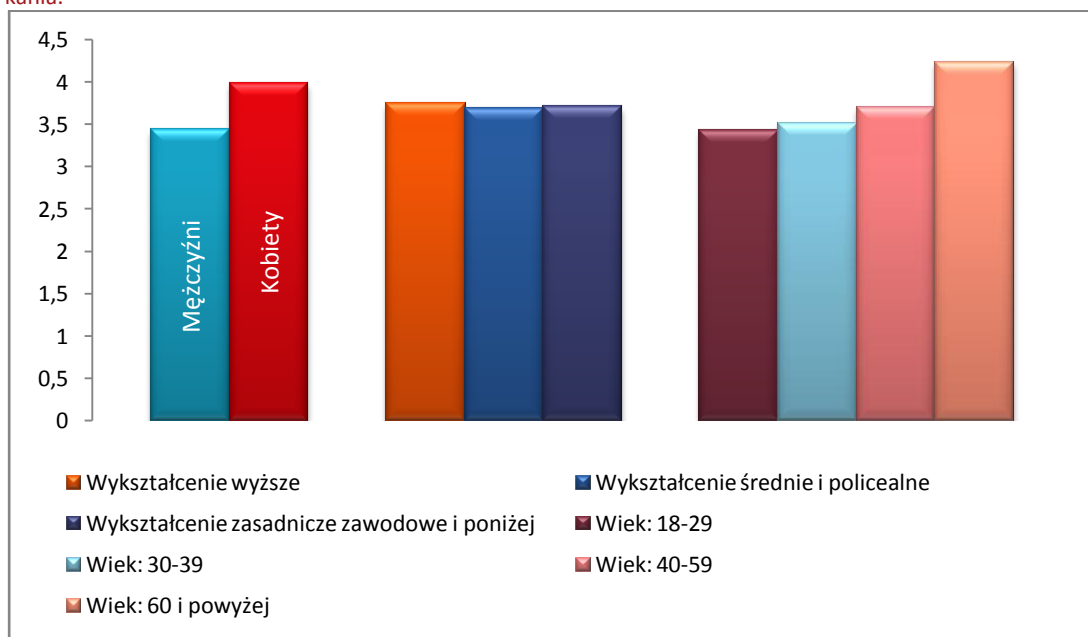
²⁸ Na podstawie Informacji o stanie mienia komunalnego gminy Sulechów, stan na 31 grudnia 2009 r.

Wykres 53. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie łatwo można skorzystać z porady lekarskiej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 54. Średnia oceny, czy dostęp do porady lekarskiej w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Baza opieki zdrowotnej w gminie jest zadowalająca. Zmodernizowany szpital w Sulechowie jest dostosowany do obowiązujących standardów i wymogów UE. Niezadowalająca jest natomiast jakość usług medycznych, dostęp do porady lekarskiej jest przez mieszkańców oceniany jako słaba strona gminy.

W zakresie pomocy społecznej konieczne są działania skierowane na wsparcie osób bezrobotnych, rozwój pomocy dla osób starszych oraz rozwój pomocy dla osób niepełnosprawnych.

4.11. Instytucje otoczenia biznesu

W Sulechowie rozwinięty jest sektor małych i średnich przedsiębiorstw, dlatego ważny jest system wsparcia szczególnie dla tej grupy firm. Rolę tę pełnią instytucje otoczenia biznesu, które powstały zarówno z inicjatywy samorządu, jak i sektora prywatnego, o zasięgu regionalnym, lokalnym czy ponadlokalnym, a nawet – z racji położenia geograficznego – transgranicznym. Są to zarówno instytucje finansowe, jak i doradcze, informacyjne i szkoleniowe, agencje rozwoju regionalnego, izby i stowarzyszenia gospodarcze, organizacje pracodawców, inkubatory przedsiębiorczości. Większość z wymienionych instytucji ma swoje siedziby w Zielonej Górze, jednak swym zasięgiem obejmują one wszystkie miasta Lubuskiego Trójkąta.

W samym Sulechowie funkcjonują cztery banki:

- Oddział PKO BP S.A.,
- Bank Zachodni WBK S.A.
- Bank Spółdzielczy w Siedlcu (filia w Sulechowie),
- Kredyt Bank S.A. (filia).

Ponadto swoją siedzibę mają w mieście instytucje ubezpieczeniowe: PZU S.A., WARTA S.A., Hestia oraz biura brokerskie świadczące dostęp do usług pozostałych ubezpieczycieli. W Sulechowie działają także prywatne biura obrotu nieruchomości, kancelarie prawne, kancelaria notarialna, Biuro Terenowe ZUS, Ośrodek Dokumentacji Geodezyjno-Kartograficznej.

Organizacjami pozarządowymi wspierającymi biznes są:

- Sulechowskie Stowarzyszenie Handlowców i Kupców (o zasięgu lokalnym),
- Sulechowska Organizacja Pracodawców.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Oferta instytucji otoczenia biznesu zlokalizowana jest na terenie Lubuskiego Trójkąta, a nie w samym Sulechowie.

W Sulechowie całkowicie brak nowoczesnych rozwiązań w zakresie finansowania innowacji, np. funduszu typu *venture capital*, funduszy *seed capital*, inwestorów typu *business angels*.

Aby gospodarka Sulechowa mogła się rozwijać i być konkurencyjna, niezbędne jest zwiększenie zakresu wykorzystania wiedzy w przedsiębiorstwach oraz podnoszenie innowacyjności produkcji.

Aktualnie istniejący system wsparcia innowacji w województwie należy uznać za niewystarczający w stosunku do potrzeb budowania innowacyjnej gospodarki. Porównanie go z infrastrukturą innowacyjną w innych regionach Polski i Europy wskazuje na konieczność jego szybkiej rozbudowy. Niezbędne wydaje się utworzenie wspólnej platformy informacyjnej dla przedsiębiorstw, czyli powołanie Lubuskiego Centrum Innowacji.

4.12. Bezpieczeństwo publiczne

Zadania związane z bezpieczeństwem i porządkiem publicznym realizowane są przez instytucje i służby odpowiedzialne za stan bezpieczeństwa, w tym wiodące: komisariat policji, straż miejską oraz jednostkę ratowniczo-gaśniczą państwowej straży pożarnej, która wykorzystując nowoczesny sprzęt prowadzi szeroko zakrojone akcje ratownicze na terenie gminy oraz poza jej granicami.

Komisariat policji w Sulechowie zakresem działania obejmuje obszar o powierzchni 657 km² i obsługuje 46 tys. mieszkańców. Do zadań Sulechowskiej policji należy m.in. zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w ponad 100 miejscowościach skupionych w 5 gminach. Największe zagrożenie przestępczością i naruszeniami porządku prawnego występuje w mieście Sulechowie, w mniejszym stopniu w gminie Sulechów oraz na terenie podległym posterunkom policji.

W 2009 r. w prowadzonych postępowaniach stwierdzono 1062 przestępstwa, czyli o ⅓ mniej niż w 2008 r. Z tej liczby prawie 59% to przestępstwa stwierdzone o charakterze kryminalnym, 5% o charakterze gospodarczym, 1,6% to przestępstwa narkotykowe, 26,5% o charakterze drogowym, pozostałe 8% to przestępstwa stwierdzone inne. W 2009 r. wskaźnik zagrożenia przestępczością, mierzony liczbą stwierdzonych przestępstw na 100 tys. mieszkańców, wyniósł 4010,7.

Zmniejsza się liczba przestępstw narkotykowych, których w 2009 r. stwierdzono ponad dwukrotnie mniej w stosunku do roku poprzedniego. Wykrywalność przestępstw narkotykowych wyniosła 94%. Prawie pięciokrotnie zmniejszyła się liczba przestępstw gospodarczych, których wykrywalność osiągnęła 98%. Wskaźnik wykrywalności ogólnej sprawców przestępstw w roku 2009 wyniósł 73% (w 2008 r. 80 %), a przestępstw kryminalnych 57% (w 2008 r. 69%), co wskazuje, że był niższy niż w roku 2008. Wynika to ze spadku przestępstw stwierdzonych²⁹.

Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców jest jednym z priorytetów władz miejskich. W 2006 roku Uchwałą Rady Miejskiej w Sulechowie został przyjęty program *Bezpieczna Gmina Sulechów*, który ma na celu rozwiązywanie problemów przestępczości i patologii społecznych za pomocą właściwego ukierunkowania działań służb profesjonalnych i innych podmiotów. Sulechowska policja wspólnie z innymi służbami przeprowadza akcje i działania mające na celu zmniejszenie liczby przestępstw oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, jak np.: comiesięczne działania na drogach *Pieszy, Trzeźwość i Prędkość, Pasy bezpieczeństwa*, kwartalne działania na drogach pn. *Jedno-ślad*, kwartalne działania prewencyjne w mieście pn. *Bezpieczne Miasto*, coroczna akcja *Choinka*, sezonowe akcje *Kłusownik*³⁰.

Duży wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców miasta ma zainstalowany w roku 2005 system monitoringu wizyjnego. Na budynku ratusza umieszczone są trzy punkty kamerowe, co umożliwia obserwację Placu Ratuszowego oraz wlotów ulic prowadzących do niego. Zadaniem systemu monitoringu jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz nadzór, zwłaszcza w godzinach nocnych, nad położonymi przy placu obiektami handlowymi. Centrum monitoringu miejskiego zlokalizowane jest w komisariacie policji w Sulechowie. Obsługę merytoryczną systemu monitoringu zapewnia policja w ramach swojej działalności³¹.

System monitoringu wizyjnego miasta Sulechów jest obecnie niewystarczający z powodów technicznych – powinna zostać zwiększona liczba kamer w wybranych obszarach, np. w miejscach gromadzenia się młodzieży oraz osiedlach mieszkaniowych.

W zakresie bezpieczeństwa publicznego ważną kwestią są również zagrożenia spowodowane powodziami. Ostatnie powodzie wykazały konieczność doinwestowania służb w specjalistyczny sprzęt transportowy i logistyczny, w tym m.in. Straży Miejskiej angażującej się w ratownictwo.

²⁹ Na podstawie artykułu: *Sprawozdanie Komisariatu Policji w Sulechowie za rok 2009 dotyczące stanu bezpieczeństwa w podległym regionie z uwzględnieniem Gminy Sulechów, Biuletyn Informacyjny Miasta i Gminy Sulechów nr 86*, marzec 2010.

³⁰ Na podstawie artykułu: *Sprawozdanie Komisariatu Policji w Sulechowie za rok 2009 dotyczące stanu bezpieczeństwa w podległym regionie z uwzględnieniem Gminy Sulechów, Biuletyn Informacyjny Miasta i Gminy Sulechów nr 87*, kwiecień 2010.

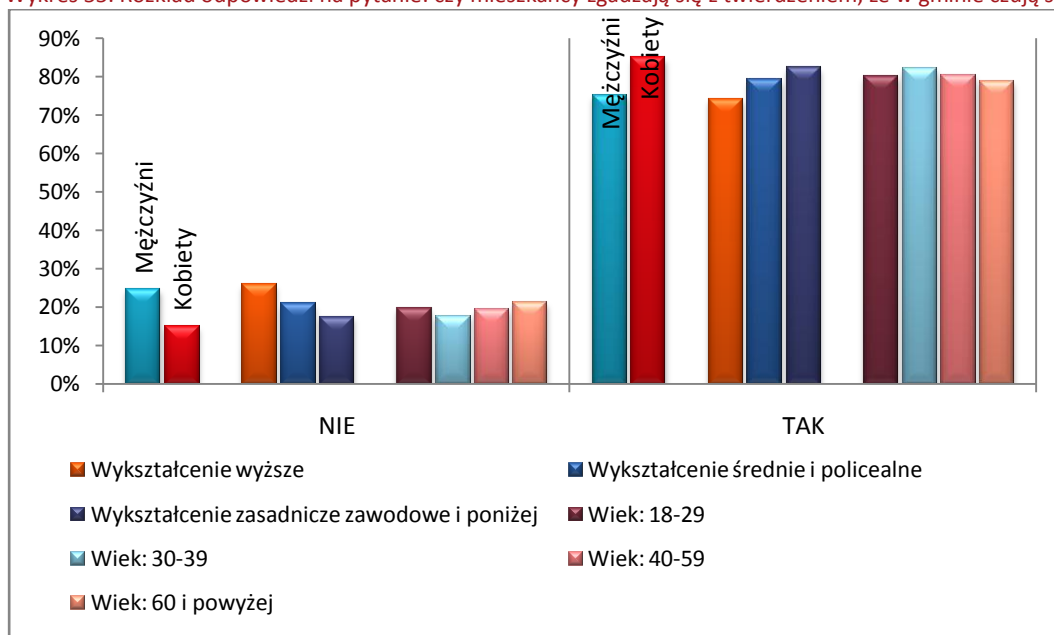
³¹ Na podstawie *Programu Bezpieczna Gmina Sulechów*.

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy twierdzą, że czują się w gminie bezpiecznie, przewaga osób tak twierdzących nad pozostałymi jest duża. 80% w ocenie ważonej twierdzi, że czuje się bezpiecznie. Znacznie mniej bezpiecznie niż kobiety czują się mężczyźni. Poczucie bezpieczeństwa spada wraz z wykształceniem. W kategorii wiekowej nie obserwuje się większych różnic. Poczucie bezpieczeństwa jest dla mieszkańców bardzo ważnym kryterium oceny atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Najważniejszym spośród wszystkich badanych. Wszystkie grupy respondentów jednakowo wysoko oceniają to kryterium.

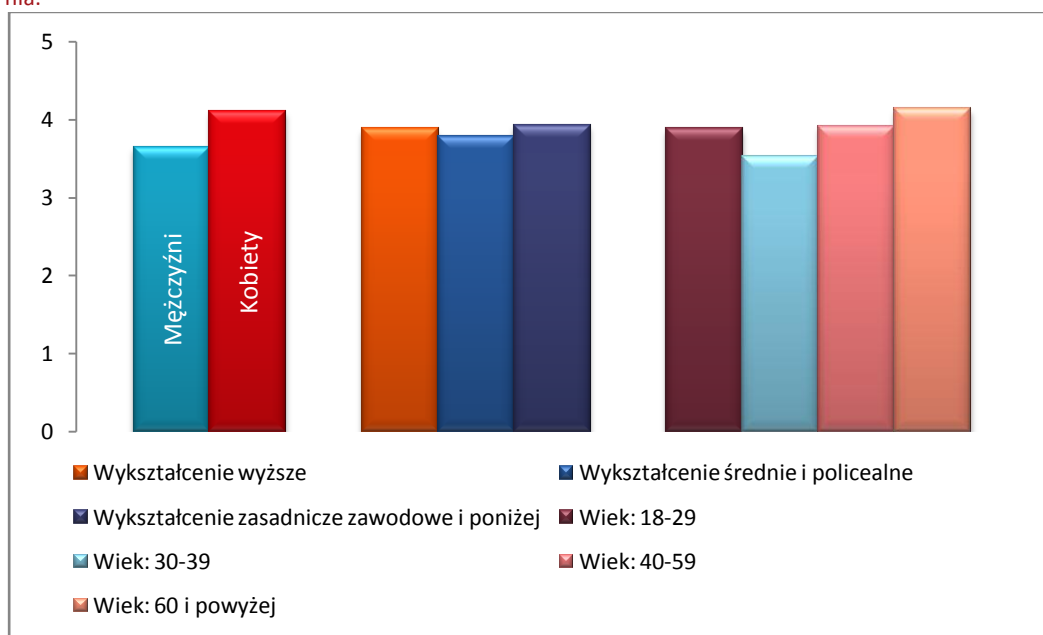
Wnioski: Poczucie bezpieczeństwa jest jednoznacznie oceniane jako mocna strona gminy. Wszyscy mieszkańcy stwierdzają, że jest to bardzo ważne kryterium jakości życia. Działania zaplanowane w ramach strategii powinny być nakierowane na utrzymanie stanu i – ze względu na wagę kryterium w ocenie jakości życia – powinny być traktowane priorytetowo.

Wykres 55. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie czują się bezpiecznie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 56. Średnia oceny, czy poczucie bezpieczeństwa w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Konieczne jest wdrażanie programu profilaktycznego z zakresu uzależnień skierowanego wprost do młodych mieszkańców gminy oraz ich rodziców i wychowawców.

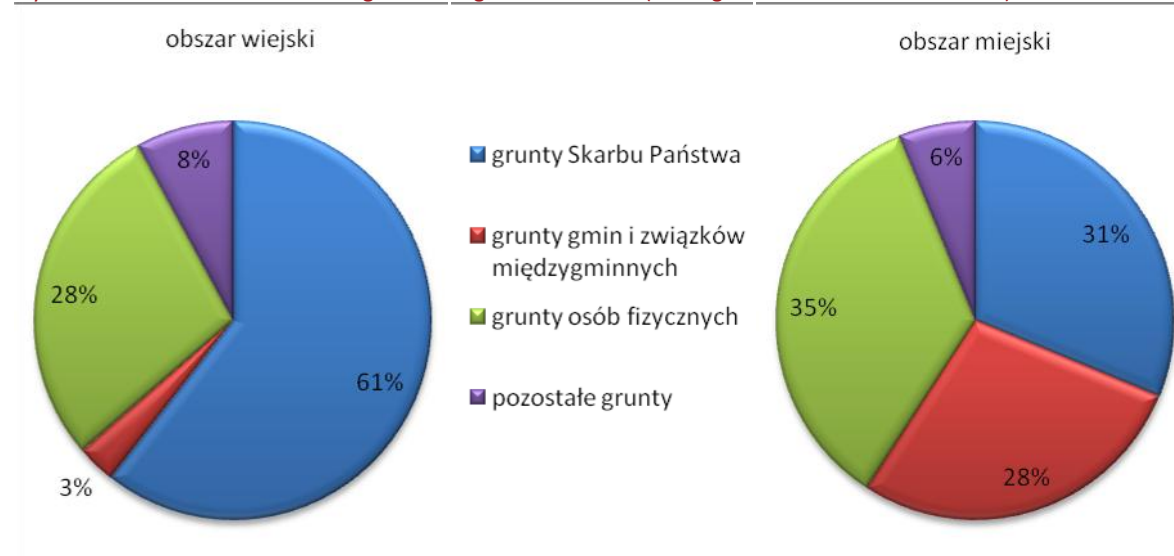
Wskazane jest tworzenie obiektów rekreacyjnych i sportowych (skate parki, boiska, kawiarenki internetowe, świetlice), w których dzieci i młodzież mogą realizować swoje zainteresowania. Takie wyznaczone miejsca łatwiej objąć kontrolą i w skuteczny sposób reagować na zagrożenia i niepożądane zachowania.

Obecnie infrastruktura monitoringu w gminie nie spełnia swojej roli. Należy kontynuować rozwój monitoringu w mieście celem poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i publicznego.

5. Analiza położenia gminy, analiza przestrzenna, struktura władania gruntami

Gmina Sulechów leży w środkowowschodniej części województwa lubuskiego, w granicach powiatu zielonogórskiego. Od północy graniczy z gminami Babimost, Szczaniec, Świebodzin i Skąpe. Od strony zachodniej z gminą Czerwieńsk, od południa z gminą Zielona Góra i od strony wschodniej z gminami Trzebiechów i Kargowa. Od południa naturalną granicą gminy jest rzeka Odra. Gmina zajmuje powierzchnię około 236 km². Dzieli się na 20 sołectw, w których znajdują się 22 miejscowości. Centralnie usytuowane miasto Sulechów pełni rolę administracyjno-usługową dla obszaru gminy. Usytuowanie gminy w niewielkiej odległości od granicy z Niemcami (80 km), w bliskim sąsiedztwie Zielonej Góry (20 km) i 15 km od lotniska w Babimostie sprzyja dalszemu rozwojowi gospodarczemu i przestrzennemu.

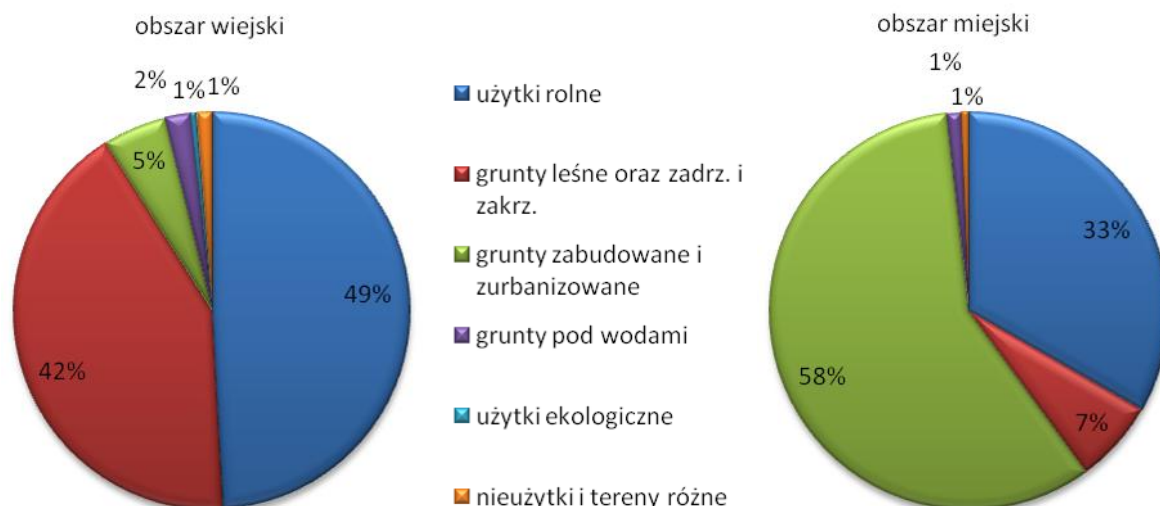
Wykres 57. Struktura własnościowa gruntów w gminie Sulechów (według stanu na dzień 01.01.2010 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sulechowie.

Dotychczasowy stan użytkowania terenów poprzez wyodrębnienie ich podstawowych funkcji powstał w wyniku historycznego rozwoju dawnych założeń osadniczych. Na terenie gminy Sulechów wyróżniają się obszary o zróżnicowanych sposobach zagospodarowania: usługowe, mieszkalnictwa, wytwórczości, rekreacyjne i ciągów ekologicznych, a także rolnicze.

Wykres 58. Struktura użytkowania gruntów w gminie Sulechów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Sulechowie.

Obowiązujące w gminie Sulechów miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pokrywają ponad 3,6 tys. ha, czyli około 15% powierzchni gminy. Plany zagospodarowania przestrzennego są następstwem opracowanego studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gminy Sulechów. Planowane zagospodarowanie przestrzenne nie dopuszcza możliwości łączenia funkcji np. mieszkaniowej i funkcji, która negatywnie wpływa na życie mieszkańców i środowisko³².

Tereny północno-wschodnie wokół miasta obejmują strefę mieszkaniową, a tereny południowo-zachodnie strefę usługową.

Mieszkańcy Zielonej Góry są zainteresowani zasiedlaniem głównie południowych obszarów gminy Sulechów. W Cigacicach i Górzycach oraz w Nowym Świecie przygotowano plany zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową. Jednak obserwacje demograficzne, jak i terenowe nie wskazują na bardzo duże zainteresowanie zasiedlaniem gminy Sulechów przez zielonogórzan.

Na terenie gminy można wskazać tereny, które są i będą przedmiotem aktywizacji gospodarczej, w tym m.in.:

- Tereny wokół wylotu z Sulechowa do Poznania w kierunku wschodnim – to tereny Agencji Nieruchomości Rolnej objęte planem pod usługi, przemysł i magazyny. Tereny są nieuzbrojone. Uzbrajanie ze względu na finansowe możliwości gminy będzie przebiegać na bieżąco w odniesieniu do zainteresowania inwestorów.
- Około 12 ha uzbrojonego terenu, którego właścicielem jest gmina zostało przygotowane pod inwestycje przy ul. Rozwojowej.
- W kierunku zachodnim od Sulechowa, między drogą krajową nr 3, wojewódzką 277 i wojewódzką 278 do projektowanej obwodnicy, rozpościera się teren 185 ha w większości przeznaczony pod przemysł i usługi. Jest to teren, którego właścicielami są osoby fizyczne, gmina posiada tu około 7 ha.
- Na północ od Nowego Świata aż do granic Sulechowa do drogi nr 278 znajduje się 210 ha terenu przeznaczonego pod przemysł, produkcję i usługi. Gmina dysponuje tu około 30 ha.
- Pomiędzy Nowym Światem a Cigacicami możliwa jest lokalizacja przemysłu i usług na terenie o powierzchni około 40 ha.
- W okolicy Cigacic około 50 ha terenu przeznaczonych jest pod rozbudowę firmy Rockwool.

Tereny nieobjęte planami mogą być przedmiotem zainteresowania inwestorów, należy przewidzieć obejmowanie ich sukcesywnie planami. Potencjalnie interesującym terenem jest obszar pomiędzy obwodnicą a budowaną drogą ekspresową S3 i wzdłuż budowanej S3.

³² Na podstawie: Biuletynu Informacyjnego nr 82, listopad 2009, str. 4, http://www.sulechow.pl/obj/1856_Biuletyn_Sulechow_82.pdf oraz: sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Sulechów za okres od dnia 1 stycznia 2008 r. do dnia 30 września 2009 r.

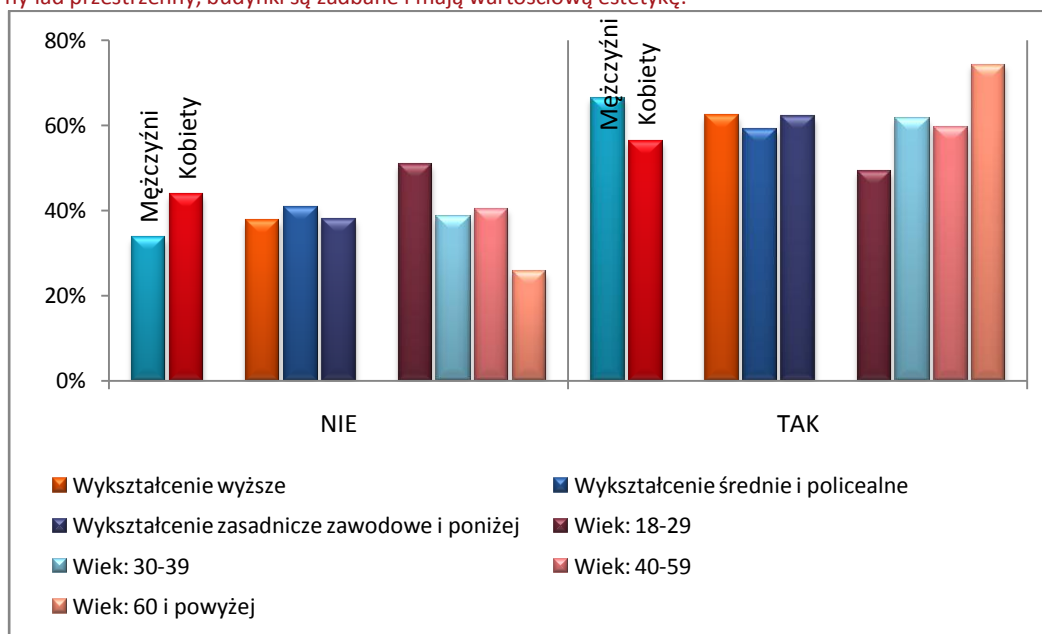
Plany inwestycyjne, głównie związane z budową bloków wojskowych, może mieć funkcjonująca w Sulechowie jednostka wojskowa, co należy uwzględnić w planach miejscowych. Rozwój jednostki – w tym zwiększenie kadry, która może napłynąć do Sulechowa wraz z rodzinami – należy uwzględnić w zapisach strategii.

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy gminy twierdzą, że jest ona ładna, panuje tu ogólny ład przestrzenny, budynki są zadbane i mają wartościową estetykę. Tego zdania jest 61% (ocena ważona) mieszkańców, a zatem nie jest to zdecydowana większość. Wykształcenie respondentów nie wpływa na ich opinię. Inaczej jest z wiekiem. W najmłodszej grupie wiekowej jest więcej osób niezadowolonych niż zgadzających się z twierdzeniem, że w gminie panuje ład i jest estetycznie. Najczęściej z kolei zadowolenie wyrażają osoby z najstarszej grupy wiekowej (60 lat i powyżej). Estetyka gminy jest ważniejsza dla kobiet niż mężczyzn, także dla osób z wyższym wykształceniem oraz dla osób starszych.

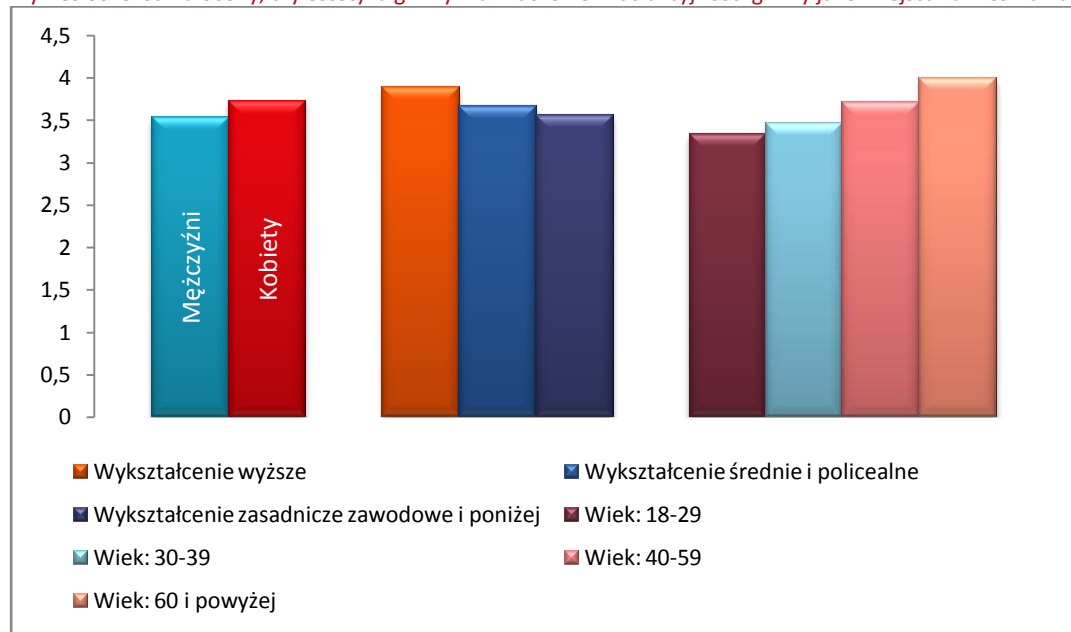
Wnioski: Estetyka gminy jest uważana przez mieszkańców za jej mocną stronę. Jest to też bardzo ważny czynnik atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania, a zatem w ramach planowania strategicznego powinno się dążyć do wykorzystania szansy związanej z tą sferą życia gminy i poprawiać stan, który nie jest jednoznacznie przez wszystkich postrzegany jako odpowiedni.

Wykres 59. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie jest ładnie, panuje tu ogólny ład przestrzenny, budynki są zadbane i mają wartościową estetykę.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 60. Średnia oceny, czy estetyka gminy ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Mając na uwadze zróżnicowanie funkcjonalne przestrzeni gminy Sulechów, za wskazane należy uznać dbanie o właściwe zagospodarowanie sołectw. Poprawy wymaga ogólna estetyka terenów zabudowanych, ponieważ jest to ważne kryterium świadczące o atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

6. Analiza dokumentów sprawozdawczych przedstawianych Radzie Miejskiej, w tym m.in. z wykonanych prac inwestycyjnych i z wykonania budżetu

Sprawozdanie z wykonania budżetu za rok 2010

Budżet gminy Sulechów na rok 2010 został przyjęty uchwałą nr XXXVIII/434/2009 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 15 grudnia 2009 r. Budżet gminy Sulechów za rok 2010 w stosunku do planu został wykonany po stronie dochodów budżetowych w 99%, a po stronie wydatków budżetowych w 98%. Wynik pomiędzy wykonanymi dochodami a wykonanymi wydatkami za rok 2010 wyniósł 10 158 662 zł i stanowi deficyt budżetu (niższy od planowanego o kwotę 862 115 zł). Wykonanie poszczególnych źródeł dochodów było prawidłowe z wyjątkiem dwóch źródeł:

- Ze sprzedaży mienia komunalnego – wykonanie do planu wyniosło 41,6%. W porównaniu z latami poprzednimi zostało złożonych mniej wniosków o wykup lokali mieszkalnych. Do prognozowanego planu dochodów w roku 2010 ujęto sprzedaż gminnych terenów inwestycyjnych w Sulechowie, jednakże do sprzedaży nie doszło, ponieważ potencjalni inwestorzy nie przystąpili do przetargów, a to skutkowało wykonaniem dochodów z tytułu mienia gminnego tylko w 41,6% do planu.
- Z wpływów z opłaty eksploatacyjnej – wykonanie do planu wyniosło 58,2%. Wpływy z tego tytułu są niezależne od gminy, bowiem wszystkie decyzje o określeniu opłaty eksploatacyjnej za wydobywanie gazu ziemnego i ropy naftowej dla przedsiębiorcy wydawane są przez Ministra Środowiska, a wpływy z tego tytułu dla gminy wynoszą 60% opłaty.

Wykonanie wydatków budżetowych w gminie Sulechów za rok 2010 według ich rodzajów i poszczególnych działów było realizowane w sposób celowy, oszczędny do wysokości potrzeb w zakresie zadań bieżących i majątkowych. Dominującymi wydatkami budżetowymi w gminie Sulechów w stosunku do wydatków wykonanych ogółem były wydatki na zadania w zakresie oświaty i wychowania (31%), kultury fizycznej i sportu (23%) oraz pomocy społecznej (16%). Łącznie stanowiły one prawie 70% wydatków wykonanych. W roku 2010 wydatki majątkowe stanowiły 30%

wydatków budżetowych wykonanych ogółem (w 2009 r. stanowiły 24%). W Budżecie gminy Sulechów realizowanych było 40 zadań majątkowych, z czego 20 było zadaniami wprowadzonymi w roku 2010, a 20 kontynuowanymi z lat ubiegłych.

Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Sulechów za okres od 1 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r.

Plan gospodarki opadami dla gminy Sulechów został uchwalony w roku 2004 i stanowi załącznik nr 2 do uchwały nr XXIV/213/2004 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 21 grudnia 2004 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sulechów.

Sprawozdanie obejmuje okres dwóch lat kalendarzowych: od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Zawiera informacje o systemie gospodarki odpadami w gminie oraz stopniu realizacji zamierzonych celów w gospodarce odpadami komunalnymi.

Sprawozdanie z realizacji Programu *Bezpieczna Gmina Sulechów* za rok 2008

Podczas realizacji celów określonych w programie *Bezpieczna Gmina Sulechów* przyjętym do realizacji uchwałą nr XXXIX/366/2006 Rady Miejskiej Sulechów z dnia 18 kwietnia 2006 r. oraz w trakcie codziennej działalności poszczególne instytucje i służby wykonywały zadania związane z poprawą stanu bezpieczeństwa na terenie gminy Sulechów.

W 2008 roku dzielnicowi, kontrolerzy ruchu drogowego oraz specjalista ds. nieletnich z komisariatu policji w Sulechowie uczestniczyli w realizacji programów prewencyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży (od zerówki do szkoły ponadgimnazjalnej). W 2008 roku w celu poprawy bezpieczeństwa sulechowska policja organizowała patrole, przeprowadzała okresowe akcje i działania, dzięki czemu wzrosła ogólna wykrywalność przestępstw.

Sprawozdanie z działań podjętych w roku 2010 w oparciu o *Strategię rozwiązywania problemów społecznych Gminy Sulechów na lata 2005–2012*

W ramach pomocy finansowej 2010 w roku przyznano następujące świadczenia:

- a) ze środków finansowych gminy:
 - zasiłki celowe dla 414 rodzin na kwotę 214 968,00 zł,
 - specjalne zasiłki celowe dla 144 rodzin na kwotę 47 597,00 zł.
- b) z budżetu rządowego:
 - zasiłki stałe dla 119 rodzin na kwotę 340 941,00 zł,
 - zasiłki okresowe dla 278 rodzin na kwotę 247 492,00 zł.

W ramach pomocy przyznano 102 641 świadczeń w formie dożywiania na łączną kwotę 618 236,00 zł. Koszt poniesiony przez gminę na realizację tego zadania wyniósł 248 225,00 zł. Pozostałą część kwoty pokryła dotacja rządowa.

W roku 2010 pomoc w postaci schronienia, wyżywienia, odzieży i zatrudnienia uzyskało 20 osób. W ramach pracy socjalnej podjęto starania o uzyskanie dla tych osób lokali socjalnych lub umieszczenia ich w schroniskach i noclegowniach.

Z usług opiekuńczych wykonywanych przez wykwalifikowane opiekunki skorzystały w ubiegłym roku 74 osoby, które skorzystały z 18 871 godzin usługowych. Liczba godzin oraz czynności wykonywanych przez opiekunki ustalane były w zależności od potrzeb konkretnej osoby. W gminie działa Dom Dziennego Pobytu, który również w 2010 r. wykonywał usługi opiekuńcze. Z codziennego pobytu skorzystało 38 osób, natomiast zakwalifikowanych było 106 (pozostałe osoby korzystały z usług stosownie do potrzeb).

Ośrodek pomagał również osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku lub choroby, którym nie można było zapewnić pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Osoby te kierowane były do domów pomocy społecznej. W 2010 r. ze środków gminy sfinansowano pobyt w DPS dla 34 osób na łączną kwotę 463 390,00 zł.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymała w 2010 roku 53 wnioski o leczenie alkoholowe, z czego: 21 wpłynęło z komisariatu policji w Sulechowie, 2 z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulechowie, 22 złożyli członkowie rodzin, 1 wniosek był anonimowy, 1 wpłynął z Sądu Rejonowego w Świebodzinie, 2 z Izby Wyrzeż-

wień, 2 osoby zgłosiły się osobiście, na prośbę przewodniczącej GKRPA z polecenia burmistrza Sulechowa wszczęto 2 sprawy.

W 2010 roku instruktor terapii uzależnień prowadził zajęcia dla osób uzależnionych od alkoholu, z tej formy pomocy skorzystało około 496 osób. Odbýwały się też spotkania z terapeutą dla osób uzależnionych i współuzależnionych. W ciągu roku udzielono 192 konsultacje osobom uzależnionym i 435 osobom współuzależnionym. Z pomocy instruktora terapii uzależnień od narkotyków skorzystały osoby uzależnione i ich rodziny. Udzielono 169 konsultacji. Kurator sądowy udzielił około 125 porad prawnych.

Biuro Pełnomocnika ds. Uzależnień umożliwiło prowadzenie zajęć terapeutycznych dla ofiar oraz sprawców przemocy psychicznej, fizycznej oraz seksualnej, z których skorzystało około 600 osób.

Osoby z problemami rodzinnymi czy zaburzonymi relacjami pomiędzy członkami rodzin korzystały z porad doradcy życia rodzinnego - mediatora. Udzielał on również porad małżeńskich, a także osobom żyjącym w związkach nieformalnych, wychowawczych oraz pomagał w sytuacjach kryzysowych. Na taką formę wsparcia zdecydowało się 116 osób.

Na terenie gminy prowadzono także warsztaty profilaktyczne. Realizowano szkolne programy profilaktyki uzależnień, w tym prelekcje, zajęcia warsztatowe, spotkania edukacyjne dla młodzieży i rodziców. Zakupiono materiały edukacyjne i papiernicze niezbędne do realizacji tych programów. Odbýwały się one we wszystkich szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych oraz w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Sulechowie. Łącznie uczestniczyło w nich ok. 3000 osób.

W czasie wakacji na kolonie tematyczne związane z profilaktyką uzależnień wyjechało 104 dzieci, z czego 64 do Uścia i 40 do Pogórza. Ponadto w Brodach, Cigacicach, Kijach, Kłępsku i Pomorsku funkcjonowały świetlice środowiskowe.

W roku 2010 na stypendia i zasiłki szkolne przeznaczono kwotę 223,5 tys. zł. Taką formą pomocy, mającą na celu wyrównywanie szans edukacyjnych, wspierani byli uczniowie mieszkający w gminie Sulechów. W okresie od stycznia do czerwca pomocą materialną objęto 299 uczniów, a w okresie od września do grudnia 314. Coraz mniejsza liczba składanych wniosków o pomoc materialną wiąże się z pozostawionym na takim samym poziomie kryterium dochodowym przy jednoczesnym wzroście minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Uczniowie klas I–III szkół podstawowych oraz II gimnazjum korzystali z pomocy na zakup podręczników w ramach rządowego programu *Wyprawka szkolna*. Objęto nim 108 dzieci, z czego 87 to uczniowie szkoły podstawowej, a 21 to gimnazjaliści. Na ten cel wydatkowano kwotę ponad 20 tys. zł. Z tego samego programu mogli również skorzystać uczniowie słabowidzący, niesłyszący, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim oraz uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W roku ubiegłym taką pomoc przyznano 4 uczniom.

Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników oraz wypłaty uczniom zasiłku powodziowego na cele edukacyjne (Dz. U. nr 95, poz. 612 z późn. zm.) wypłacono 28 zasiłków, każdy po 1000 zł. Łącznie pomoc wyniosła 28000 zł.

W roku 2010 na stypendia naukowe i sportowe dla szczególnie uzdolnionych uczniów wydatkowano 13100 zł. Od stycznia do grudnia 2010 r. przyznano w szkołach podstawowych i gimnazjach 29 stypendiów naukowych na kwotę 2900 zł oraz 102 sportowe na kwotę 10200 zł.

W roku 2010 pomoc finansową otrzymali również zawodnicy reprezentujący trzy kluby sportowe: Miejski Ludowy Klub Sportowy Zawisza, Miejsko-Szkolny Klub Sportowy Orion i Wędkarski Klub Sportowy PERFEKT. Ogółem przyznano 29 stypendiów sportowych na łączną kwotę 133 630 zł.

Na inwestycje mające na celu poprawę warunków panujących w placówkach oświatowych wydano w 2010 roku 1 231 200 zł. Wybudowano m.in. kompleks boisk z bieżnią w Zespole Szkół w Sulechowie, stanowiska strzeleckie przy Szkole Podstawowej nr 1 im. gen. Józefa Bema w Sulechowie oraz przeprowadzono modernizację budynku Gimnazjum w Pomorsku. Wybudowano także place zabaw przy ul. Wiśniowej i ul. 31 Stycznia.

W roku 2010 współpraca samorządu z trzecim sektorem polegała w znacznym stopniu na zlecaniu zadań publicznych. Na zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu wydatkowano 242 300 zł, na ochronę zdrowia – 11000 zł, na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego – 16500 zł, na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową – 5500 zł.

Profilaktyczne działania informacyjne i edukacyjne skierowane głównie do dzieci i młodzieży z terenu gminy Sulechów prowadzone były w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Na podstawie zapisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie przekazano łącznie 51 200 zł, z czego wydatkowano 50 810 zł. Dzięki tym funduszom zorganizowano obozy i kolonie dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, a także przygotowano tematyczne warsztaty edukacyjno-profilaktyczne.

W ramach pomocy dzieciom z terenów powodziowych zorganizowano kolonie w niemieckim mieście Neuhausen. Wyjechało 22 dzieci ze szkoły w Brodach i Cigacicach.

W roku 2010 oddano do użytku 18 lokali socjalnych przy ul. Armii Krajowej 36. Realizacja tego przedsięwzięcia trwała od października 2009 roku do listopada 2010 roku.

Sprawozdanie z realizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Sulechów za okres od 1.01.2008 r. do 30.09.2009 r.

Celem sprawozdania jest przedstawienie Radzie Miejskiej w Sulechowie realizacji zadań przyjętych do wykonania w latach 2004–2011 na terenie gminy Sulechów zgodnie z art. 18 pkt. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 25 poz. 150 ze zm.) Sprawozdanie obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2008 r. do dnia 30 września 2009 r.

Informacja z realizacji w roku 2010 Programu Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007–2010

Program Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007–2010 został stworzony w celu sprecyzowania działań wpływających na stan zdrowia mieszkańców gminy. Przedsięwzięcia podejmowane w roku 2010 przez samorząd i jednostki podległe miały na celu zmniejszenie różnic w dostępności do świadczeń zdrowotnych, promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia oraz edukację zdrowotną społeczności lokalnej.

W gminnych przedszkolach realizowano wiele programów promujących zdrowe odżywianie, ekologię, aktywność fizyczną, higienę osobistą, a także profilaktykę zdrowotną. Regularnie odbywały się zajęcia korygujące postawę, rytmiczno-taneczne, logopedyczne. Placówki oświatowe współpracowały z zakładami opieki zdrowotnej, z policją, strażą miejską, żandarmerią.

Ośrodek Sportu i Rekreacji promował aktywny i zdrowy tryb życia podczas imprez masowych. Szkoły zapewniały uczniom możliwość aktywnego wypoczynku, organizując sportowe zajęcia pozalekcyjne. Systematycznie ulepszana i rozbudowywana jest baza rekreacyjno-sportowa, dzięki której mieszkańcy mogą rozwijać swoje zainteresowania. Prowadzone były działania aktywizujące osoby niepełnosprawne. Samorząd wspierał organizacje pozarządowe w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych, a Ośrodek Pomocy Społecznej pomagał finansowo tym mieszkańcom, którzy nie byli aktywni zawodowo ze względu na swoją niepełnosprawność lub niepełnosprawność bliskich. W roku 2010 gmina wsparła bieżącą działalność Hospicjum im. Lady Ryder of Warsaw w Zielonej Górze. Sulechowskie Stowarzyszenie Amazonek prowadziło profilaktykę i rehabilitację kobiet po mastektomii. Gmina Sulechów wspomagała także rehabilitację społeczną osób niewidomych poprzez ich udział w specjalistycznych warsztatach.

Sprawozdanie z wykonania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii za rok 2010

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w roku 2010 były podejmowane następujące działania:

- a) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków realizowane poprzez: prowadzenie zajęć z osobami uzależnionymi od alkoholu przez instruktora terapii uzależnień; prowadzenie zajęć przez wychowawców (dwie osoby) w świetlicach Caritas przy Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego; prowadzenie zajęć przez wychowawców w gminnej świetlicy środowiskowej w Brodach, Cigacicach, Kijach, Kłępsku, Pomorsku.

- b) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholizmu lub narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie prowadzone było poprzez: prowadzenie zajęć przez psychologa – specjalistę ds. przemocy; prowadzenie dyżurów przez sądowego kuratora rodzinnego; prowadzenie zajęć przez doradcę życia rodzinnego-mediatora; funkcjonowanie punktu konsultacyjno-interwencyjnego w biurze pełnomocnika ds. uzależnień.
- c) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży. Działania w tym zakresie obejmowały: realizację szkolnych programów profilaktyki uzależnień; zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży również w okresie wakacyjnym; kampanie Zachowaj Trzeźwy Umysł i Postaw na rodzinę; nieodpłatne badania mammograficzne; zakup broszurek profilaktycznych, ulotek, plakatów, książek; szkolenie członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulechowie oraz pełnomocnika ds. uzależnień.
- d) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz przemocy w rodzinie, w tym: współpraca z Izbą Wytrzeźwień w Raculi w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych; współpraca z komisariatem policji w Sulechowie w zakresie realizacji programów skierowanych do dzieci i młodzieży; współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, a także współpraca z sądem, ze szkołami; zgłoszenia od rodzin.
- e) Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulechowie. W roku 2010 GKRPA w Sulechowie odbyła 12 posiedzeń podstawowych, na których analizowano problemy alkoholowe osób z terenu gminy Sulechów oraz 33 posiedzenia zespołu motywującego, na których przeprowadzono rozmowy z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi.

Zadania w zakresie zwalczania narkomanii zostały wykonane w 74,7% w stosunku do planu, a zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi zostały wykonane w 98,6%. Łącznie wyżej wymienione działania zostały wykonane w 96,4 %.

Informacja z realizacji programu współpracy gminy Sulechów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2010

W roku 2010 współpraca gminy z trzecim sektorem polegała głównie na zlecaniu zadań publicznych w oparciu o przepisy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zadania, które wykonywały organizacje pozarządowe obejmowały takie sfery, jak zdrowie, bezpieczeństwo, kultura, sport, zapobieganie uzależnieniom, wypoczynek i turystyka, ekologia, ochrona przyrody, ratownictwo. Realizacja tych przedsięwzięć była możliwa dzięki wsparciu finansowemu gminy.

Samorząd poprzez wspieranie trzeciego sektora stwarzał warunki do budowania partnerstwa i zwiększania aktywności społecznej, umacniając wśród mieszkańców poczucie odpowiedzialności za siebie i otoczenie. W Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce Organizacje Pozarządowe zamieszczane były systematycznie informacje kierowane do trzeciego sektora. Samorząd pomagał organizacjom mającym status pożytku publicznego w pozyskiwaniu 1% podatku.

W okresie objętym sprawozdaniem także Sulechowski Dom Kultury zrealizował przy współpracy i wsparciu organizacji pozarządowych wiele projektów kulturalnych, imprez kameralnych i masowych, zarówno o zasięgu lokalnym, jak i ogólnopolskim. Ponadto SDK służył pomocą techniczną, transportową oraz finansową.

7. Analiza dokumentów strategicznych

a) lokalnych dokumentów strategicznych

Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulechów określa uwarunkowania polityki przestrzennej. W dokumencie wyróżniono siedem najważniejszych, strategicznych celów polityki przestrzennej tzw. misji, które w sposób najbardziej syntetyczny, wyrażają pomysł na rozwój gminy Sulechów:

- stworzenie atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości dla rozwoju gospodarczego i życia na wysokim poziomie,
- poprawa i utworzenie docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej polepszającej jej funkcjonowanie, w tym podniesienie ładu przestrzennego, stworzenie korzystnego wizerunku, wzmocnienie powiązań z regionem, krajem i zagranicą,

- racjonalne wykorzystanie terenów i intensyfikacja ich zagospodarowania,
- ochrona wartości środowiska przyrodniczego i jego racjonalnego kształtowania,
- ochrona wartości zasobów dziedzictwa kulturowego,
- poprawa standardów zamieszkania, pracy i wypoczynku,
- uwzględnienie programów rządowych i samorządowych w strukturze przestrzennej gminy oraz wdrożenie polityki przestrzennej poprzez koordynację planowania miejscowego i ustalenie narzędzi pozwalających na wdrożenie tej polityki.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sulechów na lata 2007–2015

Wskazuje jako obszar do rewitalizacji na terenie gminy Sulechów centrum miasta Sulechowa. W ramach LPR zaplanowano cztery zintegrowane działania:

1. Plac Ratuszowy – wizytówką miasta.
2. Ożywienie kulturalno-społeczne Sulechowa.
3. Uporządkowanie przestrzeni publicznej w sąsiedztwie Parku Kościelnego.
4. Remont i zwiększenie potencjału użytkowego budynków wspólnot mieszkaniowych.

Realizacja programu przy zaangażowaniu jak największej liczby partnerów będzie zmierzać do osiągnięcia zamierzonych celów, jakimi są: ożywienie społeczno-gospodarcze, aktywizacja mieszkańców i przedsiębiorców, jak również tworzenie warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego

W dokumencie zdefiniowano główny problem – słaby rozwój społeczno-gospodarczy powiatu. Nadrzędny cel to zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańcom powiatu, zbliżonej do standardów Unii Europejskiej.

Do poprawy stanu środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów ma przyczynić się racjonalizacja gospodarki odpadami stałymi, ochrona przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych, zwiększenie skuteczności ochrony przeciwpowodziowej, wykorzystanie walorów środowiska dla rozwoju turystyki.

Zapewnienie przestrzennej spójności powiatu i rozwój infrastruktury gospodarczej ma zostać osiągnięte poprzez usprawnienie układu komunikacyjnego powiatu, lobbing na rzecz gazyfikacji powiatu.

Do stworzenia warunków do pozyskania środków na tworzenie nowych miejsc pracy konieczne jest przygotowanie kompleksowych ofert inwestycyjnych dla inwestorów z zewnątrz i skuteczne pozyskanie nowych znaczących inwestorów gospodarczych, konsolidacja środowiska biznesowego powiatu oraz stworzenie Powiatowej Organizacji Promocji Przedsiębiorczości i powiatowego systemu wsparcia innowacji, a także wzmocnienie pozycji sektora MSP, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach po byłych PGR-ach, tworzenie lokalnej polityki przemysłowej zapewniającej wzrost konkurencyjności powiatu.

Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miast powiatu zostanie osiągnięte poprzez stymulowanie powstawania nowych podmiotów gospodarczych w sektorze usług w miastach powiatu.

Znaczące zmniejszenie poziomu bezrobocia i zwiększenie szans znalezienia pracy w powiecie będzie możliwe dzięki sukcesywnemu podnoszeniu świadomości społecznej, aktywizacji społeczeństwa.

Długofalowa i stabilna polityka rolna powiatu opiera się na: przeciwdziałaniu dalszemu zubożeniu mieszkańców wsi i zmianie ich nawyków życiowych; poprawie jakości i zmianie modelu życia na wsi; obniżeniu stopy bezrobocia na wsi oraz rozwoju szeroko rozumianej działalności pozarolniczej; racjonalnym gospodarowaniu zasobami; przyjaznym człowiekowi i środowisku; intensywnej promocji przez powiat i wspieraniu profesjonalnej działalności marketingowej w obszarze gospodarki rolnej i leśnej; opracowaniu programu wykorzystania energii odnawialnej; działaniach na rzecz elastycznego zróżnicowania wielkości podatków od nieruchomości w gminach.

Ponadto strategia przewiduje zwalczanie patologii społecznych poprzez wypracowanie programów w zakresie zwalczania patologii na płaszczyźnie gmina–edukacja–policja.

Ważnym celem jest również koordynacja działań w zakresie współpracy na linii powiat–gminy i utworzenie kompleksowego systemu informacji, która może zostać osiągnięta poprzez zrównoważony rozwój gmin: wyrównywanie szans, umacnianie nawyków obywatelskiego decydowania o biegu spraw lokalnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulechów na lata 2005–2012

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Sulechów na lata 2005–2012 została przyjęta w 2005 roku. Określono w niej najważniejsze cele strategiczne, które mają zapewnić poprawę warunków życia, zaspokojenie potrzeb oraz bezpieczeństwo socjalne ludności lokalnej. Cele strategiczne określono dla czterech obszarów:

1. Pomoc społeczna i polityka prorodzinna.
2. Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.
3. Oświata.
4. Budownictwo mieszkaniowe.

Jako narzędzie do zrealizowania tych założeń może posłużyć zintegrowany system pomocy, który łączy w sobie działania takich podmiotów, jak: ośrodki pomocy i wsparcia, szkoły, organizacje pozarządowe i administracja publiczna.

Program Bezpieczna Gmina Sulechów

Program ma na celu rozwiązanie problemów przestępczości i patologii społecznych za pomocą właściwego ukierunkowania działań służb profesjonalnych i wszystkich innych podmiotów, a także przedsięwziąć indywidualnych obywateli zainteresowanych tym problemem. Główne cele wyszczególnione w programie to:

- ograniczenie przestępczości pospolitej,
- zmniejszenie liczby zagrożeń,
- wzmożenie aktywności społecznej w kierunku współdziałania i odpowiedzialności za stan bezpieczeństwa,
- rozwijanie dobrego kontaktu z instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa.

Program obejmuje następujące kierunki działań profilaktyczno-zapobiegawczych: przeciwdziałanie patologiom, działania związane ze szkołą i rodziną, a także działania na rzecz bezpieczeństwa placówek oświatowych, kulturalnych i sportowych.

Program Ochrony Zdrowia Gminy Sulechów na lata 2007–2010

Program został przygotowany celem poprawy stanu zdrowia i zarazem jakości życia mieszkańców gminy Sulechów. Zamierzenia te planuje się osiągnąć poprzez odpowiedni wpływ na czynniki determinujące zdrowie, a także zmniejszając różnice w dostępności do świadczeń zdrowotnych. W programie wyznaczono kilka obszarów działań, w których wskazano cele strategiczne:

- Obszar edukacja zdrowotna – cel strategiczny: zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej mieszkańców.
- Obszar aktywność fizyczna – cel strategiczny: zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców.
- Obszar niepełnosprawność – cel strategiczny: aktywizacja życia osób niepełnosprawnych.
- Obszar środowisko – cel strategiczny: zmniejszenie szkodliwych warunków w środowisku życia, pracy i nauki mieszkańców.
- Obszar opieka zdrowotna i uzależnienia – cel strategiczny: zwiększenie równej dostępności do usług medycznych i profilaktycznych.

Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Sulechów na lata 2007–2012

Program został uchwalony w związku z koniecznością realizacji zadań własnych gminy w zakresie tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. Przez gminę wspierane będą działania mające na celu:

- budowę mieszkań i lokali socjalnych, adaptację obiektów na lokale socjalne,
- budowę lokali mieszkalnych w ramach RTBS,
- współdziałanie ze spółdzielniami mieszkaniowymi i innymi podmiotami gospodarującymi zasobami mieszkalnymi w celu pomocy w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych rodzin ubogich,
- przeznaczenie gminnych nieruchomości pod budownictwo mieszkaniowe.

Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami Gminy Sulechów

Dokument został opracowany w celu określenia priorytetów i działań, jakie stoją przed samorządem gminy Sulechów w dziedzinie ochrony środowiska. Wypełnienie określonych obowiązków ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań Polski, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz – w znacznej mierze wynikającej z nich – Polityki Ekologicznej Państwa. W związku z powyższym przyjęto następujące cele i priorytety:

- 1) W sferze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody są to:
 - a) ochrona przyrody, różnorodność biologiczna i krajobrazowa
 - wzmoczenie ochrony obiektów objętych już ochroną prawną;
 - wdrożenie systemu NATURA 2000 i bieżąca ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo planowane było do 2005 roku;
 - ochrona i utrzymanie wszystkich obiektów przyrodniczych składających się na całość terenów zieleni urządzonej, jak parki, zieleńce, cmentarze;
 - ograniczenie procesów urbanizacyjnych w pobliżu obszarów przyrodniczo cennych (ograniczenie zabudowywania terenu);
 - b) ochrona i zrównoważony rozwój lasów
Podstawowym celem dla gminy Sulechów jest z jednej strony przebudowa drzewostanów i zalesianie, a z drugiej pełna kompleksowa ochrona wszystkich ekosystemów leśnych. Szczególną uwagę należy zwrócić na ekosystemy położone w dolinie Odry i innych cieków.
 - c) ochrona gleb
Ochrona powierzchni ziemi – w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb – przed degradacją to cel II Polityki ekologicznej Państwa, który winien być osiągnięty do 2015 roku. Realizowany będzie poprzez ochronę, rekultywację i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych, efektywne wykorzystywanie eksploatowanych złóż, ochronę zasobów złóż niezagospodarowanych (nieeksploatowanych) oraz rekultywację terenów poeksploatacyjnych.
 - d) ochrona zasobów kopalin i wód podziemnych
Przewiduje się kontynuację poszukiwania złóż kopalin pospolitych oraz większe zainteresowanie gmin i powiatu unikaniem zagrożeń dla jakości wód podziemnych, rekultywacji wyrobisk powstających po odkrywkowej eksploatacji kopalin.
- 2) W sferze zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii są to:
 - a) zmniejszenie wodochłonności, materiałochłonności (w tym odpadowości) i energochłonności gospodarki
 - racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów w tym także odpadowości
 - b) wykorzystanie energii odnawialnej
Celem strategicznym jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych.
 - c) kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią
- 3) W sferze poprawy jakości środowiska są to:
 - a) gospodarowanie odpadami
 - b) jakość wód
 - c) jakość powietrza i zmiany klimatu
 - d) oddziaływanie pól elektromagnetycznych
 - chemikalia w środowisku, poważne awarie przemysłowe, klęski żywiołowe.

Strategia rozwoju obszarów wiejskich na lata 2000–2010

Misją władz gminy Sulechów jest:

- Podejmowanie działań dla poprawy warunków życia i pracy mieszkańców gminy, uzyskując ich poparcie dla strategicznych celów rozwoju w formie tworzenia struktur społecznych do ich realizacji, wykorzystując naturalne położenie, potencjał ludzi i instytucji oraz wolę do zmian mieszkańców, współpracę ze wszystkimi szczeblami administracji rządowej i samorządowej oraz instytucjami ponadgminnymi, absorbując dla tych celów środki zewnętrzne.
- Wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwoju agroturystyki gospodarstw towarowych i ekologicznych w oparciu o istniejące zasoby ziemi, zagospodarowanie słabych gruntów poprzez zalesienie.
- Poprawa infrastruktury technicznej i społecznej, rozwoju edukacji i upowszechnianie informacji, tworząc warunki poprawy dochodów mieszkańców gminy i powstawania nowych miejsc pracy.

Cele strategiczne rozwoju obszarów wiejskich:

1. Rozwój infrastruktury społecznej na wsi, wykorzystując potencjał mieszkańców dla zwiększenia ich uczestnictwa w procesie zmian i ograniczenia patologii społecznych.
2. Wspieranie przedsiębiorczości, rozwoju i różnicowania działalności gospodarczej zapewniającej wzrost dochodów.
3. Rozwój infrastruktury technicznej dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz poprawy warunków życia mieszkańców.
4. Wspieranie inwestycji w gospodarstwach rolnych w celu przystosowania ich do integracji z Unią Europejską, a także rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki.

Plan rozwoju wsi Kije na lata 2004–2014

Przewidywany czas realizacji programu długoterminowego to okres przypadający na lata 2004–2014. Program długoterminowy wyznacza cel rozwoju miejscowości, do którego mieszkańcy będą dążyć. Drogę rozwoju kreuje wizja, jaką mieszkańcy przyjęli do realizacji swoich potrzeb: Kije wsią estetyczną oferującą dobry standard życia i dobrą infrastrukturę, z ukształtowaną zielenią i atrakcyjnym centrum łączącym funkcje edukacyjne, duchowe, sportowo-rekreacyjne i muzyczne. Wieś z rozwiniętymi usługami, handlem, gastronomią, miejscami noclegowymi dla myśliwych, grzybiarzy i wędkarzy, z zagłębieniem upraw warzyw oraz owoców i roślin ozdobnych.

Program długoterminowy obejmuje projekty, których realizacja wzmocni wszystkie dziedziny życia wspólnotowego, jak i życia indywidualnego mieszkańca. Programy zaszerogowano więc według celów, jakie mają spełniać:

- Tożsamość wsi i wartości życia wiejskiego.
- Standard życia.
- Jakość życia.
- Byt.

Program krótkoterminowy ma na celu rozwiązać problem mieszkańców w najbliższym czasie. Programy te uporządkowano więc wg kategorii kluczowych programów. Kategorie programów zostały zaszerogowane w związku z potrzebami mieszkańców wsi.

Plan rozwoju wsi Klępsk na lata 2004–2014

Przewidywany czas realizacji programu długoterminowego to okres przypadający na lata: 2004–2014. Program długoterminowy wyznacza cel rozwoju miejscowości, do którego będą dążyć jej mieszkańcy, używając zasobów własnych i silnych stron wsi. Drogę rozwoju kreuje wizja, jaką mieszkańcy przyjęli do realizacji swoich potrzeb: Klępsk – wieś przyjazna środowisku, estetyczna i atrakcyjna turystycznie, kultywująca tradycję, zapewniająca aktywny wypoczynek z unikalną ofertą kulturalną i rękodziełem artystycznym i ludowym. Wieś bezpieczna z rozwiniętą infrastrukturą techniczną, turystyczną i drobną wytwórczością rzemieślniczą.

Program długoterminowy obejmuje projekty, których realizacja wzmocni wszystkie dziedziny życia na wsi. Programy zostały zaszerogowane według celów, jakie mają spełniać:

- Tożsamość wsi i wartości życia wiejskiego.
- Standard życia.
- Jakość życia.
- Byt.

Program krótkoterminowy ma na celu rozwiązać problem mieszkańców w najbliższym czasie. Programy te zaszerogowane zostały do kategorii kluczowych programów. Kategorie programów zostały zaszerogowane w związku z potrzebami mieszkańców wsi.

Plan Odnowy Miejscowości Łęgowo na lata 2010–2020

W planie ujęto zadania:

- remont budynku sali wiejskiej z przeznaczeniem na funkcje społeczno-kulturalne i rekreacyjne,
- przebudowę boiska sportowego oraz placu zabaw dla dzieci,
- budowę miejsc postojowych dla samochodów oraz zagospodarowanie terenu wokół kościoła parafialnego pw. Św. Stanisława Biskupa.

Plan Odnowy Miejscowości Cigacice ma lata 2011–2020

Dokument został opracowany w oparciu o konsultacje społeczne z udziałem miejscowej społeczności. Plan w swej treści zawiera: charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów służącą odnowie miejscowości, ocenę mocnych i słabych stron miejscowości, opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w okresie co najmniej 7 lat od dnia przyjęcia Planu Odnowy Miejscowości wraz z podaniem szacunkowych kosztów ich realizacji.

Obecnie do największych potrzeb miejscowości Cigacice można zaliczyć:

- Remont i adaptacja części budynku wraz z wyposażeniem na rzecz aktywizacji społeczności wiejskiej oraz na potrzeby spotkań transgranicznych w Cigacicach.
- Modernizacja boiska sportowego z budową zaplecza socjalnego.
- Budowa placu rekreacyjno-zabawowego przy przystani turystycznej z montażem siłowni terenowej.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Analiza obowiązujących dokumentów strategicznych została przeprowadzona pod kątem identyfikacji głównych kierunków rozwoju gminy, które powinny być spójne z zapisami tychże dokumentów. Większość analizowanych dokumentów powstała na przestrzeni lat 2004–2011, a więc zawierają najnowsze kierunki, cele i priorytety rozwoju.

b) regionalnych i krajowych dokumentów strategicznych

Cele, które będą określane, powinny być brane pod uwagę podczas definiowania celów strategicznych dla Sulechowa z uwzględnieniem specyfiki gminy, dlatego poniżej zaprezentowano przegląd podstawowych dokumentów strategicznych ze wskazaniem podstawowych ich założeń.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego, aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa jest najważniejszym dokumentem strategicznym na szczeblu regionalnym określającym główne cele i priorytety rozwojowe. Dokument wyznacza kierunki rozwoju województwa w długim i średnim horyzoncie czasowym, daje odpowiedzi na pytania: w jaki sposób osiągnąć pożądany stan rozwoju, jaki jest stan obecny, jakie są słabe i mocne strony regionu oraz jaka jest wizja rozwoju, czyli stan, jaki chce osiągnąć społeczeństwo w przyszłości.

W dokumencie sformułowano następujące cele strategiczne:

- Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu.
- Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki oraz informatyzacja społeczeństwa.
- Rozwój przedsiębiorczości oraz działania mające na celu podniesienie poziomu technologicznego przedsiębiorstw i ich innowacyjności dzięki współpracy z nauką.
- Efektywne, prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Strategia rozwoju turystyki w województwie lubuskim na lata 2006–2013

Strategia wyraża dążenia i aspiracje regionu, a także określa główne priorytety polityki regionu w zakresie turystyki, wskazując na konkretne działania oraz programy zadaniowe zapisane do realizacji. Celem strategicznym jest stworzenie możliwości i warunków dla dynamicznego rozwoju turystycznego ziemi lubuskiej. Zakłada się, że realizacja celu wpłynie pozytywnie na jakość oraz lepsze funkcjonowanie wielu obszarów życia gospodarczego i społeczno-kulturalnego regionu i Polski.

Cele pośrednie:

1. Rozwój konkurencyjnych produktów turystycznych ziemi lubuskiej.
2. Kształtowanie przestrzeni oraz rozwój nowoczesnej infrastruktury turystycznej.
3. Stworzenie spójnego i skutecznego systemu marketingu w turystyce regionu.
4. Przygotowanie profesjonalnych kadr na potrzeby turystyki ziemi lubuskiej.
5. Wspomaganie instytucji i systemów rozwijających turystykę.

Strategia rysuje specjalne obszary priorytetowe określające ramy polityki proturystycznej regionu oraz koncentrację podejmowanych działań w zakresie rozwoju turystyki. Zakładane obszary priorytetowe będą realizowały założenia misji oraz przyczyniały się do osiągnięcia 5 wytyczonych celów strategicznych.

Strategia rozwoju kultury Województwa Lubuskiego

Dokument precyzuje cele strategiczne i operacyjne, kierunki działania, zadania szczegółowe i ich hierarchizację w dziedzinie kultury.

Cele główne:

1. Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego regionu.
2. Efektywne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego regionu w podnoszeniu jego atrakcyjności.
3. Wzmocnienie pozycji bibliotek publicznych jako głównych ośrodków informacji oraz kulturalnej i obywatelskiej aktywizacji społeczności lokalnych.
4. Aktywne uczestnictwo społeczeństwa w życiu kulturalnym.
5. Znoszenie barier kompetencyjnych i organizacyjnych w odbiorze i dostępie Lubuszan do wartości kultury symbolicznej.
6. Zapewnienie społeczeństwu możliwości uczestnictwa w przedsięwzięciach artystycznych.
7. Mecenat nad regionalną działalnością twórczą.
8. Integracja społeczności województwa i zachowanie tożsamości narodowej.
9. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia polityki społecznej województwa lubuskiego na lata 2005–2013

Podstawą formułowania strategii jest Diagnoza Społeczna Województwa Lubuskiego z września 2004 r., która zdefiniowała problemy społeczne i ich przyczyny, określiła grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także zasoby infrastruktury społecznej służącej zaspokajaniu potrzeb społecznych, rozwiązywaniu problemów społecznych oraz reintegracji społecznej.

Główne priorytety polityki społecznej województwa to:

- wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży,
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin ubogich, objętych bezrobociem oraz ich integracja ze społeczeństwem,
- doskonalenie systemu wsparcia społecznego,
- wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Działania w ramach realizacji strategii polityki społecznej województwa lubuskiego na lata 2005–2013 podejmowane będą w myśl zasady przestrzegania równości płci oznaczającej, że ludzie mogą w sposób wolny rozwijać osobiste zdolności i dokonywać wyborów bez ograniczeń społeczno-kulturowych oraz, że odmienne zachowania, ambicje, potrzeby kobiet i mężczyzn są traktowane i oceniane w oparciu o zasadę równości.

Celem nadrzędnym **Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2010–2013** jest poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców województwa lubuskiego jako czynnika rozwoju społeczno-ekonomicznego. Cele strategiczne to:

1. Poprawa efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.
2. Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa.
3. Dostosowanie opieki zdrowotnej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych.
4. Promocja zdrowia i kształtowanie prozdrowotnych postaw mieszkańców województwa lubuskiego.

Strategia rozwoju transportu województwa lubuskiego z horyzontem czasowym do 2015 r.

Obiektem badań niniejszego opracowania jest regionalny system transportowy w województwie obejmujący następujące jego rodzaje: transport kołowy, transport kolejowy, transport wodny oraz transport lotniczy wraz z jego instytucjonalizacją. Na podstawie analizy stanu istniejącego, doświadczeń krajowych i zagranicznych określono prawdopodobne trendy rozwoju, możliwości jego wspomagania i instytucjonalizacji oraz sformułowano podstawowe wytyczne, które powinny być uwzględnione przy kreowaniu regionalnej polityki transportowej.

Generalnym celem polityki transportowej jest osiągnięcie zrównoważonego systemu transportowego poprzez stworzenie warunków dla sprawnego oraz bezpiecznego przemieszczania osób i towarów.

Cele strategiczne wynikające z obszarów strategicznych to:

1. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz dostępności usług transportowych dla społeczeństwa i gospodarki regionu oraz integracja sieci drogowej województwa z krajową i międzynarodową siecią transportową.
2. Doskonalenie regionalnego transportu publicznego.
3. Usprawnienie zarządzania systemem transportu w województwie.

Dla poszczególnych celów strategicznych sformułowano cele główne i operacyjne.

Lubuska Regionalna Strategia Innowacji

Lubuska Regionalna Strategia Innowacji została opracowana, aby budować przewagę konkurencyjną regionu poprzez rozwój potencjału naukowo-badawczego i kształtowanie kultury innowacyjności, co zostało zawarte w misji strategii. Docelową wizją rozwojową jest konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna oparta na efektywnie funkcjonującym Lubuskim Systemie Innowacji.

Cele strategiczne wyznaczone do 2015 roku to:

1. Wzmocnienie innowacyjności regionalnego potencjału edukacyjnego i naukowo-badawczego.
2. Rozwój systemu innowacji oraz infrastruktury innowacyjnej w regionie.
3. Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności regionu.

Efektywną realizację LRSI zapewnić ma uproszczony system wdrażania wspierający podejmowanie przedsięwzięć zgodnie z ustalonymi kartami zadań oraz system monitorowania oparty na analizie wybranych wskaźników w obszarze innowacyjności.

Lubuski Regionalny Program Operacyjny

Lubuski Regionalny Program Operacyjny stanowi narzędzie do ubiegania się o środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007–2013 w województwie lubuskim.

Głównym celem LRPO jest stworzenie warunków wzrostu konkurencyjności województwa poprzez wykorzystanie regionalnego potencjału endogenicznego oraz przeciwdziałanie marginalizacji zagrożonych obszarów, w tym obszarów wiejskich, przy racjonalnym gospodarowaniu zasobami i dążeniu do zapewnienia większej spójności województwa. Realizowany on będzie poprzez pięć celów szczegółowych odpowiadających merytorycznym priorytetom programu:

1. Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu.
2. Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego.
3. Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego.
4. Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej.
5. Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej.

Realizacja LRPO oparta będzie na wykorzystaniu istniejącego potencjału regionu.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest, po strategii rozwoju województwa, drugim dokumentem planistycznym, którego obowiązek sporządzenia wynika z zapisów art. 54 b, ust. 2 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym i ustawy o samorządzie województwa.

Generalny cel planu brzmi następująco: *Wypracowanie strategicznej koncepcji struktury przestrzennej regionu lubuskiego z nawiązaniem do zewnętrznego otoczenia regionu oraz zapewnienie spójnych warunków przestrzennych w horyzoncie 2020/2025, które stworzą szansę generowania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i pozwolą na harmonijną adaptację w przestrzeni regionu celów współzależnej z koncepcją Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego.*

Cele główne to:

1. Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu.
2. Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa i zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki i gospodarki.
3. Rozwój przedsiębiorczości.
4. Efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015 jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stanowiąc punkt odniesienia zarówno dla innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, czyli poszczególnych obywateli i rodzin.

Przez podniesienie poziomu rozumie się: wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych; ułatwienie dostępu do edukacji i szkolenia, co prowadzi do podwyższenia poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenia kwalifikacji obywateli; wzrost zatrudnienia i wydajności pracy skutkujące zarówno obniżeniem bezrobocia, jak i zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej; poprawę zdrowotności mieszkańców Polski.

Przez podniesienie jakości życia rozumie się: istotną poprawę stanu i wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli; możliwość korzystania z funkcjonalnej i łatwo dostępnej infrastruktury technicznej i społecznej; życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym; uczestnictwo w życiu demokratycznym; uczestnictwo w kulturze i turystyce; przynależność do zintegrowanej, pomocnej wspólnoty lokalnej umożliwiającej lepszą harmonizację życia rodzinnego i zawodowego; aktywność w ramach społeczeństwa obywatelskiego.

Priorytetami strategicznymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.
5. Rozwój obszarów wiejskich.
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Realizacja powyższych priorytetów będzie następować poprzez działania regulacyjne, decyzyjne i wdrożeniowe władz państwowych i administracji publicznej, jak i innych podmiotów życia społeczno-gospodarczego oraz system oceny postępu realizacji działań.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Strategia wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Dokument ten określa także sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

W dokumencie tym wyznaczone zostały trzy cele strategiczne:

- Konkurencyjność – wspieranie mocnych stron wszystkich miast wojewódzkich oraz ośrodków subregionalnych.

- Spójność – wsparcie obszarów, które wymagają dodatkowej pomocy (wschodnie województwa Polski), rewitalizowane miasta, obszary przygraniczne, miejsca o najniższej dostępności transportowej, jak również obszary wiejskie/
- Sprawność – potencjał administracyjny do tworzenia warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych, ukierunkowanych terytorialnie.

Układ celów KSRR odzwierciedla podstawowe obszary oddziaływania KSRR do 2020 i tworzy triadę: konkurencyjność – spójność – sprawność, opierając się na założeniach przekształcenia sposobu myślenia o roli polityki regionalnej i jej realizacji.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 stanie się najważniejszym długookresowym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego. Projekt KPZK 2030 został opracowany na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 roku, jednocześnie wpisując się w zintegrowany system zarządzania rozwojem Polski. W projekcie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju oraz sformułowano następujący cel strategiczny:

- Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w horyzoncie długookresowym.

Aby osiągnąć cel strategiczny, KPZK 2030 formułuje sześć celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
6. Przywrócenie i utwalenie ładu przestrzennego.

Narodowa Strategia Spójności – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia dla Polski

Dokument przedstawia analizę sytuacji społeczno-gospodarczej kraju i jej regionów, formułuje najważniejsze wyzwania dla kraju w perspektywie kolejnych lat. Określa cele zmierzające do osiągnięcia spójności społeczno-gospodarczej oraz terytorialnej z krajami i regionami UE, prezentuje alokację środków finansowych na poszczególne programy oraz ramy systemu realizacji. Celem strategicznym NSRO jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, którymi są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Zestawienie zawiera obowiązujące strategiczne dokumenty wskazujące kierunki rozwoju województwa lubuskiego. Opracowanie kierunków rozwoju gminy Sulechów musi się wpisywać w cele i priorytety rozwoju regionu, nakreślone w ogólnych dokumentach rozwoju województwa.

c) dokumentów transgranicznych i ponadregionalnych

Program Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia

Głównym celem programu jest:

- Pokonywać granice: redukcja niedogodności spowodowanych położeniem przygranicznym i wspólny rozwój regionu Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia.

Cele szczegółowe programu to:

- Poprawa uwarunkowań infrastrukturalnych oraz stanu środowiska.
- Rozbudowa powiązań gospodarczych oraz współpracy sektorów gospodarki i nauki.
- Wspieranie dalszego rozwoju zasobów ludzkich i rozbudowa transgranicznej kooperacji.

Zasięg terytorialny programu:

- po stronie polskiej: podregion gorzowski (w skład którego wchodzi powiaty: gorzowski, międzyrzecki, słubicki, strzelecko-drezdenecki, sulęciński i miasto na prawach powiatu Gorzów Wielkopolski), podregion zielonogórski (w skład którego wchodzi powiaty: krośnieński, nowosolski, świebodziński, zielonogórski, żagański, żarski, wschowski i miasto na prawach powiatu Zielona Góra);
- po stronie niemieckiej: powiaty: Märkisch-Oderland, Oder-Spree, Spree-Neiße oraz dwa miasta na prawach powiatu: Frankfurt (Oder), Cottbus.

Priorytety programu:

- Priorytet 1.: Wspieranie infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska.
 - Działanie 1.1: Budowa i poprawa infrastruktury.
 - Działanie 1.2: Ochrona i gospodarowanie zasobami naturalnymi i kulturowymi oraz ochrona przeciwpożarowa i usuwanie skutków katastrof oraz zapobieganie im.
 - Działanie 1.3: Rozwój regionalny i planowanie regionalne oraz rozwój między jednostkami samorządu terytorialnego.
- Priorytet 2. Wspieranie powiązań gospodarczych oraz współpracy sektorów gospodarki i nauki.
 - Działanie 2.1: Działania wspierające gospodarkę.
 - Działanie 2.2: Regionalny i lokalny marketing.
 - Działanie 2.3: Wspieranie sieci i kooperacja w zakresie B+R.
- Priorytet 3. Wspieranie dalszego rozwoju zasobów ludzkich i transgranicznej kooperacji.
 - Działanie 3.1: Wspieranie projektów z zakresu kształcenia oraz zatrudnienia.
 - Działanie 3.2: Współpraca i spotkania (FMP i projekty sieciowe).
- Priorytet 4. Pomoc Techniczna.
 - Działanie 4.1: Przygotowanie, realizacja, monitoring, ocena i kontrola interwencji.
 - Działanie 4.2: Działania uzupełniające Pomoc Techniczną.

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Dolnośląskie i Lubuskie) – Saksonia 2007–2013

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska–Saksonia 2007–2013 zastępuje dotychczasowy unijny Program Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III a Wolny Kraj Związkowy Saksonia–Rzeczpospolita Polska (Województwo Dolnośląskie) 2000–2006. Ze środków Unii Europejskiej (UE) w ramach Programu Operacyjnego mogą być dofinansowane projekty transgraniczne dotyczące różnych obszarów życia gospodarczego i społecznego.

Głównym celem programu jest wspieranie zrównoważonego rozwoju polsko-saksońskiego obszaru wsparcia w celu wzmocnienia jego spójności gospodarczej i społecznej.

W programie zostały zdefiniowane dwa cele szczegółowe:

- Zapewnienie konkurencyjności obszaru wsparcia poprzez wyrównanie warunków ramowych w celu likwidowania różnicowań strukturalnych i gospodarczych,
- Utożsamianie się mieszkańców z obszarem wsparcia dzięki wzmocnieniu współpracy.

Obszar wsparcia programu obejmuje:

- a) po stronie polskiej:
 - w województwie dolnośląskim: podregion jeleniogórsko-wałbrzyski (powiaty: zgorzelecki, bolesławiecki, lubański, lwówecki, złotoryjski, jeleniogórski, kamiennogórski, jaworski, wałbrzyski, świdnicki, ząbkowicki, kłodzki, dzierzoniowski, strzebiński oraz miasto na prawach powiatu Jelenia Góra);
 - w województwie lubuskim: podregion zielonogórski (powiaty: żarski, żagański, krośnieński, zielonogórski, nowosolski, wschowski, świebodziński oraz miasto Zielona Góra);
- b) po stronie niemieckiej: powiat Görlitz (w skład którego wchodzi dawne powiaty: Niederschlesischer Oberlausitzkreis, Löbau-Zittau, jak również miasto na prawach powiatu Görlitz).

Do obszaru wsparcia zgodnie z regułą elastyczności został zaliczony Powiat Bautzen (w skład którego wchodzi dawne powiaty: Kamenz i Bautzen oraz miasto na prawach powiatu Hoyerswerda). Zgodnie z regułą elastyczności na projekty, które są realizowane na tym obszarze może zostać przeznaczonych maksymalnie 20 proc. środków programu.

Projekt/założenia Strategii Rozwoju Polski Zachodniej na lata 2014–2020

W 2010 roku zostało zawarte porozumienie między województwami: dolnośląskim, lubuskim, opolskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim w sprawie podjęcia wspólnych prac nad Strategią i Programem Operacyjnym Rozwoju Polski Zachodniej. Strony porozumienia zobowiązały się podjąć wspólne prace prowadzące do opracowania ponadregionalnej Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020, której powstanie stworzy podstawę przyjęcia Programu Operacyjnego Rozwój Polski Zachodniej 2014–2020.

Priorytetowymi obszarami wsparcia w strategii i programie będą:

- komunikacja,
- społeczeństwo informacyjne,
- nauka oraz jej współpraca z gospodarką,
- bezpieczeństwo energetyczne,
- zasoby wodne i ochrona przeciwpowodziowa,
- planowanie przestrzenne i rozwój miast,
- turystyka,
- inne obszary wsparcia uzgodnione przez marszałków.

Przyjęto ramowy harmonogram prac przy realizacji porozumienia:

- Diagnoza Polski Zachodniej (od września 2010 do września 2011 r.)
- Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020 (od IV kwartału 2010 do II kwartału 2012 r.)
- Program Operacyjny Rozwój Polski Zachodniej 2014–2020 (od 2012 do 2013 r.).

d) strategicznych dokumentów UE

EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Ich realizacja będzie możliwa dzięki osiągnięciu nadrzędnych, wymiernych celów przez UE:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat powinien wynosić 75%;
- na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
- należy osiągnąć cele 20/20/20 w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
- liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Powyższe wymierne cele są ze sobą wzajemnie powiązane i to właśnie od ich osiągnięcia zależeć będzie sukces. Aby każde państwo członkowskie mogło dopasować strategię Europa 2020 do swojej szczególnej sytuacji, komisja proponuje, by powyższe wymierne cele unijne przełożyć na krajowe cele i metody działania.

Powyższe cele szczegółowe wpisują się w realizację trzech ogólnych priorytetów: rozwoju inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu. Ich lista nie jest jednak wyczerpująca. Aby je urzeczywistnić, potrzebne będą liczne działania prowadzone na poziomie krajowym, unijnym i międzynarodowym. Komisja przedstawia siedem projektów przewodnich, które umożliwią postępy w ramach każdego z priorytetów tematycznych:

- *Unia innowacji* – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- *Młodzież w drodze* – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- *Europejska agenda cyfrowa* – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego internetu i umożliwienia gospodarstwu domowemu oraz przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- *Europa efektywnie korzystająca z zasobów* – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- *Polityka przemysłowa w erze globalizacji* – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych;
- *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia* – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, m.in. dzięki mobilności siły roboczej;
- *Europejski program walki z ubóstwem* – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie czy wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Strategia Lizbońska

Głównym celem Strategii Lizbońskiej było stworzenie na terytorium Europy do 2010 roku najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie. Sama strategia skupia się na czterech kwestiach: innowacyjności (gospodarka oparta o wiedzę), liberalizacji (rynków telekomunikacji, energii, transportu oraz rynków finansowych), przedsiębiorczości (ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej) oraz spójności społecznej (kształtowanie nowego aktywnego państwa socjalnego). Zdecydowana większość działań podejmowanych w zakresie strategii lizbońskiej

związana jest z modernizacją polityki zatrudnienia oraz kreowaniem pozytywnych zmian na rynku pracy. Podstawowym przesłaniem jest ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej, szczególnie w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, a więc tam, gdzie tworzonych jest najwięcej nowych miejsc pracy. Zgodnie z wytycznymi Strategii Lizbońskiej w celu zaspokojenia potrzeb nowoczesnych gospodarek państw członkowskich konieczne jest również przemodelowanie systemu kształcenia w taki sposób, aby możliwe było stworzenie modelu gospodarczego opartego o wiedzę.

Karta Lipska na rzecz Zrównoważonych Miast

Karta Lipska jest dokumentem zawierającym ramy oraz powszechne zasady i strategię polityki rozwoju miast. Karta, sporządzona przy szerokim udziale zainteresowanych stron i instytucji europejskich, została przyjęta na Nieformalnym Spotkaniu Ministrów Państw Członkowskich Unii Europejskiej ds. Rozwoju Miast i Spójności Terytorialnej, które odbyło się w 2007 roku w Lipsku. Karta Lipska zawiera szereg zaleceń, które mają przyczynić się do rozwoju miast europejskich. Ministrowie zalecają w niej m.in.:

- W większym stopniu wykorzystywać zintegrowane strategie rozwoju miast.

W ramach polityki zintegrowanego rozwoju miast ważne są przede wszystkim następujące strategie działania:

- tworzenie i zapewnianie wysokiej jakości przestrzeni publicznych – modernizacja sieci infrastrukturalnych oraz poprawa efektywności energetycznej,
- aktywna polityka innowacyjna i edukacyjna.
- Zwrócić szczególną uwagę na dzielnice zdegradowane w kontekście miasta jako całości

W ramach polityki zintegrowanego rozwoju miast ważne jest w tym aspekcie:

- utrwalanie urbanistycznych strategii oceny,
- wzmacnianie gospodarki lokalnej i lokalnej polityki rynku pracy,
- wspieranie aktywnej polityki edukacyjnej i szkoleniowej dla dzieci i młodzieży,
- wspieranie skutecznego i cenowo przystępnego transportu miejskiego.

Ministrowie podkreślili w Karcie Lipskiej, że:

- polityka rozwoju miast powinna być określona na poziomie krajowym,
- władze lokalne powinny rozwinąć umiejętności konieczne do wdrażania polityki zintegrowanego rozwoju miast,
- resorty rządowe aktywne w obszarze rozwoju miejskiego lub mające wpływ na rozwój miejski muszą lepiej połączyć i skoordynować swoje działania,
- podkreślone zostało znaczenie systematycznej i ustrukturyzowanej wymiany doświadczeń i wiedzy w obszarze zrównoważonego rozwoju miast.

Ministrowie zobowiązali się w Karcie Lipskiej ponadto do:

- zainicjowania w swoich krajach debaty politycznej celem ustalenia sposobu adaptacji strategii zawartych w Karcie Lipskiej do krajowych, regionalnych i lokalnych polityk rozwoju,
- zastosowania narzędzi zintegrowanego rozwoju miast i powiązanych z nim struktur zarządzania (governance) celem ich implementacji oraz do utworzenia niezbędnych ram na poziomie krajowym,
- wspierania tworzenia zrównoważonej organizacji terytorialnej opartej na europejskiej, policentrycznej strukturze miejskiej.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

W zakresie dokumentów unijnych odwołano się do najważniejszych programów określających kierunki wzrostu konkurencyjności i spójności obszaru Unii Europejskiej. Większość dokumentów unijnych ma charakter bardzo ogólnych strategii lub polityk. Zawarte w nich cele i kierunki działań są zwykle obecne w dokumentach krajowych i regionalnych, ponieważ powstawały one w dużym zakresie na bazie dokumentów unijnych.

8. Analiza aktywności promocyjnej i marketingowej gminy

Działania promocyjne są kierowane do potencjalnych i obecnych inwestorów, turystów zainteresowanych atrakcjami i produktami turystycznymi gminy Sulechów, osób i instytucji zainteresowanych kulturą gminy oraz miłośników sportu i rekreacji.

Obejmują one udział w specjalistycznych targach i konferencjach, a także dystrybucję wydawnictw promocyjnych i informacyjnych.

Gmina promuje inwestycje, które zostały zrealizowane w ostatnim okresie, zarówno w prasie, telewizji, jak i w innych formach, co przynosi wymierne rezultaty. Zainteresowanie ofertą sportową i kulturalną Sulechowa wzrasta. W mediach i na targach inwestycyjnych promowane są również tereny inwestycyjne. Obsługa inwestora w gminie jest realizowana poprzez bieżące kontakty z potencjalnymi zainteresowanymi, nie jest prowadzona aktywna działalność pozyskiwania nowych inwestorów. Należy jednak zauważyć, że obsługa potencjalnych inwestorów wychodzi poza zwykłe ramy obsługi urzędowej.

Promocją lokalnych walorów zajmuje się utworzony w Urzędzie Miejskim Wydział Pozyskiwania Środków Unijnych i Promocji Gminy. Do zadań wydziału należy w szczególności: przygotowywanie wniosków o dofinansowanie inwestycji gminnych ze środków Unii Europejskiej oraz innych dokumentów; współdziałanie z miastami partnerskimi w zakresie realizacji wspólnych projektów UE; monitoring inwestycji z funduszy unijnych; prowadzenie bazy informacyjnej o funduszach; pozyskiwanie inwestorów; planowanie i wdrażanie do realizacji przedsięwzięć związanych z promocją gminy Sulechów oraz współdziałanie z innymi podmiotami w ich organizacji; inicjowanie i koordynowanie zadań w zakresie publikacji oraz wydawnictw promocyjnych, w tym wydawanie Biuletynu Informacyjnego Miasta i Gminy Sulechów; współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie promocji gminy Sulechów; przekazywanie informacji do prasy, radia, telewizji o działalności gminy, w tym materiałów dotyczących działalności organów gminy Sulechów; prowadzenie Punktu Informacji Gospodarczej; koordynowanie prac nad opracowaniem i realizacją Programu Lokalnego Rozwoju Gminy Sulechów; prowadzenie kroniki gminy Sulechów.

W celach reklamowo-promocyjnych zostały wydane:

- folder inwestycyjny,
- informatory turystyczne,
- mapki gminy Sulechów,
- interaktywna mapa Sulechowa znajdująca się na stronach serwisu internetowego Urzędu Miejskiego Sulechów,
- cykl filmów mających na celu ukazanie historii, kultury oraz walorów turystycznych gminy: *Emigracja z Kłępska i okolic do Australii w 1838 roku*, krótki film promocyjny gminy znajdujący się na stronach serwisu internetowego Urzędu Miejskiego Sulechów przedstawiający walory gminy Sulechów, m.in. renesansowy kościół w Kłępsku i Flis Odrzański, filmik promujący przystań turystyczną w Cigacicach *Otwarcie portu turystycznego w Cigacicach*,
- książki: *Siedem wieków Sulechowa, z nurtem Odry, 250 lat bitwy pod Kijami 23 lipca 1759, Świątynne metamorfozy. Z dziejów Zboru Kalwińskiego w Sulechowie 1752–1832–2007, Emigracja z Kłępska i okolic do Australii w 1838 roku, z dziejów sulechowskiego zamku, Renowacja i adaptacja zabytkowego Zamku w Sulechowie na cele kulturalne jako dobry przykład realizacji LRPO na lata 2007–2013, Wspólne polsko-niemieckie dziedzictwo kultury, Wiejski obszar gminy Sulechów, Historia pływalni miejskiej oraz budowy krytego basenu i modernizacji stadionu miejskiego w Sulechowie*.

Ponadto gmina posiada własną stronę w internecie www.sulechow.pl, na której prezentowany jest gminny katalog firm i wiele aktualnych informacji z życia gminy. Od 2001 roku gmina wydaje Biuletyn Informacyjny Miasta i Gminy Sulechów, który kompleksowo informuje o bieżących wydarzeniach. Ważnym elementem jest dokładne przedstawienie na stronie miejskiej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z mapami. Jest to nie tylko realizacja zapisów Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Z 2003 r., nr 80 poz. 717), ale też dobry element promocji gminy.

Promocję gminy prowadzą aktywnie pracownicy Sulechowskiego Domu Kultury, np. podczas Jarmarku Świątecznego w Poczdamie.

Promocję regionu od 2003 r. prowadzi także portal internetowy www.ZiemiaLubuska.pl podający informacje na temat imprez turystycznych i kulturalnych, historii, walorów przyrodniczych oraz bazy adresowej jednostek związanych z obsługą ruchu turystycznego w województwie lubuskim. Portal został założony przez pracowników firmy Amb Software Sp. z o.o., mieszkańców i miłośników ziemi lubuskiej. W ciągu ostatnich dwóch lat serwis zarejestrował 12 mln odwiedzających.

Promocją gospodarczą regionu zajmuje się Centrum Obsługi Inwestora – Partner PAIIIZ działające w strukturach ARR S.A. Od roku 2006 ukazuje się folder terenów inwestycyjnych województwa lubuskiego. Centrum organizuje także zagraniczne misje gospodarcze, m.in. do: USA, Chin, Włoch, Niemiec, Austrii, Mołdawii, Kazachstanu oraz na Ukrainę.

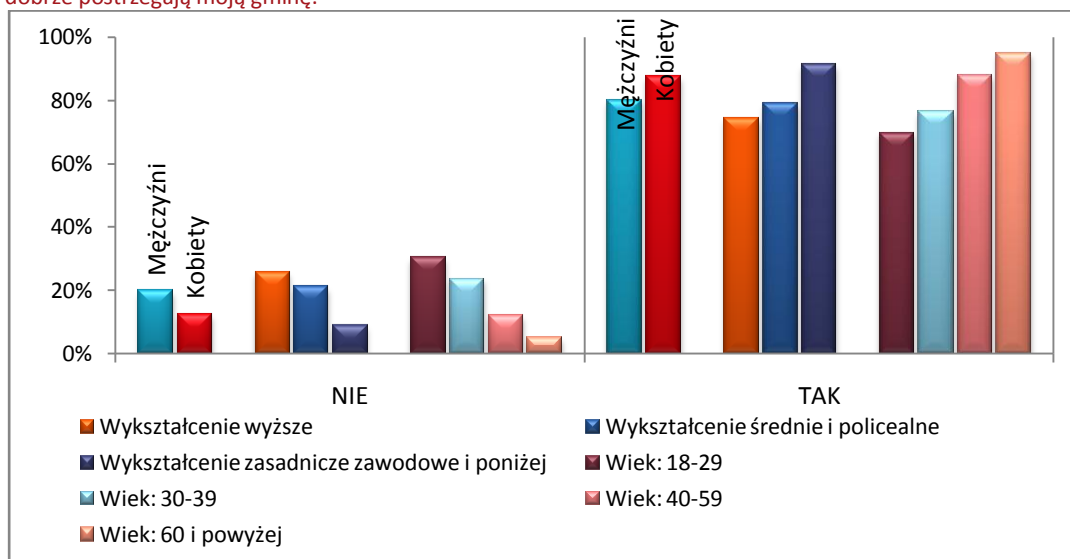
Sulechów wraz z Nową Solą i Zieloną Górą jako Trójmiasto Lubuskie prowadzi własne strony internetowe – www.LubuskieTrojmiasto.eu, które zajmują się wspólną promocją tych miast.

Zdaniem opinii publicznej

Mieszkańcy twierdzą, że ich gmina jest dobrze postrzegane przez mieszkańców innych części Polski. Należy jednak zaznaczyć, że ok. 50% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na pytanie, czy zgadzają się z tym twierdzeniem. Ci, którzy odpowiedzieli w większości 84% twierdzili, że jest to prawdziwe twierdzenie. Przekonanie o tym wzrasta wraz z wiekiem oraz wraz ze spadkiem wykształcenia. Częściej pozytywną opinię wydają kobiety niż mężczyźni. Postrzeganie gminy przez mieszkańców innych części Polski jest oceniane jako mało ważne kryterium jakości życia. Lepiej niż mężczyźni oceniają to kryterium kobiety. Ocena kryterium rośnie wraz z wiekiem i maleje wraz ze spadkiem poziomu wykształcenia.

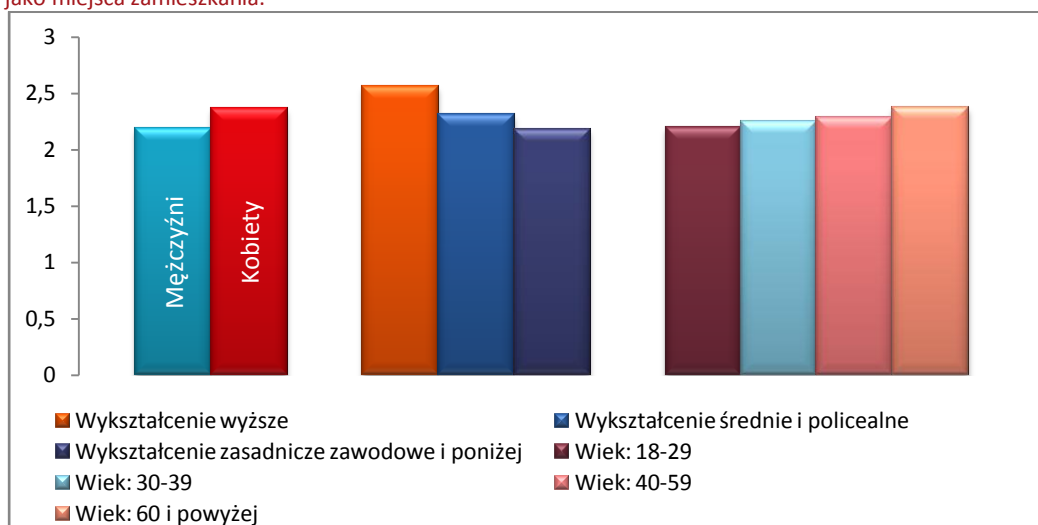
Wnioski: Postrzeganie gminy przez obywateli innych części Polski jest oceniane generalnie jako mocna strona, choć opinia na ten temat mieszkańców nie jest jednoznaczna z uwagi na duży odsetek osób, które nie potrafią wyrazić zdania w tym zakresie. Wynikać to może z tego, że gmina Sulechów wydaje się nie być znana w innych częściach Polski. Działania zaplanowane w ramach strategii powinny zmierzać do zmiany tego stanu, choć nie powinny te działania być traktowane priorytetowo, chyba że z myślą o potencjalnych inwestorach.

Wykres 61. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że mieszkańcy innych części Polski dobrze postrzegają moją gminę.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 62. Średnia oceny, czy postrzeganie gminy przez mieszkańców innych części Polski ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

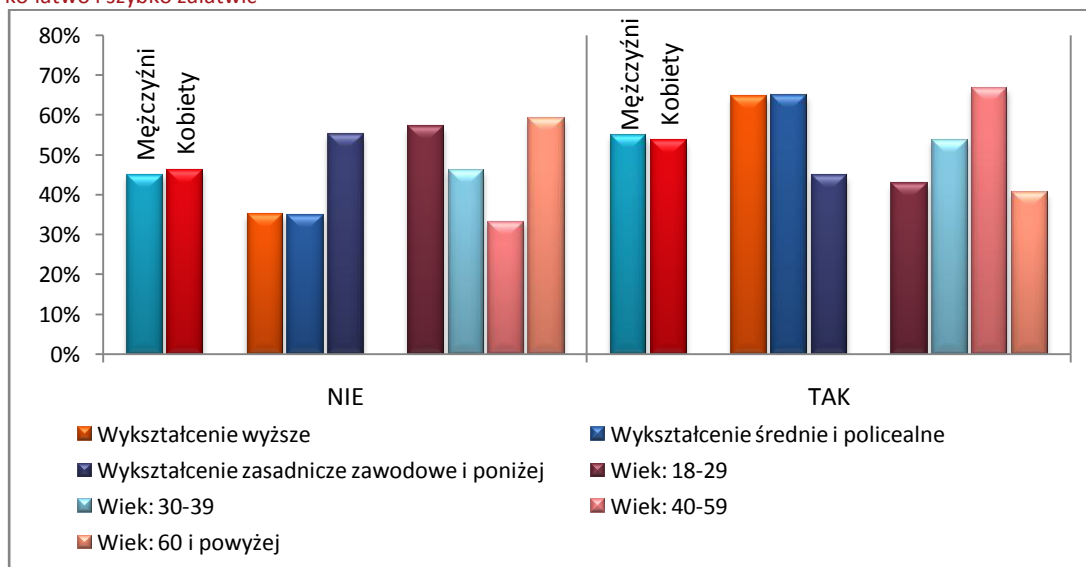

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy twierdzą, że w urzędach w gminie można wszystko łatwo i szybko załatwić. Nie jest to zdecydowana większość, bo zaledwie 54% w ocenie ważonej. Nieco mniej o tym są przekonane kobiety niż mężczyźni. Najbardziej zadowoleni z pracy urzędów są osoby z wyższym wykształceniem oraz średnim lub policealnym. Wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i poniżej dominują osoby twierdzące, że w urzędach nie można wszystkiego łatwo i szybko załatwić. Spośród grup wiekowych najbardziej sceptyczne odnośnie oceny funkcjonowania urzędów są grupy 18–29 lat oraz 60 i powyżej. Sprawność funkcjonowania urzędów jest dla mieszkańców ważnym kryterium oceny atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Szczególnie ważne jest to dla kobiet. Pod względem wykształcenia różnice są nieznaczne, najniższe kryterium to oceniają osoby z wykształceniem wyższym, najwyższe absolwenci szkół średnich i policealnych. Grupy wiekowe wskazują, że ocena tego kryterium rośnie wraz z wiekiem do kategorii 40–59 lat, a następnie znacznie spada.

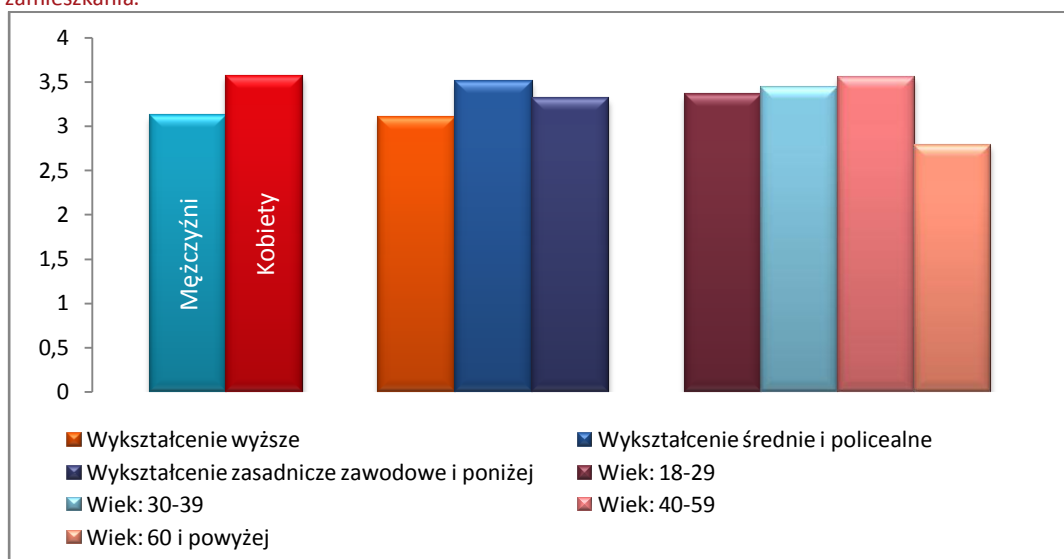
Wnioski: Trudno powiedzieć, czy praca urzędów w gminie jest uważana przez mieszkańców za jego mocną czy słabą stronę. Jest postrzegana jako ważne kryterium oceny atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania. Z uwagi na spory odsetek osób niezadowolonych oraz wysoką wartość oceny jako czynnika wpływającego na jakość życia działania zaplanowane w ramach strategii powinny być nakierowane na poprawę stanu, powinny też być traktowane priorytetowo.

Wykres 63. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w urzędach w gminie można wszystko łatwo i szybko załatwić

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 64. Średnia oceny, czy jakość załatwiania spraw w urzędach w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

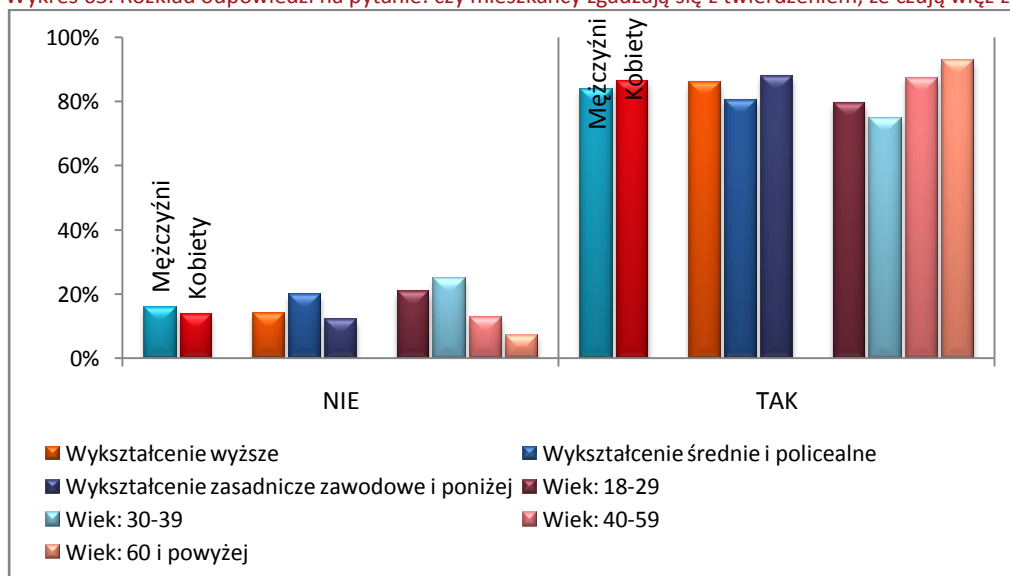

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy twierdzą, że czują więź ze współobywatelami gminy. Jest o tym przekonane w ocenie ważonej 85% respondentów. Płeć respondentów nie ma wpływu na opinię. Poczucie więzi ze współobywatelami jest wysokie wśród mieszkańców z wykształceniem wyższym oraz zasadniczym zawodowym i poniżej. Pozytywna ocena rośnie z wiekiem respondentów. Poczucie więzi z innymi mieszkańcami jest oceniane jako ważne kryterium jakości życia i rośnie wraz z wiekiem.

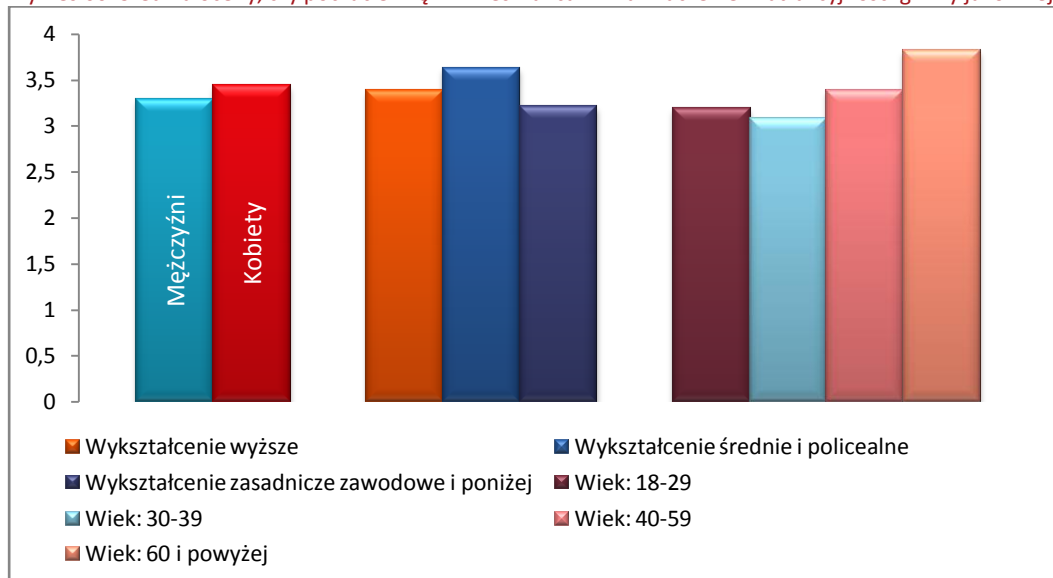
Wnioski: Więź ze współobywatelami mieszkańcy gminy oceniają jako mocną stronę i postrzegają to kryterium jako ważne dla wyznaczenia jakości życia. Działania zaplanowane w ramach strategii powinny być nakierowane na utrzymanie stanu i dalszy wzrost oceny więzi z mieszkańcami, która może być rozumiana jako poczucie tożsamości lokalnej oraz jako kryterium jakości życia.

Wykres 65. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że czują więź z innymi mieszkańcami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 66. Średnia oceny, czy poczucie więzi z mieszkańcami ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

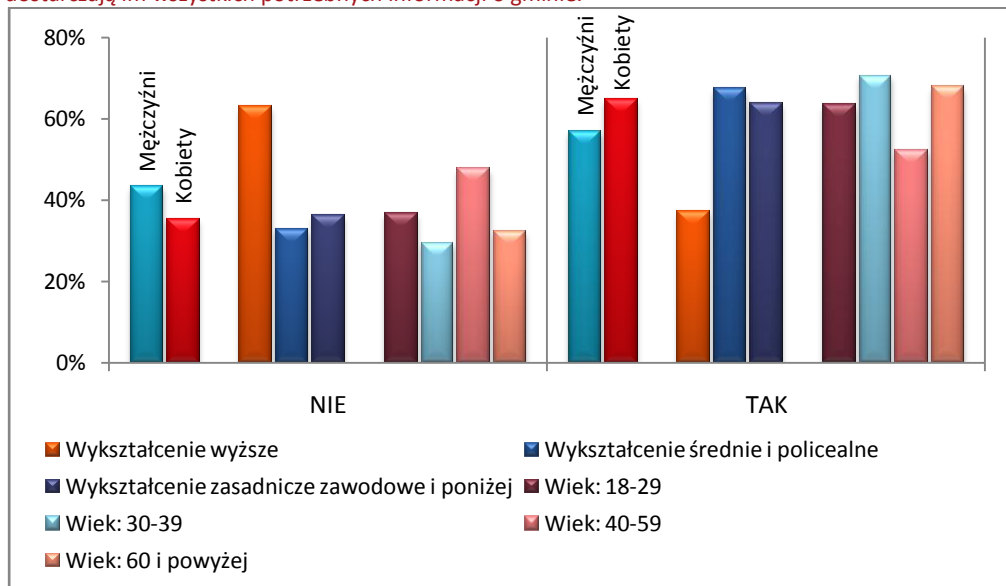

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy twierdzą, że media działające na terenie gminy dostarczają im wszystkich potrzebnych informacji o gminie. Twierdzi tak w ocenie ważonej 61% mieszkańców. Wyraźnie odmienne zdanie mają dwie grupy respondentów: osoby z wyższym wykształceniem oraz osoby w wieku 40–59 lat. Częściej doinformowane czują się kobiety niż mężczyźni. Jakość działających na terenie gminy mediów nie jest oceniana jako ważne kryterium jakości życia. Oceny tego kryterium są stosunkowo jednolite w każdej z badanych grup.

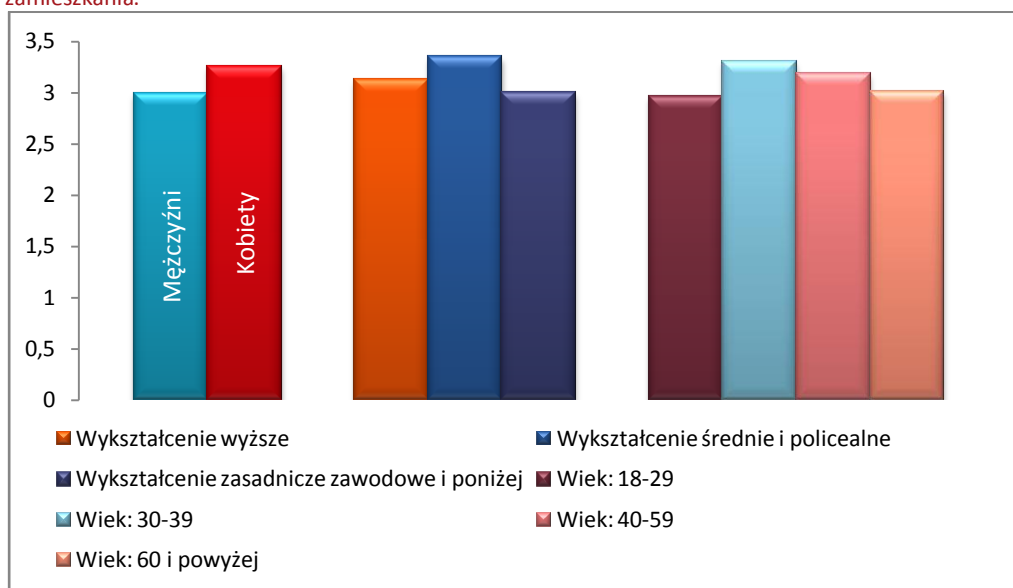
Wnioski: Jakość mediów działających na terenie gminy jest postrzegana jako mocna strona. Nie jest to ważne kryterium oceny, czy warto tu mieszkać. W ramach strategii nie powinno się traktować działań związanych z poprawą sytuacji jako priorytetowych.

Wykres 67. Rozkład odpowiedzi na pytanie, czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że media działające na terenie gminy dostarczają im wszystkich potrzebnych informacji o gminie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 68. Średnia oceny, czy jakość mediów działających na terenie gminy ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Działalność promocyjna gminy koncentruje się głównie na promocji zrealizowanych inwestycji i terenów inwestycyjnych. Promocja lokalnych walorów odbywa się głównie poprzez współpracę z miastami partnerskimi i innymi podmiotami, publikacje reklamowo-promocyjne oraz stronę internetową gminy.

9. Analiza współzależności zachodzących pomiędzy miastami i gminami Lubuskiego Trójmiasta

Lubuskie Trójmiasto to stowarzyszenie trzech gmin: miejskiej Nowa Sól, miejsko-wiejskiej Sulechów i miejskiej Zielona Góra. Powstało w 2006 roku w wyniku porozumienia pomiędzy wymienionymi gminami w celu wzmocnienia potencjału gospodarczego i inwestycyjnego regionu. Celem stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju lokalnego i regionalnego oraz obrona wspólnych interesów w zakresie:

- 1) wspierania idei samorządowych oraz współpracy ze społecznościami lokalnymi,
- 2) współpracy w zakresie gospodarki i zarządzania,
- 3) zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- 4) dbałości o ochronę środowiska naturalnego i gospodarki wodnej,
- 5) zabezpieczenia usług komunalnych na rzecz mieszkańców,
- 6) wspólnej promocji,
- 7) zarządzania gospodarką i infrastrukturą komunikacyjną,
- 8) świadczenia usług społecznych, edukacyjnych, kulturalnych oraz turystyki i sportu,
- 9) ochrony zdrowia.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

- 1) podejmowanie wspólnych działań mających na celu poprawę życia społeczności lokalnych oraz rozwoju gospodarczego,
- 2) pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej i budżetu państwa,
- 3) upowszechnianie korzystnego wizerunku,
- 4) współpracę z organizacjami społecznymi, gospodarczymi, instytucjami krajowymi i zagranicznymi działającymi na rzecz społeczności lokalnych,
- 5) wszelkie inne działania mogące przyczynić się do realizacji celów stowarzyszenia i interesów jego członków.

Gmina Sulechów uczestniczyła we współpracy z Nową Solą w unijnym projekcie dotyczącym portów nadodrzańskich *Budowa przystani turystycznych na Odrze w miejscowościach: Cigacice (gm. Sulechów), Nowa Sól i Bytom Odrzański – Etap I*. W projekcie beneficjentem wiodącym była gmina Nowa Sól. Projekt realizowany był w partnerstwie gmin z terenu województwa lubuskiego oraz z terenu Brandenburgii. W wyniku realizacji projektu powstały trzy przystanie rzeczne na Odrze w miejscowościach: Cigacice (gmina Sulechów), Nowa Sól oraz Bytom Odrzański. Zakończono rozbudowę przystani turystycznej na rzece Odrze realizowaną w ramach projektu *Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry – etap II*. W ramach projektu wybudowano pomosty dla małych jednostek wodnych (łódzie, żaglówki, kajaki), zostaną zakupione dwa statki turystyczne, które będą kursować po Odrze.

Ponadto we współpracy gmin Lubuskiego Trójmiasta jest realizowany projekt *Szybka kolej Lubuskiego Trójmiasta* opierający się na modernizacji linii Zbąszynek–Czerwieńsk wraz budową łącznicy kolejowej Pomorsko–Przylep stanowiącej objazd stacji Czerwieńsk. Celem projektu jest usprawnienie połączenia kolejowego Zielona Góra–Zbąszynek–Gorzów Wielkopolski i Poznań–Warszawa przez zwiększenie prędkości do 100 km/godz., skrócenie czasu jazdy o 33 minuty, poprawa bezpieczeństwa na przejazdach, zmniejszenie kosztów eksploatacji i utrzymania.

Od 2010 roku gmina Sulechów, miasto Nowa Sól i miasto Zielona Góra uczestniczą w projekcie pn. *Nowoczesna administracja Lubuskiego Trójmiasta*. Projekt realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet V: Dobre rządzenie, Działanie 5.2. *Wzmocnienie potencjału administracji rządowej*, Podziałanie 5.2.1. *Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej*, a jego głównym beneficjentem jest Lubuskie Trójmiasto.

Celem głównym realizowanego projektu jest poprawa świadczonych usług publicznych przez urzędy wchodzące w skład Stowarzyszenia Lubuskiego Trójmiasta (Zielona Góra, Nowa Sól, Sulechów). W ramach projektu realizowane są cztery działania:

1. **Zarządzanie i promocja projektu.** Zadania te realizowane są przez biuro projektu Lubuskiego Trójmiasta i obejmują m.in. sprawozdawczość, monitoring, rozliczanie projektu, kierowanie i nadzór oraz kontakty z partnerami. Natomiast w urzędach w Zielonej Górze, Nowej Soli i Sulechowie powołane zostały zespoły projektowe, które nadzorują wdrażanie projektu, koordynują realizację szkoleń, wdrażanie metody CAF 2006, opracowanie strategii rozwoju oraz jej monitorowanie i ocenę, opracowanie mapy aktywności organizacji pozarządowych. Zadaniem zespołów jest również współpraca z biurem projektu oraz monitoring. Bezpośredni nadzór nad pracą zespołów projektowych pełnią powołani w każdym urzędzie koordynatorzy. Powołana została również grupa sterująca projektem, której zadaniem jest podejmowanie istotnych decyzji merytorycznych. W skład grupy sterującej wchodzi sekretarze gmin Lubuskiego Trójmiasta oraz kierownik projektu.
2. **Szkolenia.** Szkolenia przeprowadzone zostaną w każdym z trzech urzędów przez wyspecjalizowane firmy wyłonione w wyniku przetargu nieograniczonego zgodnie z Ustawą prawo zamówień publicznych. Szkolenia podzielone zostały na ogólne i specjalistyczne. W ramach szkoleń ogólnych realizowane będą dwa bloki zagadnień: pierwszy dotyczy komunikacji interpersonalnej i asertywności, drugi natomiast związany jest z radzeniem sobie ze stresem i rozwiązywaniem konfliktów. Blok szkoleń specjalistycznych obejmuje zagadnienia z zakresu kodeksu postępowania administracyjnego, egzekucji zobowiązań, podatków i opłat lokalnych, kodeksu pracy, zarządzania zasobami ludzkimi oraz procesu przygotowania ofert inwestycyjnych. W Urzędzie Miejskim Sulechów szkoleniem objętych zostanie 70 pracowników.
3. **Strategia rozwoju oraz system monitorowania i ewaluacji.** Strategia opracowana będzie dla wszystkich gmin Lubuskiego Trójmiasta. W procesie pracy nad strategią przewidziane są konsultacje społeczne ze środowiskami gospodarczymi, naukowymi, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, środowiskami wiejskimi. Dzięki zintegrowanemu procesowi prac nad strategią zostaną one dostosowane do permanentnie zmieniającego się otoczenia i mają przyczynić się do wzrostu konkurencyjności gmin Lubuskiego Trójmiasta.
4. **Wdrożenie metody CAF 2006.** Metoda CAF 2006 to rekomendowane przez Unię Europejską narzędzie kompleksowego zarządzania jakością przeznaczone dla administracji publicznej. Metoda CAF 2006 zakłada, że osiągnięcie celów organizacji jest uzależnione od jakości przywództwa, strategii i planowania, ludzi, partnerstwa oraz procesów. Podczas wdrażania metody nastąpi także wymiana doświadczeń pomiędzy urzędami biorącymi udział w projekcie, zorganizowane zostaną warsztaty dla przedstawicieli urzędów, których celem będzie m.in. ocena potencjału Lubuskiego Trójmiasta. Funkcjonowanie urzędu w oparciu o samoocenę CAF 2006 staje się standardem. Polska aktualnie zajmuje 5 miejsce na świecie pod względem liczby urzędów, w których wdrożono metodę CAF 2006.

Ponadto Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej wspólnie z Instytutem Socjologii Uniwersytetu Zielonogórskiego, w ramach programu SPO RZL 2004-2006, działanie 1.1, zrealizowała projekt pn. *Lubuskie Trójiasto – kwalifikacje a rynek pracy*. Celem projektu było wzmocnienie efektywności instytucji działających na rzecz rynku pracy Lubuskiego Trójiasta. Efektem badań i diagnozy sytuacji rynku pracy jest raport, którego celem było ustalenie stopnia powiązania kwalifikacji z potrzebami lokalnego rynku pracy.

Aglomeracja Zielonogórska

Podczas spotkania władz samorządowych, które odbyło się w październiku 2011 r. powołano Stowarzyszenie Aglomeracja Zielonogórska, a także uchwalono uchwałę o statucie i założeniu Aglomeracji Zielonogórskiej (AZ).

Głównym celem działania AZ jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów podmiotów będących członkami stowarzyszenia działającego w ramach podregionu zielonogórskiego; a także inicjowanie, propagowanie, przygotowywanie i realizacja wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi gospodarczemu obszaru, na terenie którego działają członkowie stowarzyszenia.

Przyjęty statut Stowarzyszenia Aglomeracja Zielonogórska ma pozwolić na rozpoczęcie ścisłej współpracy środowisk samorządowych, gospodarczych i naukowych działających na terenie podregionu zielonogórskiego. Wszystkie działania AZ będą realizowane w czterech obszarach: komunikacyjnym, gospodarczym, edukacyjnym oraz turystycznym. W realizacji tych zamierzeń planuje się korzystanie ze środków pomocowych Unii Europejskiej. Głównym celem stowarzyszenia jest określenie najważniejszych wspólnych ponadgminnych priorytetów mających doprowadzić do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Aglomeracji Zielonogórskiej.

NIEDOPASOWANIE kwalifikacji a rynek pracy w Lubuskim Trójmieście

Badania zostały przeprowadzone na obszarze tzw. Lubuskiego Trójiasta, czyli w Zielonej Górze, Nowej Soli, Sulechowie i innych miejscowościach należących do trzech powiatów: zielonogórskiego ziemskiego i grodzkiego oraz nowosolskiego.

Celem badań było ustalenie stopnia powiązania kwalifikacji z potrzebami lokalnego rynku pracy.

Rynek pracy Lubuskiego Trójiasta zdominowany jest przez małe firmy działające głównie w sferze handlu i napraw oraz obsługi nieruchomości, wynajmu i działalności związanej z prowadzeniem interesów, a także w przetwórstwie przemysłowym, budownictwie, transporcie, gospodarce magazynowej i łączności. Badane podmioty zatrudniają najczęściej dobrze wykształconych mężczyzn w wieku 30–40 lat oraz powyżej 50 roku życia. Z powodu braku doświadczenia najmniej chętnie zatrudniane są osoby młode (do 30 roku życia), co stanowi duże zagrożenie bezrobociem dla najmłodszych kategorii wiekowych.

$\frac{1}{3}$ badanych firm miała problemy ze znalezieniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników. Głównymi powodami problemów ze znalezieniem kadry był brak jakichkolwiek chętnych do pracy lub nieodpowiednie ich kwalifikacje. Do zawodów deficytowych w grupie wykwalifikowanych pracowników fizycznych zaliczyliśmy pracowników w następujących zawodach: sprzedawców i kasjerów, kucharzy i kelnerów, murarzy, betoniarzy, tynkarzy, robotników przy obróbce metali, złotników, spawaczy, grawerów, kontrolerów i kierowców. Natomiast wśród specjalistów najczęściej brakowało: ekonomistów, specjalistów bankowości, nauczycieli, specjalistów PR oraz informatyków, a także pracowników usług, jak inspektorzy i projektanci. Grupa ekonomistów i pracowników związanych z bankowością odznacza się największą fluktuacją.

Ponadto coraz częściej na rynku pracy Lubuskiego Trójiasta będą się liczyć kompetencje pracowników, ponieważ informacja i wiedza stały się zasobami poszukiwanymi oraz wysoko wycenianymi. Tego typu przemiany muszą implikować wzrost roli różnego rodzaju specjalistów. Reprezentanci zawodów nadwyżkowych ujawnionych w badaniu wśród kategorii specjalistów zwalnianych w $\frac{3}{4}$ badanych firm to: pracownicy naukowo-dydaktyczni, nauczyciele, ekonomiści i specjaliści bankowości. W kategorii fizycznych spadło zapotrzebowanie na robotników przy wydobywaniu ropy i gazu, naprawy wyrobów ze skóry, gumy, papieru i tworzyw sztucznych, elektromonterów i elektromechaników.

Istnieje konieczność intensyfikacji współpracy pomiędzy pracodawcami a instytucjami rynku pracy. Wyniki badań stwierdzają, że kontakt ten może być jednostronny, ponieważ przedstawiciele urzędów pracy nie wykorzystują tego typu możliwości do ułatwiania osobom bezrobotnym znalezienia zatrudnienia.

Pracodawcy mają duży problem z przekazywaniem informacji jednostkom edukacyjnym o zapotrzebowaniu na pracowników o określonych kwalifikacjach, a szkoły nie są w stanie w prosty sposób reagować na nie, dając rynkowe kwalifikacje swoim podopiecznym. Wspólnie podejmowane działania dotyczą jedynie przyjmowania uczniów na praktyki oraz przekazywania informacji o możliwościach zatrudniania absolwentów. Największymi barierami w tej współpracy są brak wiedzy na jej temat wśród pracodawców, brak elastyczności instytucji oświatowych i nieuświadamianie sobie jej potrzeby.

Ponad ⅔ mieszkańców Lubuskiego Trójmiasta posiada wykształcenie co najmniej średnie. Poziom znajomości języków obcych mieszkańców Lubuskiego Trójmiasta jest niski i może stanowić barierę w poszukiwaniu miejsca pracy. Ponad połowa badanych nie wykonuje wyuczonego zawodu. Podjęcie pracy wymagało więc zdobycia nowych umiejętności.

Respondenci badania zauważają zjawisko niedopasowania swoich wyborów edukacyjnych do wymogów rynku pracy. Uczniowie i studenci dostrzegają własne słabości, wchodząc na rynek pracy. Do podstawowych należy zaliczyć brak doświadczenia zawodowego.

Diagnoza kwalifikacji oraz planów edukacyjno-zawodowych absolwentów ujawniła także słabości systemu kształcenia zawodowego w placówkach edukacyjnych na terenie Lubuskiego Trójmiasta, a co za tym idzie pozwoliła nakreślić potrzeby oraz kierunki zmian. Wyniki analiz pokazują, że instytucje edukacyjne powinny położyć większy nacisk przede wszystkim na praktyczne strony kształcenia zawodowego, w tym zwiększenie ilości godzin przeznaczonych na praktyki. Można też dostrzec, że dla absolwentów, jako potencjalnych pracowników, ważna jest znajomość języków obcych oraz obsługi komputera. Ze względu na to, że wskazywany poziom znajomości języków jest niski, a wskazywana potrzeba autodokształcania w tym względzie duża, wnioskować należy, że ten aspekt kształcenia jest realizowany przez szkoły w niewystarczającym stopniu.

Podsumowując: przeprowadzone badania ujawniają niedopasowanie kwalifikacji uczniów i studentów wkraczających na rynek pracy do wymogów przez ten rynek stawianych. Można mówić z jednej strony o nieracjonalnych decyzjach uczniów, z drugiej zaś o niezgodnych z oczekiwaniami praktykach instytucji edukacyjnych.

W ofertach szkół średnich najczęściej pojawiają się takie kierunki kształcenia, jak: technik hotelarstwa, turystyki, agrobiznesu, technik informatyk, technik mechatronik, technik handlowiec. Natomiast w szkołach zawodowych zasadniczych najszersze oferowane jest kształcenie w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, kosmetyczka, kucharz. Kilka z tych kierunków kształcenia znajduje się na liście zawodów nadwyżkowych opublikowanej przez WUP, co świadczy o niepełnym dostosowaniu oferty do rynku pracy.

Trudności w dostosowaniu oferty edukacyjnej do rynku pracy wskazywane przez środowisko edukacyjne można podzielić na trzy grupy:

- niedosyt informacyjny, szczególnie brak informacji o zapotrzebowaniu na absolwentów, brak zrozumienia,
- braki finansowe uniemożliwiające stałe unowocześnianie warunków kształcenia,
- niedoskonałość systemu, w szczególności obniżenie prestiżu szkolnictwa zawodowego, zbyt późna orientacja zawodowa.

Oferta edukacyjna szkół wyższych Lubuskiego Trójmiasta jest zróżnicowana, dynamiczna i ustawicznie modyfikowana. Także ustawicznym zmianom podlegają programy kształcenia na już oferowanych kierunkach. Zmiany wprowadzane są wskutek uwag i zainteresowań samych studentów, sygnałów płynących z przedsiębiorstw, poprawy infrastruktury technicznej szkoły, ale także są wymuszane przez niedostatki finansowe uczelni.

Praktyki studenckie są najbardziej popularną formą współpracy między uczelniami/wydziałami a pracodawcami.

W Lubuskim Trójmieście mamy do czynienia ze słabym powiązaniem rynku pracy i rynku edukacyjnego, co z kolei owocuje słabym powiązaniem kwalifikacji mieszkańców z bieżącymi i przyszłymi potrzebami gospodarki. Poprawa tej sytuacji wymaga upowszechnienia wśród pracodawców, pracobiorców, dyrektorów placówek edukacyjnych, uczniów, studentów takich form aktywności na rynku pracy i w dziedzinie edukacji, które będą sprzyjały wypracowaniu wspólnych reguł działania, przełamując ostry podział na sferę rynkową i pozarynkową.

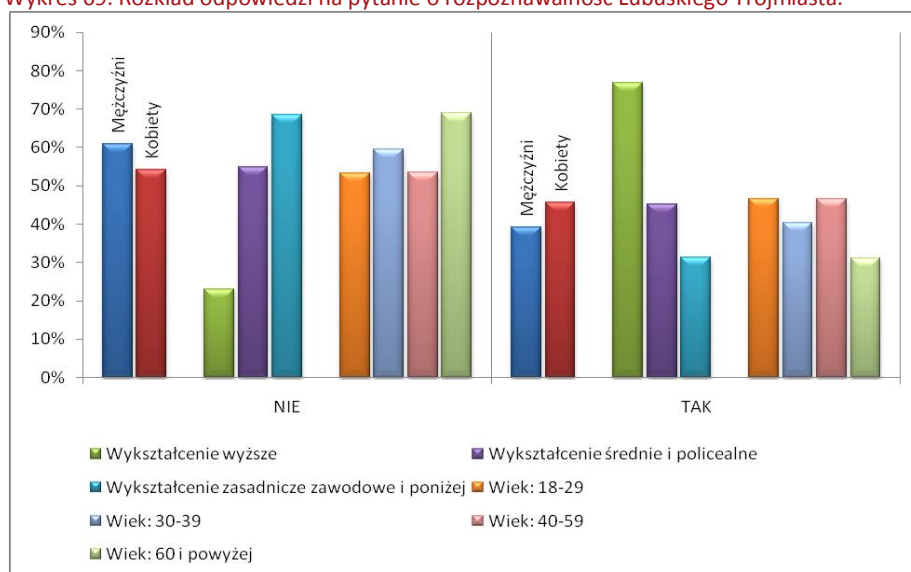
Zdaniem opinii publicznej

Większość respondentów nie wie, czym jest Lubuskie Trójmiasto. Wśród osób, które zadeklarowały, że nie słyszały o Lubuskim Trójmieście lub słyszały, ale nie potrafią podać nazw gmin wchodzących w jego skład, jest 58% mieszkańców gminy. 77% słyszało określenie Lubuskie Trójmiasto. Częściej rozpoznają Lubuskie Trójmiasto kobiety. Wśród respondentów z wyższym wykształceniem dominują (77%) osoby prawidłowo rozpoznające Lubuskie Trójmiasto. Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych i poniżej już tylko w 31% potrafili wskazać prawidłową odpowiedź na pytania dotyczące Lubuskiego Trójmiasta. Wśród grup wiekowych najlepiej doinformowani w badanym zakresie są mieszkańcy w wieku 18–29 i 40–59 lat.

Wnioski: Lubuskie Trójmiasto nie jest dobrze rozpoznawalne. Im niższe wykształcenie mieszkańców gminy, tym rozpoznawalność Lubuskiego Trójmiasta jest gorsza. Najmniej doinformowaną w badanym zakresie grupą są osoby najstarsze. W ramach strategii należy przewidzieć wzmocnienie działań na rzecz podniesienia świadomości o Lubuskim Trójmieście szczególnie poprzez media skierowane do osób z niższym wykształceniem, a także do ludzi młodych oraz osób najstarszych.

Wykres prezentuje rozkład odpowiedzi w poszczególnych badanych grupach na złożone pytanie, czy respondenci słyszeli określenie Lubuskie Trójmiasto i jeśli tak, to czy potrafili wymienić miasta wchodzące w jego skład.

Wykres 69. Rozkład odpowiedzi na pytanie o rozpoznawalność Lubuskiego Trójmiasta.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

KONKLUZJE STRATEGICZNE

Stowarzyszenia Lubuskie Trójmiasto i Aglomeracja Zielonogórska zostały powołane w celu obrony wspólnych interesów podmiotów będących członkami stowarzyszenia. Lubuskie Trójmiasto nie jest dobrze rozpoznawalne przez mieszkańców.

Spis ilustracji

Rysunek 1. Obszary Natura 2000.....42

Spis wykresów

- Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Sulechów w latach 1995–2010.....14
- Wykres 2. Struktura ludności w gminie Sulechów w 2009 r.....15
- Wykres 3. Ruch naturalny w gminie Sulechów w latach 2003–2009.....15
- Wykres 4. Struktura ludności gminy Sulechów według ekonomicznych grup wieku w 2009 r.....16
- Wykres 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2009 r. w gminie Sulechów na tle Polski, województwa oraz gmin miejsko-wiejskich o podobnej wielkości.....16
- Wykres 6. Pracujący w gospodarce narodowej wg sekcji PKD w gminie Sulechów w 2009 r.....17
- Wykres 7. Liczba osób bezrobotnych w gminie Sulechów w latach 2003–2010.....18
- Wykres 8. Udział bezrobotnych w wieku produkcyjnym zarejestrowanych w 2009 r. Sulechów na tle kraju, województwa, powiatu oraz wybranych gmin o podobnej wielkości.....19
- Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie Sulechów lub w najbliższej okolicy łatwo można znaleźć lub zmienić pracę.....20
- Wykres 10. Średnia oceny, czy łatwość lub trudność w znalezieniu pracy w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....20f
- Wykres 11. Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży w gminie Sulechów w latach 2007–2009.....22
- Wykres 12. Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w gminie Sulechów na tle średnich wyników dla gmin o podobnej liczbie mieszkańców, województwa i kraju w 2010 roku.....22
- Wykres 14. Średnie wyniki sprawdzianu w klasach VI w gminie Sulechów na tle średnich wyników dla gmin o podobnej liczbie mieszkańców, województwa i kraju w 2010 roku.....23
- Wykres 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że szkoły prowadzone przez gminę (podstawówki, gimnazja) dobrze przygotowują do zawodu lub do dalszej edukacji.....24
- Wykres 17. Średnia oceny, czy poziom nauczania w podstawówkach, gimnazjach ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....24
- Wykres 18. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy szkoły prowadzone przez gminę są w dobrym stanie i są dobrze wyposażone.....25
- Wykres 19. Średnia oceny, czy stan techniczny i wyposażenie szkół ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....25
- Wykres 20. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie lub w stosunkowo bliskiej okolicy absolwenci gimnazjów mogą znaleźć interesującą pod względem profilu nauczania szkołę zawodową lub średnią.....26
- Wykres 21. Średnia oceny, czy oferta edukacyjna dla absolwentów gimnazjów ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....26
- Wykres 22. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie lub w stosunkowo bliskiej okolicy absolwenci szkół średnich mogą znaleźć interesującą pod względem profilu nauczania szkołę pomaturalną, policealną lub wyższą.....29
- Wykres 23. Średnia oceny, czy oferta edukacyjna szkół pomaturalnych, policealnych lub wyższych ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....30
- Wykres 24. Urządzenia sieciowe – korzystający z instalacji w procentach ogółu ludności w gminie Sulechów i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości.....34
- Wykres 25. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie ulice są w dobrym stanie technicznym.....38
- Wykres 26. Średnia oceny, czy stan techniczny ulic ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....39
- Wykres 27. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie jest mało korków ulicznych i można się szybko przemieszczać.....39
- Wykres 28. Średnia oceny, czy korki uliczne mają znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....40
- Wykres 29. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że z gminy łatwo jest dostać się do innych dużych miast.....40
- Wykres 30. Średnia oceny, czy skomunikowanie z innymi dużymi gminami ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....41
- Wykres 31. Odpady wytworzone w Sulechowie i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości.....44

- Wykres 32. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie powietrze jest czyste.....45
- Wykres 33. Średnia oceny, czy czystość powietrza ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....45
- Wykres 34. Realizacja wydatków inwestycyjnych w gminie Sulechów.....47
- Wykres 35. Dochody i wydatki budżetowe w Sulechowie i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości.....47
- Wykres 36. Samodzielność finansowa Sulechowa i gmin miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości.....48
- Wykres 37. Projekcja nadwyżki operacyjnej.....49
- Wykres 38. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie Sulechów w latach 1995–2010.....50
- Wykres 39. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2009 r. – Sulechów na tle Polski, województwa, powiatu oraz gmin o podobnej wielkości.....51
- Wykres 40. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Sulechów według wielkości zatrudnienia w 2010 r.....51
- Wykres 41. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Sulechów według sekcji PKD w 2010 r.....52
- Wykres 42. Mieszkania w Sulechowie i gminach miejsko-wiejskich o porównywalnej wielkości na 1000 mieszkańców.....55
- Wykres 43. Frekwencja w wybranych instytucjach kultury – biblioteki w Sulechowie w 2009 roku.....57
- Wykres 44. Uczestnicy życia kulturalnego w Sulechowie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin o podobnej liczbie mieszkańców, województwa i kraju w 2009 roku.....58
- Wykres 45. Czytelnicy bibliotek publicznych w Sulechowie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin miejsko-wiejskich o porównywalnej liczbie mieszkańców, województwa oraz kraju w 2009 roku.....59
- Wykres 46. Uczestnicy imprez i wydarzeń organizowanych przez lokalne ośrodki kultury w Sulechowie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin o porównywalnej liczbie mieszkańców, województwa oraz kraju w 2009 roku.....59
- Wykres 47. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie oferta kulturalna jest interesująca.....60
- Wykres 48. Średnia oceny, czy oferta kulturalna ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....60
- Wykres 49. Turyści korzystający z obiektów noclegowych w Sulechowie w latach 2003–2009.....63
- Wykres 50. Korzystający z noclegów w Sulechowie w 2009 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle gmin o porównywalnej liczbie mieszkańców, województwa oraz kraju.....65
- Wykres 51. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie oferta uprawiania sportu i rekreacji jest interesująca.....66
- Wykres 52. Średnia oceny, czy oferta uprawiania sportu i rekreacji ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....66
- Wykres 53. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie jest dużo miejsc do wypoczynku.....67
- Wykres 54. Średnia oceny, czy to, że w gminie jest dużo miejsc do wypoczynku, ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....67
- Wykres 55. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie łatwo można skorzystać z porady lekarskiej.....70
- Wykres 56. Średnia oceny, czy dostęp do porady lekarskiej w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....70
- Wykres 57. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie czują się bezpiecznie.....73
- Wykres 58. Średnia oceny, czy poczucie bezpieczeństwa w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....73
- Wykres 59. Struktura własnościowa gruntów w gminie Sulechów (według stanu na dzień 01.01.2010 r.) 74
- Wykres 60. Struktura użytkowania gruntów w gminie Sulechów.....75
- Wykres 61. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w gminie jest ładnie, panuje tu ogólny ład przestrzenny, budynki są zadbane i mają wartościową estetykę.....76
- Wykres 62. Średnia oceny, czy estetyka gminy ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....77
- Wykres 63. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że mieszkańcy innych części Polski dobrze postrzegają swoją gminę.....96
- Wykres 64. Średnia oceny, czy postrzeganie gminy przez mieszkańców innych części Polski ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....97

Wykres 65. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że w urzędach w gminie można wszystko łatwo i szybko załatwić.....97

Wykres 66. Średnia oceny, czy jakość załatwiania spraw w urzędach w gminie ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....98

Wykres 67. Rozkład odpowiedzi na pytanie: czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że czują więź z innymi mieszkańcami.....98

Wykres 68. Średnia oceny, czy poczucie więzi z mieszkańcami ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....99

Wykres 69. Rozkład odpowiedzi na pytanie, czy mieszkańcy zgadzają się z twierdzeniem, że media działające na terenie gminy dostarczają im wszystkich potrzebnych informacji o gminie.....99

Wykres 70. Średnia oceny, czy jakość mediów działających na terenie gminy ma znaczenie w atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.....100

Wykres 71. Rozkład odpowiedzi na pytanie o rozpoznawalność Lubuskiego Trójkąta.....104